

שם התכנית: "תכנית מתאר כוללנית למועצה האזורית תמר".

סקר שימור בכל תחום התכנית.

נערך עבור: מועצה אזורית תמר.

תאריך עדכון					
		26.02.2019 עדכונים ושליחה לשיתוף ציבור	14.02.2019 עדכונים ושליחה לדיון ראשון בועדה לשימור אתרים	03.05.2017 סיכום שלב ב' בתכנית המתאר הכוללנית	שלב 1 - הגשה
					שלב 2 - הפקדה
					שלב 3 - אישור

שם עורך הסקר:

דקל גודוביץ

גודוביץ אדריכלים,

פרוג 29, ת"א

טלפון: 050-8437800, 054-8173366

פקס: 03-5251425

dekel@goodovitch.com

yeela@Goodovitch.com

GOODOVITCH architects גודוביץ

מבט אל מחנה העובדים סדום, 1944, צלם: חיים שחל, מקור: אתר הפלמ"ח

מס' עמוד			
	הקדמה כללית ומבוא	1	
1	שער כריכה		
2	תוכן עניינים	1.1	
3	הקדמה כללית (מטרת המחקר, מתודולוגיה, הסבר על התמ"א ונספח השימור)	1.2	
4	סיכום האתרים בחלוקה לאזורים	1.4	
	אתרים ראשיים תיעוד מצב קיים	3	
5-34	אזור עין גדי		
35-36	מצדה		
37-43	עין בוקק		
44-52	נוה זוהר		
53-61	סדום		
62-69	מפעלי ים המלח		
70-99	ככר סדום		
100-107	דרום המועצה – כיכר סדום עד עין חצבה		
108-116	מזרח המועצה - הרי יהודה		
117	סיכום הערכת אתר	4	
118	מיפוי אתרים על גבי תצא וטבלה מסכמת של כל האתרים		
119-132	טבלה מסכמות לכל האתרים	5	

מטרות המחקר

מטרת פרק השימור היא להציג את אתרי המורשת המצויים בתחום המועצה האזורית תמר, והוא נערך ביוזמת המועצה כחלק מתכנית מתאר כוללת למועצה. סקר זה בא לתת סקירה ראשונה ומקפת לכלל אתרי המורשת בתחום המועצה, ולהציג את מאפייני המבנים העיקריים לשימור בסגנון הברוטליזם המקומי.

המתודולוגיה של המחקר

בתחילת המחקר התקבלה מהמועצה האזורית תמר רשימה ראשונית של אתרים לשימור, שהוחלט עליהם בישיבת ועדת השימור במועצה:

מחנה העובדים בסדום.

מבנה המועצה הראשון ליד מערת סדום.

בית היוצר בנווה זוהר ללא האכסניה.

מעלה עקרבים המנדטורי.

שלושה מבני האבן בהיאחזות עין גדי.

מבנה המשרדים והמבואה בבית ספר שדה עין גדי.

האנגר למטוס קל במפעלי ים המלח.

אתר "המבצר" בנאות הכיכר, היה בתחילה ברשימת שימור זו, אך הוסר ממנה לבסוף, ועבר תהליך שיפוץ שפגע בערכיו.

לרשימה ראשונית זו, נוספו עוד אתרים רבים המבוססים על תכניות המגדירות אתרים לשימור (כמו אתר כרית המלח במחצבה), חומר שנאסף ממאגרי מידע (כמו מבנים רבים של מסטצ'קין בנווה זוהר), סקרי שימור נוספים (סקר של שחר אלרם כנספח לתכנית מס' 8/108/03/10 לקיבוץ עין גדי מ-07/2014; סקר מצומצם של קבוצת גלעדי למועצה כולה מ-02/2017; סקר של גודוביץ לתכנית מס' 67/100/02/10 ככר סדום מ-12/2016; רשימת שימור של המועצה לשימור אתרי מורשת), מספר סיורים בשטח, ומורשת כתובה ובעל פה של ותיקי האזור.

אתרי המורשת בסקר חולקו לשבעה אזורים כלליים בתחום המועצה. בכל אזור הוצגו אתרי המורשת במקבץ, מתוך הכרה שחשוב להגדיר מתחמים לשימור ולא אתרים בודדים, כדי לחזק את השימור כחלק מתפיסת עולם שרווחת היום, וכדי שניתן יהיה לקשור אותם זה בזה במסלול טיול שמתאים למועצה הנשענת על תיירות וטיולים. רק במקומות שלא ניתן היה לייצר מתחם- הוצגו אתרי המורשת בנפרד.

מבנה הסקר

סקר השימור הינו מסמך עב כרס בן למעלה מ-300 עמודים הכולל פירוט תבעות תקפות עם התיחסות לשימור, סקירה גיאוגרפית, שמות המקומות, היסטוריה של הישוב, אנשים ואדריכלים חשובים, סגנונות אדריכלות, אנלוגיות למבנים דומים. בהמשך מובאים כל אתרי המורשת בלוויית צילומים והסברים בחלוקה לשבעה אזורים כלליים בתחום המועצה. לאחר מכן מפה כללית של האזור ובה מסומנים כל האתרים. לסיכום מובאת טבלה מסכמת של כל האתרים.

תקציר זה הינו חלקי והוא מציג רק חלקים עיקריים מסקר השימור המלא וכולל רק הקדמה, ואת הטבלה המסכמת של אתרי המורשת.

אנו מציגים תקציר זה בפני תושבי המועצה האזורית תמר על מנת לשמוע על אתרי מורשת נוספים בתחום המועצה שיש להוסיפם לסקר תוך נימוק הסיבות.

רקע כללי

מדובר באזור ייחודי בו נמצאה התיישבות אנושית חלוצית ונסיינית באינטראקציה עם הסביבה הטבעית שיצרו שילוב בין מעשה אדם וטבע, ליצירת "נוף תרבות" כמוגדר באמנה למורשת עולמית 1972. נוף תרבות זה כולל מבנים, צירים היסטוריים, מרחבים נופיים, נטיעות מעשה ידי אדם, אנדרטאות.

ייחוד האתרים באזור זה הוא ראשית שימורם הטוב בגלל תנאי האקלים היבש והיותו אזור מבודד שאינו חשוף לפגעי אדם. ייחוד נוסף, הוא שההתיישבות האנושית באזור שהיתה קיימת בעיקרה עד לתקופה הרומית, חזרה והתחדשה עם חזרת העם היהודי לארצו במסגרת העליה הציונית. המועצה האזורית תמר הוקמה רק ב-1959, והיישובים בתחומה הוקמו ברובם בסוף ה-50 ותחילת שנות ה-60, כך שרוב האתרים הם מורשת ישראלית חדשה, ומכאן מלמדים על המורשת הישראלית. כחלק ממורשת זו התפתחה באזור זה צורת בניה מקומית ייחודית המשלבת חומרים מקומיים בתוך סגנון הברוטליזם הכללי, ועל כך להלן.

אדריכלות וסגנון מקומי

מבחינה תולדות האדריכלות, שנות הזוהר של האדריכלות הישראלית המודרנית הן מסוף שנות ה-50 ועד אמצע שנות ה-70 של המאה ה-20, כפי שנסקר באופן מפורט בספר "הפרויקט הציוני" של צבי אפרת. בתקופה זו פרח בישראל סגנון חדש שהגדיר מחדש את הצבר הישראלי הציוני, לא כהמשך לסגנון בינלאומי-באוהאוס או אקלקטי. זה היה סגנון ברוטליסטי, שעשה שימוש בבטון חשוף, וקיבל באזור ים המלח גם פרשנות מקומית עם שימוש בחומרי בניה מקומיים שישמו במצבם החשוף הטבעי כדוגמת חלוקי נחל וטיח מקומי. עבודות שנבנו בתקופה זו זכו להתפרסם במיטב המגזינים האדריכליים בעולם, וכתבים זרים אף היגיעו לאזור לסקר את תחיית העם היהודי בארצו, הפרחת השממה, ובניית הארץ (כמו כתב צרפתי שבא לסקר ונשאר להתגורר בנאות הכיכר).

בשנים אלה החל פיתוחו של אזור ים המלח – וכך קרה שבאזור זה נמצא מכלול עשיר של מבני אדריכלות ישראלית ברוטליסטית במיטבה, שנבנתה על ידי כמה מטובי האדריכלים שפעלו בארץ, כדוגמת מיסטצ'קין, זולוטוב, כהנא ואחרים. יש לציין גם את סמיכות האזור לנכסי מורשת ברוטליסטים אחרים שראוי להגדירם לשימור, כמו בית ספר שדה חצבה הסמוך הבנוי ממשושים ככורת דבורים בתכנון ישראל גודוביץ, מבנים ואנדרטאות בערד (אנדרטה של תומרקין, מבנים אחרים), באר שבע (אנדרטת הנגב של דני קרוון ומגוון מבנים ברוטליסטים בעיר), עבדת (פונדק דרכים בתכנון זולוטוב), מצפה רמון ועוד – מקומות בהם נבנו כמה מפסגות האדריכלות הברוטליסטית בארץ כשביחד ניתן לראותם כמכלול שלם של אדריכלות ברוטליסטית-ציונית בנגב.

סיכום:

יש לציין כי חלק מאתרי המורשת המצוינים ברשימה המסכמת, עברו שיפוץ לאחרונה או נמצאים בהליך של שיפוץ, או יעברו בקרוב שיפוץ. כל השיפוצים שנעשו עד כה במבנים היו ללא תיק תעוד ולא בהתאם לעקרונות השימור, וגרמו נזק למבנים. לכן יש חשיבות עצומה להקפיא בשלב זה כל בניה ושיפוץ הנוגעים למבנים ברשימה זו עד לאישורה הסופי, הכנת תיקי תעוד לכל מבנה ושיפוצם תוך שמירה על ערכיהם. טבלת אתרי המורשת מסכמת את הממצאים לגבי כל המקומות שנסקרו בסקר השימור ומרכזת אותם במתחמים. הטבלה מסודרת לפי אזורים: עין גדי, מצדה, נווה זוהר, סדום, ככר סדום, דרום המועצה – האזור מדרום לככר סדום ועד גבול המועצה הדרומי, ומזרח המועצה – כל אזור גב ההר. בכל אזור נעשתה רשימת אתרים מחולקת לפי הנושאים הבאים ובסדר הבא: צירים היסטוריים, מרחבים נופיים, אנדרטאות, אתרים בנויים מעשה ידי אדם. בתוך כל תת נושא, מסודרים האתרים לפי הסדר הכרונולוגי בו הוקמו. הטבלה מציעה גם דירוג האתרים לפי רמת חשיבותם מבחינת ערכי השימור.

פירוט אתרי מורשת בחלוקה לאזורים:

האזור	ציר היסטורי	מרחב נופי	אנדרטה	אתר בנוי	סה"כ
עין גדי וסביבתה	2	1	1	18	22
מצדה וסביבתה	1	-	-	1	2
נוה זוהר – עין בוקק וסביבתם	-	1	-	11	12
סדום ומפעלי ים המלח	-	-	3	9	12
ככר סדום	2	12	5	8	27
דרום המועצה – כיכר סדום עד עין חצבה	1	1	2	2	6
מזרח המועצה - הרי יהודה	4	-	2	2	8
סה"כ	10	15	13	51	89

אזור עין גדי

3

גודוביץ architects GOODOVITCH

פרוג 29 ת"א

050.8437800 054.8173366

נספח שימור
לתכנית מתאר
כוללנית למועצה
אזורית תמר

אזור עין גדי

ינואר
2017

עמוד
5

מתחם לשימור קיבוץ עין גדי

3

מתחם לשימור
קיבוץ עין גדי

GOODOVITCH architects גודוביץ

פרוג 29 ת"א
050.8437800 054.8173366

נספח שימור
לתכנית מתאר
כוללנית למועצה
אזורית תמר

ינואר
2017
עמוד
6

רשימת האתרים הפוטנציאליים לשימור – מבנים ומתחמים - קיבוץ עין גדי

מתוך נספח שימור של שחר אלרם לתכנית לקיבוץ עין גדי

הסבר:

האתרים לאורך טיילת המצוק

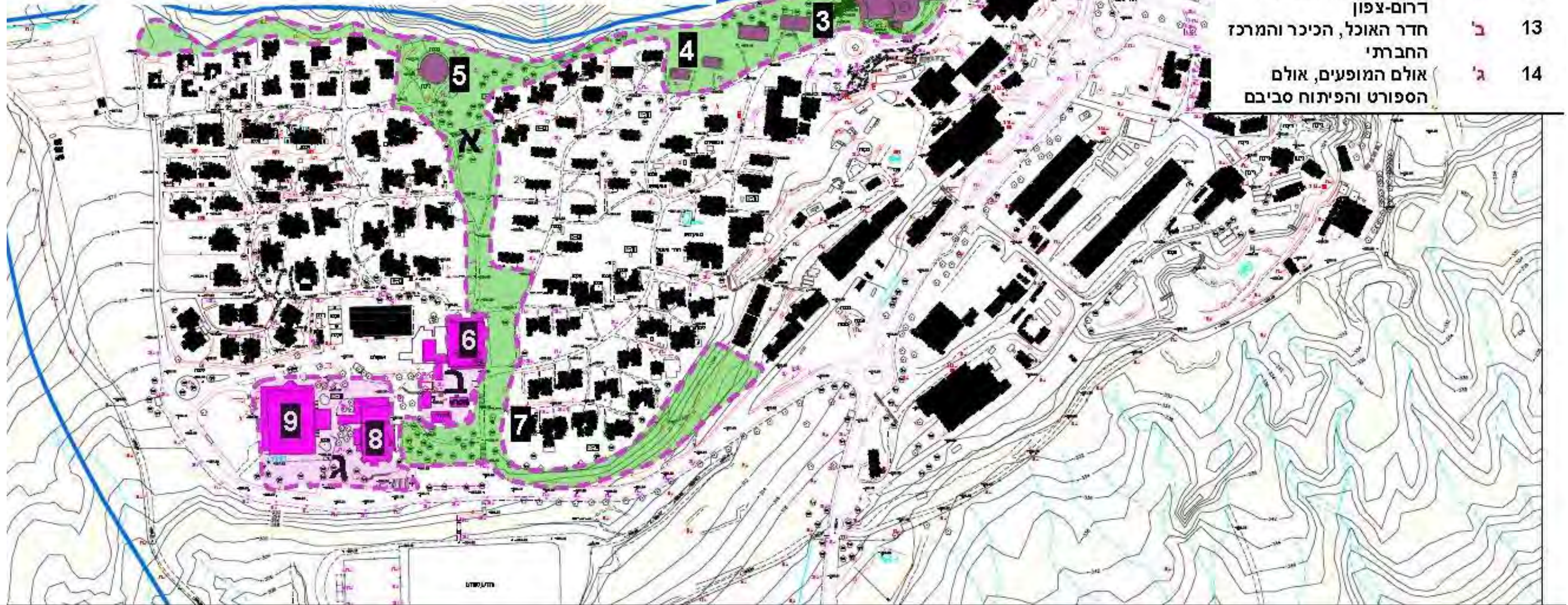
- 1- מרפאה – חשיבות היסטורית.
- 2- חדר אוכל עגול – חשיבות היסטורית ואדריכלית.
- 3- בתי הרכבות – חשיבות היסטורית, אדריכלית והנדסית.
- 4- בתי שכונה א' – חשיבות היסטורית, חשיבות אדריכלית: דופן למתחם הטיילת.
- 5- מועדון עגול – חשיבות אדריכלית ונופית: מצפה על הגג, השתלבות בטופוגרפיה, השתלבות בגן, קנה המידה.

מתחם חדר האוכל, הכיכר והמרכז חברתי

- 6 – חדר האוכל – חשיבות היסטורית, מתכנן, חשיבות אדריכלית: קשתות האבן, הקורה המרכזית והשלוחה התוחמת את הכיכר.
- 7 – מרכז חברתי – חשיבות אדריכלית ונופית: החצר הפנימית, הקומה המפולשת מתחת למבנים.

מתחם אולם המופעים, אולם הספורט והפיתוח סביבם ובניהם

- 8- אולם מופעים – ערך אדריכלי: המעטפת, הפיתוח סביבו.
- 9- אולם ספורט ובריכת שחיה – ערך אדריכלי.

שם האתר - מבנים	מס' אתר	מס' סידורי
מרפאה	1	1
חדר אוכל עגול	2	2
רכבת 2	3	3
רכבת 4	3א'	4
שכונה א' בנין מס' 6	4א'	5
שכונה א' בנין מס' 8	4ב'	6
מועדון עגול	5	7
חדר אוכל	6	8
מרכז חברתי	7	9
אולם מופעים	8	10
אולם ספורט	9	11
שם האתר - מתחמים		
טיילת המצוק וציר אורך רום-צפון	א'	12
חדר האוכל, הכיכר והמרכז חברתי	ב'	13
אולם המופעים, אולם הספורט והפיתוח סביבם	ג'	14

2

GOODOVITCH architects גודוביץ

נספח שימור
לתכנית מתאר
כוללנית למועצה
אזורית תמר

2.3: רשימת מבנים לשימור
בקיבוץ עין גדי
מתוך נספח שימור של שחר אלרם

פרוג 29 ת"א
050.8437800 054.8173366

חדר אוכל ישן ועגול, קיבוץ עין גדי

בימיו הראשונים של הקיבוץ היה חדר האוכל העגול לא רק מקום הארוחות אלא המרכז של חיי הקיבוץ. צורתו העגולה של חדר האוכל המורכב מ-12 צלעות שוות, יצרה זירה מתאימה גם להופעות ספונטניות. לטענת חברי הקיבוץ, עיצובו היה בעל חשיבות רבה ואת כיפתו עשו כדוגמת הר ישי, הנשקף לצופים מחדר האוכל לכיוון צפון. בפי תושבי עין גדי נקרא חדר האוכל – "הפורונקל" – בשל היותו יושב בקצה הצוק כשפיץ עגול המזכיר את הר ישי (שנקרא גם הוא פורונקל).
ב-1979 נוסף אגף מלבני לחדר האוכל. חדר האוכל ממשיך ומתפקד גם היום, כחדר האוכל של בית ההארחה.

צילומים: מתוך ארכיון קיבוץ עין גדי, אתר האינטרנט

חזית דרומית

מתוך נספח שימור של שחר אלרם לתכנית פיתוח לקיבוץ עין גדי

פנים חדר האוכל

3

חדר אוכל ישן ועגול,
קיבוץ עין גדי

ינואר
2017

עמוד
9

GOODOVITCH architects גודוביץ

פרוג 29 ת"א

050.8437800 054.8173366

נספח שימור
לתכנית מתאר
כוללנית למועצה
אזורית תמר

אתר לשימור

מתקן קרור ראשון בקבוץ עין-גדי

המתקן נבנה בשנת 1960,

אופן פעולת המתקן:

משאבה העלתה מים מתוך הבריכה שבתחתית המתקן, כלפי מעלה, אל צינורות בתקרת המתקן. בצינורות יש דיזות אשר מהן טפטפו מים למטה. רוח שנשבה קיררה את המים המטפטפים. בארבע צלעות המתקן הותקנו קרשי עץ - מעין תריסים - שגרמו לפיזור והאטה של ירידת המים, וכך המים התקררו באופן יעיל יותר. משם היה צינור אל חדר הקירור ודרכו המים המקוררים זרמו במטרה לקרר את הגז לצורך פעולת הקירור.

קיבוץ עין גדי
מתקן קירור של חדר האוכל - 1960

מתוך נספח השימור של שחר אלרם לתכנית פיתוח לקיבוץ עין גדי

**קיבוץ עין גדי
המירפאה – 1959 ממבני הקבע הראשונים בנקודה החדשה**

מתוך נספח שימור של שחר אלרם לתכנית פיתוח לקיבוץ עין גדי

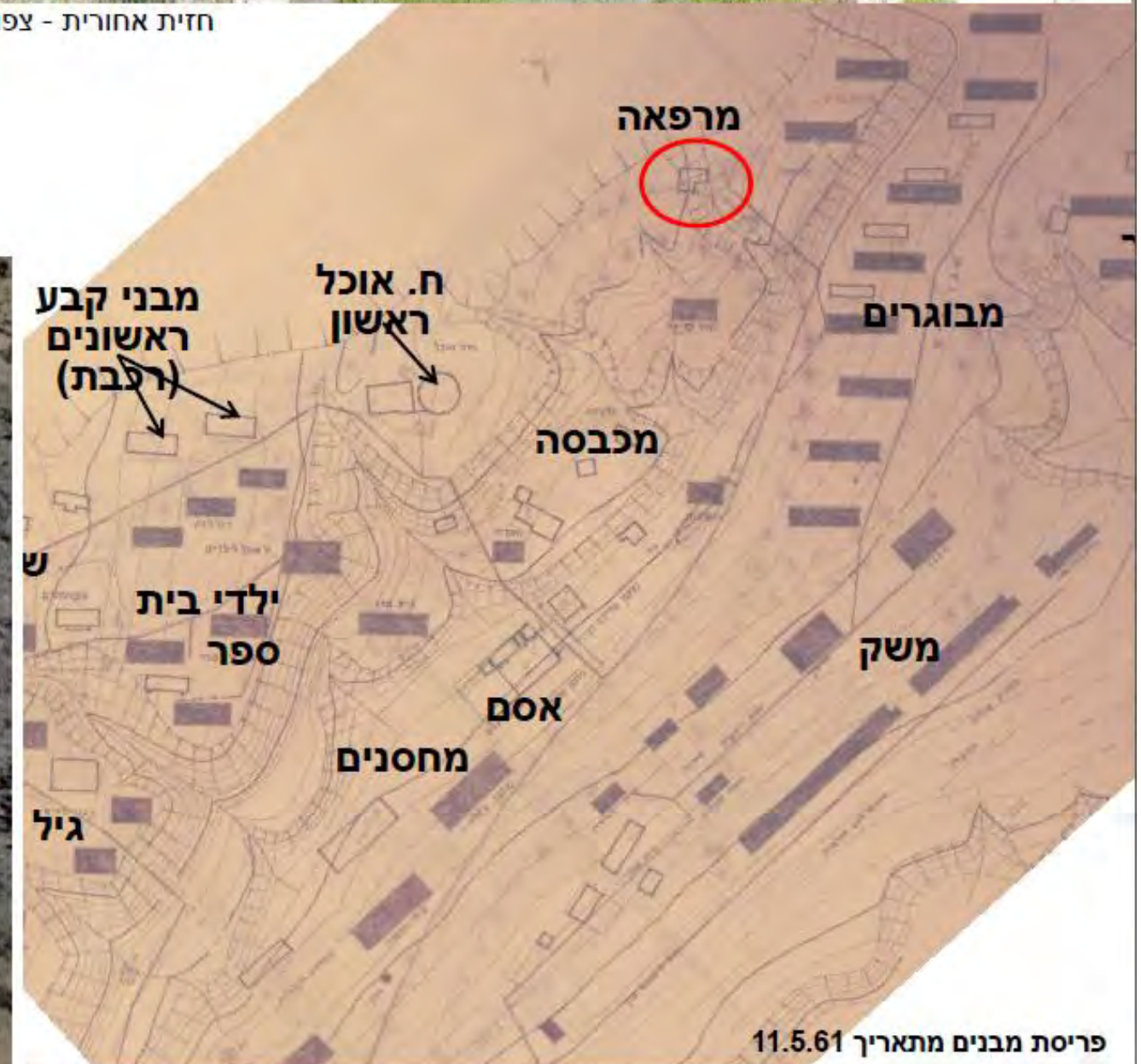
חזית דרומית - כניסה

חזית אחורית - צפונית

צילום משנת 1960 - בראשית הפלאטו

פריסת מבנים מתאריך 11.5.61

מתוך נספח שימור של שחר אלרם לתכנית פיתוח לקיבוץ עין גדי מבני המגורים ראשונים – 1959 ה"רכבות" וה"בית המפולש"

מבני המגורים הראשונים (1959) היו שני מבני "רכבות" והבית המפולש. אנשי המחלקה הטכנית של הסוכנות ובראשה אלכסנדר בסקין היו אחראים על תכנון עין גדי. ועדה בין משרדית שכללה את אנשי המחלקה הטכנית התכנסה מדי מספר שבועות ודנה בחלופות למיקום חדש לקיבוץ ובתכניות בינוי.

בתי המגורים נבנו תוך ניסיון להתאימם לסביבה האקלימית הקשה בעין גדי, מאחר ובתקופה זו טרם היו מזגנים. אנשי המחלקה הציעו שני טיפוסים מבנים:

טיפוס "הרכבת" (שני בתים מדגם זה) וטיפוס הבית המפולש (בית אחד).

הרכבת – הרעיון היה לבנות בית שכולו אטום עם פתח בגודל של כ-60X100 ס"מ בתקרה להוצאת אוויר חם. לבית תוכננו שני גגות, עליון ותחתון במטרה לאפשר זרימת אוויר ביניהם. הרוח שזרמה בין הגגות ינקה את האוויר החם מתוך הבית. המבנים משמשים היום כסטודיו עבור כיתות לבני נוער.

הבית המפולש – בית עם שני חדרים בשטח של כ-30 מ"ר. חדר אחד היה אטום ומחופה בבידוד מעולה על קירותיו, פנים וחוץ. לחדר היו חלונות עם תריסים, שסגירתם הצלה על החלונות. החדר השני היה מפולש: בקיר הצפוני ובקיר הדרומי היו פתחים של כ-80X80 ס"מ עם רשת. הדיירים יכלו לנוע בין החדרים בהתאם למזג האוויר. הבית משמש היום למגורי עובדים.

קירור החדרים האטומים בשני טיפוסים המבנים נעשה ע"י משטח (מזרון) קבוע של עשב ים שנבנה על החלון מבחוץ (החלון נפתח פנימה). מים מברז עם צינור טפטפו מהגג על מזרון העשבים. הרוח ציננה את האוויר שחדר דרך התריסים.

חברי הקיבוץ שגרו בבתי האלה מעידים שהפתרונות האקלימיים שנולדו על שולחן הדיונים לא פעלו כמתוכנן, ובמציאות החום בבתיים היה רב.

רעיון הבניה עם גגות מורמים לאוורור בוצע כבר בסוף שנות ה-20 בקיבוץ בית זרע ובקיבוץ דגניה א'.

לאור הניסיון שהצטבר ביחס לשני דגמי המבנים הללו, לאחר מכן נבנו בתים מבודדים היטב עם מזגנים. המבנים הבאים נבנו ב"בניה ביטחונית", דהיינו קירות חיצוניים מבטון 15 ס"מ ובלוקי איטונג 7 ס"מ לבידוד. הגגות נבנו מבטון מלא והפכו במשך הזמן לתקרות צלעות בטון עם בלוקי איטונג. שיטת בניה זו התקיימה עד שנות ה-80. מאז הבתים נבנים מאיטונג עם חדר ביטחון מבטון.

מבנה רכבת עם גג כפול

הבית המפולש – בחזית הדרומית - הפתח המרושת

1930 – מבנה בית ספר בדגניה א' עם גג מורם
מקור: (פרדי כהנא, לא עיר לא כפר עמ' 450)

1932 - שני בתי ילדים בקיבוץ בית זרע – עם גג מורם לאוורור
מקור: (צילום: זאב אלכסנדרוביץ, אתר קיבוץ בית זרע)

**מתוך נספח שימור של שחר אלרם לתכנית פיתוח לקיבוץ עין גדי
מבני המגורים ראשונים – 1959 ה"רכבות" – תמונות היסטוריות**

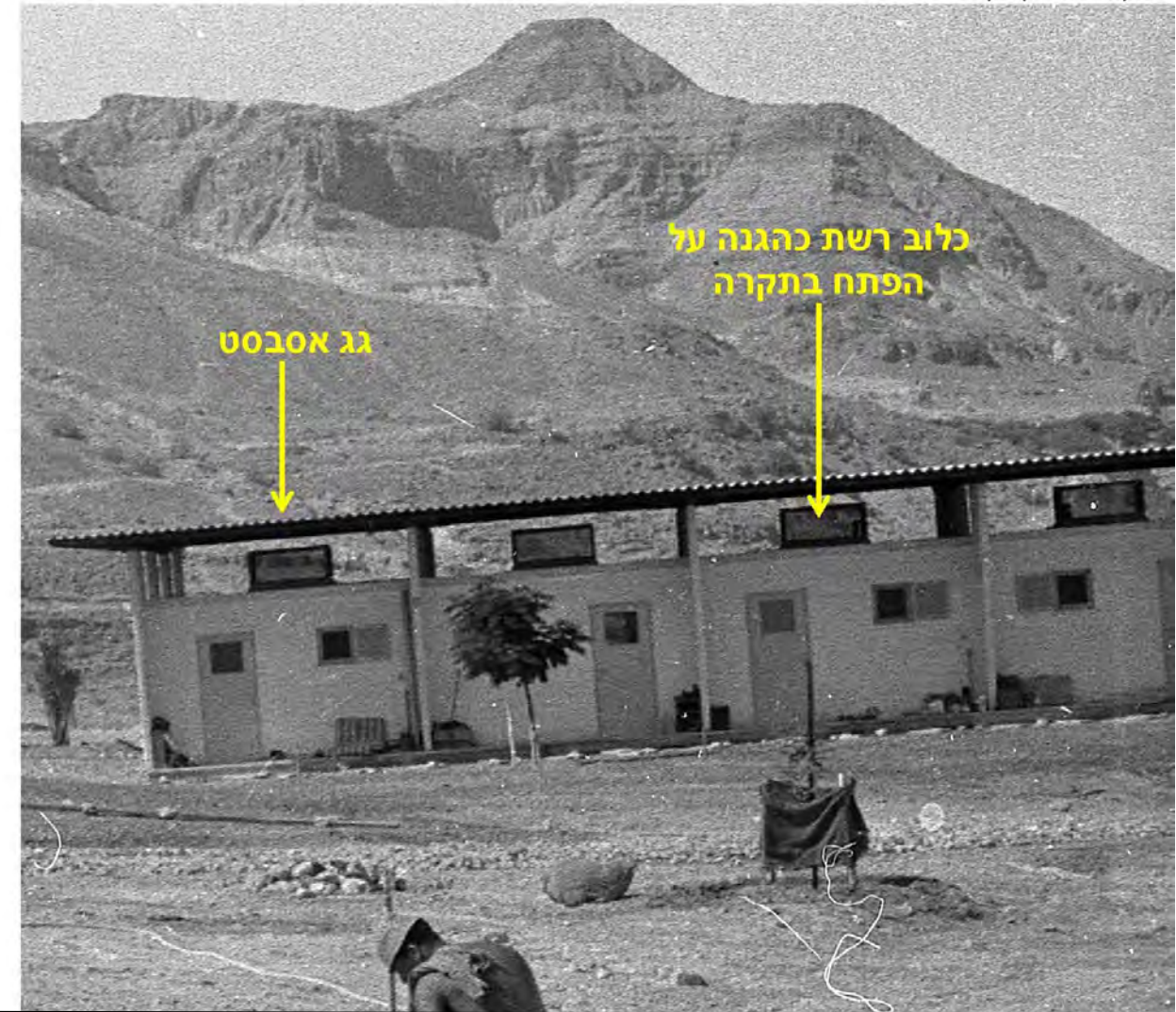

בתי הרכבת לאחר תוספת מזגנים
מקור: ארכיון עין גדי

מבני הרכבת – על רקע הנוף השומם
מקור: ארכיון עין גדי

תמונה היסטורית של מבנה רכבת
מקור: ארכיון עין גדי

גג אסבסט

כלוב רשת כהגנה על
הפתח בתקרה

מבני המגורים ראשונים – 1959 ה"בית המפולש" – מבט כללי

מתוך נספח שימור של שחר אלרם לתכנית פיתוח לקיבוץ עין גדי

מבט מכיוון צפון מזרח

מבט מכיוון דרום מזרח

3

גודוביץ architects GOODOVITCH

נספח שימור
לתכנית מתאר
כוללנית למועצה
אזורית תמר

פרוג 29 ת"א

050.8437800 054.8173366

בנייני מגורים - בית מפולש,
קיבוץ עין גדי
מתוך נספח שימור של שחר אלרם

ינואר
2017

עמוד
14

**מתוך נספח שימור של שחר אלרם לתכנית פיתוח לקיבוץ עין גדי
מבני המגורים ראשונים - 1959 ה"בית המפולש" - תמונות היסטוריות**

בתמונה מימין לבית המפולש גג כפול לאיירור והצללה בדומה למבנה הרכבת.
בתמונה משמאל הגג הנוסף הוסר. נותר גג בטון שטוח ועליו דודי השמש

הבית המפולש בבניה (מקור: ארכיון עין גדי)

הפתחים שיוצרים את החלל המפולש

הבית המפולש בבניה - 4 יחידות דיור (מקור: ארכיון עין גדי)

הבית המפולש, בית ילדים, בנין משכונה א' ושבילים

הוספת גגונים להצללה בחזית הדרומית
(מקור: ארכיון עין גדי)

קיבוץ עין גדי מתוך נספח שימור של שחר אלרם לתכנית פיתוח לקיבוץ עין גדי

4.1.1 מרכז חברתי - 1973 אדריכל אלכס קשטן

סיפור המבנה:

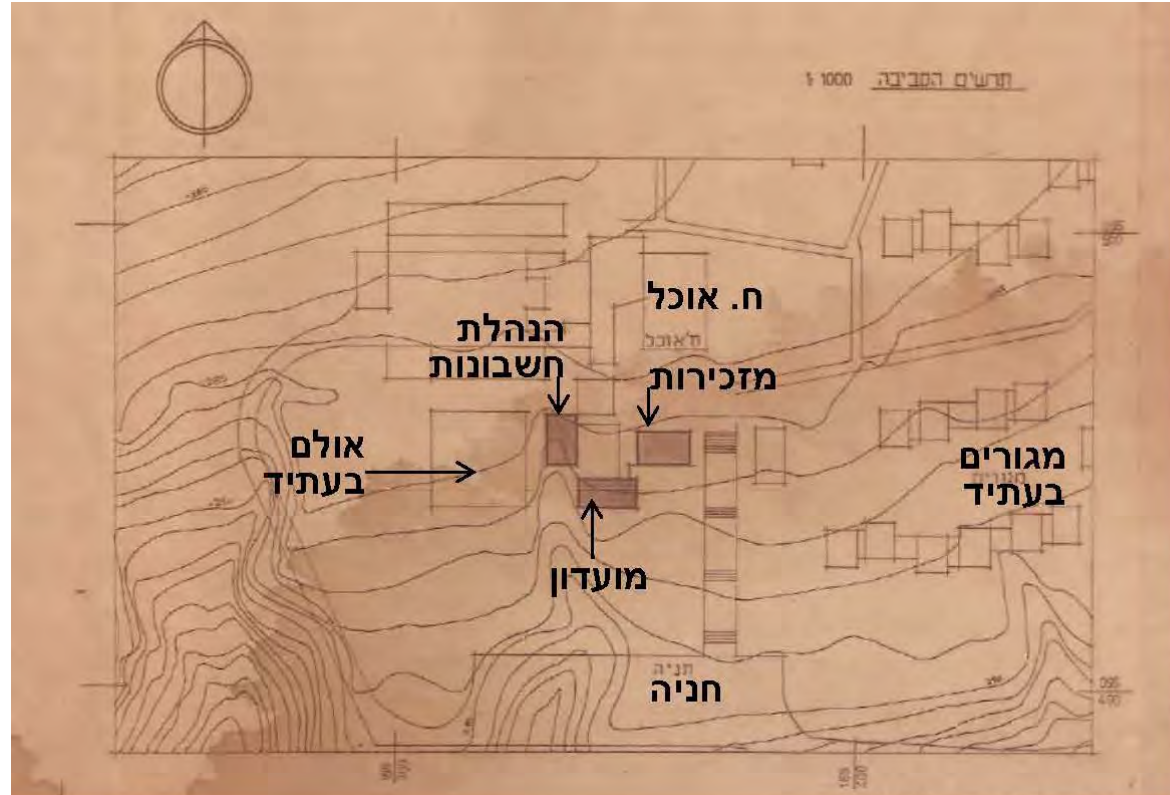
המבנה תוכנן ע"י האדריכל אלכס קשטן אשר היה גם המתכנן של תכנית המתאר השניה של הקיבוץ. קשטן ראה חשיבות רבה בריכוז מבני הציבור באזור אחד. "...רצוי לרכז את בניני הציבור לאזור מרכזי ולכוון לשם את הדרכים החשובות. גם מתוך בחינות ארכיטקטוניות רצוי ליצור את "לב הישוב", בו מרוכזות פעולות החברה, פעולות התרבות וההווי, ההנהלה ופעולות הועד, חדר האוכל ומוסדות הצריכה העקריים" (מסמך תכנוני שכתב קשטן - ראה עמ'???)

קשטן העביר את מרכז הקיבוץ מאזור בית האוכל הישן אל המקום בו הוא נמצא כיום. המרכז החברתי נבנה בהתאם לתכנית המתאר ומוקם במרכז החדש ממול לחדר האוכל. הוא מורכב משלושה מבנים המסודרים בצורת האות "ח" עם חצר פנימית. חומר הבניה הוא בטון חשוף עם טקסטורה של פסי תבניות היציקה. המתחם בנוי בשני מפלסים עם גרם מדרגות חיצוני שמוביל מהמפלס העליון לחצר שנמצאת במפלס התחתון.

מבנה המועדון בנוי מעל קומת עמודים מפולשת אשר יוצרת מתחם מוצל בחצר הפנימית ופתיחת מבט לכוון דרום. מאחר ושלושת המבנים אינם מחוברים, נוצרים רווחים, מעין "פינות פתוחות" בין המבנים אשר מחברים במבטים את החצר הפנימית עם המרחב הפתוח הקיבוצי.

האדריכל אלכס קשטן:

אלכס קשטן נולד בגרמניה בשנת 1921. את לימודיו המקצועיים למד בשטוטגרט אך נאלץ להפסיקם בעקבות פרוץ מלחמת העולם השנייה. עלה ארצה בשנת 1937 והשלים את לימודיו בטכניון והתיישב בקיבוץ גבעת חיים. נפטר בשנת 1994.

תרשים סביבה - 1973

החזית הדרומית של המועדון

החצר הפנימית בין שלושת מבני המרכז החברתי. מבט מהכיכר המרכזית

3

מרכז חברתי

קיבוץ עין גדי

מתוך נספח שימור של שחר אלרם

GOODOVITCH architects גודוביץ

פרוג 29 ת"א

050.8437800 054.8173366

נספח שימור

לתכנית מתאר

כוללנית למועצה

אזורית תמר

עמוד

ינואר

16

2017

חדר אוכל חדש, קיבוץ עין גדי

חדר האוכל הוקם בשנת 1972 בתכנון אדריכל שמואל מסטצ'קין. כמו ביתר עבודותיו באזור גם כאן חוזר השימוש בבטון חשוף לצד חלוקי נחל. כאן נכנסות לראשונה גם צורות הקשת העגולות, אולי כאלמנט מאזכר לחאן דרכים מדברי.

צילומים: מיכאל יעקובסון, אתר אינטרנט "חלון אחורי", 2009

3

GOODOVITCH architects גודוביץ

עמוד
17

ינואר
2017

חדר אוכל חדש,
קיבוץ עין גדי

פרוג 29 ת"א

050.8437800 054.8173366

נספח שימור
לתכנית מתאר
כוללנית למועצה
אזורית תמר

בית התרבות ע"ש שלמה אבני, קיבוץ עין גדי

מתוך נספח שימור של שחר אלרם לתכנית פיתוח לקיבוץ עין גדי

אדריכל המבנה: שמואל ויוסי מיסטצ'קין.

שנת גמר בניה: 1984

סגנון: ברוטליזם-פוסט מודרני.

העבודה הלפני אחרונה במכלול עבודתו של מיסטצ'קין באזור ים המלח.

המבנה נמצא בצמוד וחלק ממערך מבני הציבור בקיבוץ, ומכאן גם חשיבותו.

במבנה זה משלב מיסטצ'קין את סופו של הברוטליזם עם תחילתו של הסגנון הפוסט-מודרני.

מבט מצד החניה אל הפינה הדרום מזרחית

חזית צפונית

מבט מרחבת הכניסה אל הפינה הדרום מערבית

אלמנטים אדריכליים מעל הכניסה לבנין

אלרם שחר אדריכלים ומתכנני ערים
ELRAM SHAHAR ARCHITECTS & TOWN PLANNERS
שימור מבנים ואתרי מורשת
CONSERVATION OF BUILDINGS & SITES
רחוב יואל הנביא 5 תל אביב-יפו 62595
5, YOEL HANAVI ST. TEL AVIV-YAFO 62595
טל. 03-6040190 דוא"ל: elram@012.net.il
FAX. 03-5444783 פקס. email: elram@012.net.il

אולם ספורט, קיבוץ עין גדי

מתוך נספח שימור של שחר אלרם לתכנית פיתוח לקיבוץ עין גדי

אדריכל המבנה: שמואל מיסטצ'קין.
שנת גמר בניה: 1986
סגנון: ברוטליזם-מקומי.
העבודה האחרונה במכלול עבודתו של מיסטצ'קין באזור ים המלח.

מבט מצד דרום מזרח

פנים אולם הספורט

מבט מצד דרום מזרח

מבט מצד צפון מזרח

3

אולם ספורט, קיבוץ עין גדי
מתוך נספח שימור של שחר אלרם

GOODOVITCH architects גודוביץ

פרוג 29 ת"א
050.8437800 054.8173366

נספח שימור
לתכנית מתאר
כוללנית למועצה
אזורית תמר

ינואר
2017
עמוד
19

מועדון צעירים, קיבוץ עין גדי

מתוך נספח שימור של שחר אלרם לתכנית פיתוח לקיבוץ עין גדי

אדריכל המבנה: חנן הברון.

שנת גמר בניה: 1986

סגנון: ברוטליזם-מקומי.

מועדון צעירים שחלקו הצופה לנוף המצוק בנוי כחצי עיגול. המבנה בנוי מבטון

חשוף ואבן לקט מקומית. על גג המועדון רחבה מרוצפת ותצפית יפה.

מועדון צעירים- 1988 - אדריכל חנן הברון

מבט מצד צפון מזרח

מבט אל החצר הפנימית מצד מערב

צילומים: דקל גודוביץ, 03.2017

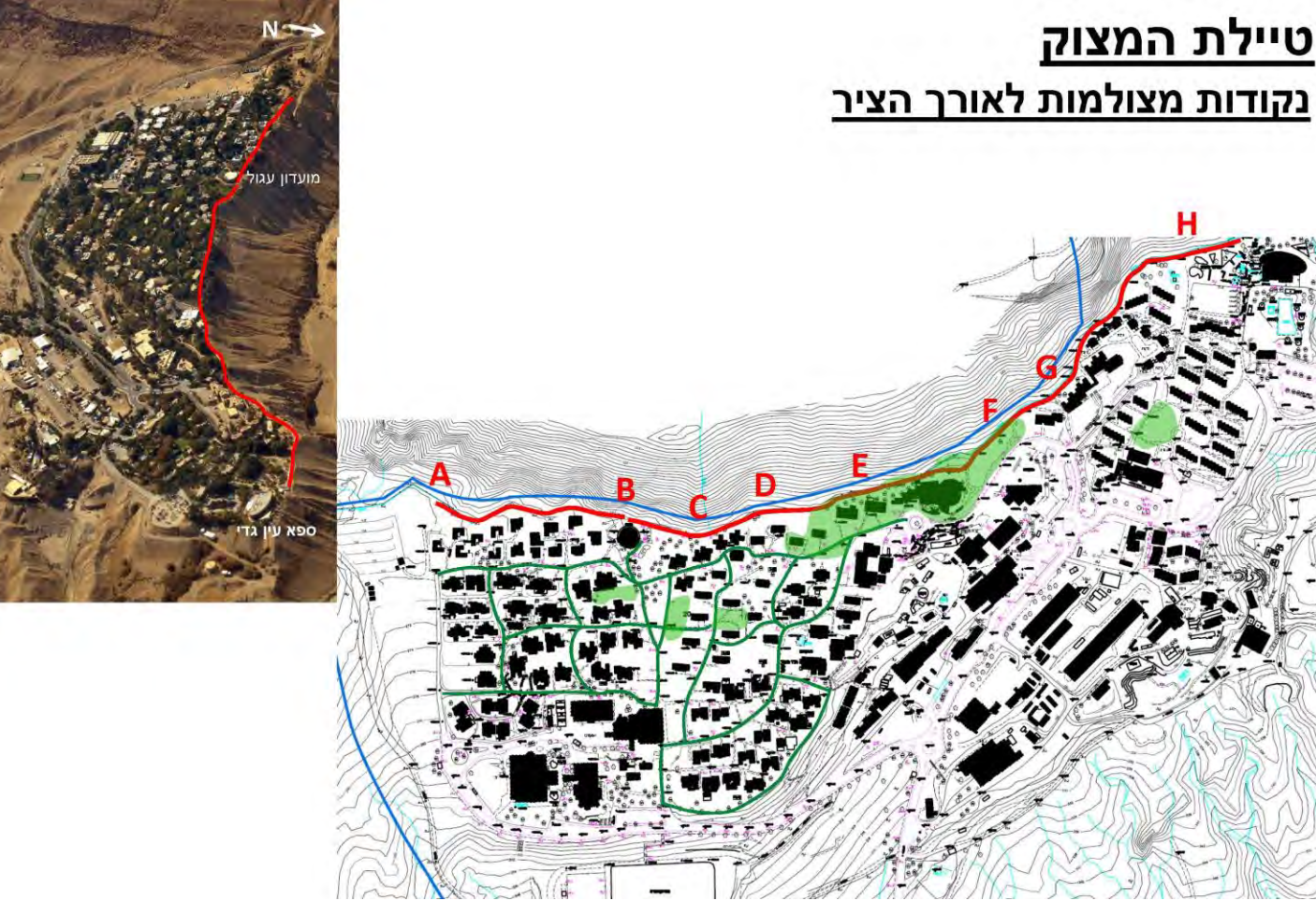
טיילת המצוק, קיבוץ עין גדי

מתוך נספח שימור של שחר אלרם לתכנית פיתוח לקיבוץ עין גדי

טיילת להולכי רגל בלבד לאורך קצהו הצפוני של קיבוץ עין גדי העוברת לאורך המצוק המדברי. הטיילת כוללת גינות רב, פינות מנוחה, ועוברת דרך חלק מאתרי המורשת שבקיבוץ.

טיילת המצוק

נקודות מצולמות לאורך הציור

עליה אל מצפור המועדון (B) ומבט אל הנוף הנשקף ממנו

(F) – מחדר האוכל העגול למלון עין גדי

מבטים לכיוון מזרח - מצפור

מתחם לשימור

בית ספר שדה

3

GOODOVITCH architects גודוביץ

פרוג 29 ת"א

050.8437800 054.8173366

נספח שימור
לתכנית מתאר
כוללנית למועצה
אזורית תמר

ינואר
2017
עמוד
22

מתחם לשימור
קיבוץ עין גדי

חדרי סגל

חדרי אירוח

אנדרטה לפיקי מאיר

חדר אוכל

בניין המנהלה
והקבלה

0 12.5 25 50 75 Meters

3

GOODOVITCH architects גודוביץ

נספח שימור
לתכנית מתאר
כוללנית למועצה
אזורית תמר

עמוד 23
ינואר 2017

מתחם לשימור
בי"ס שדה עין גדי

פרוג 29 ת"א
050.8437800 054.8173366

אנדרטה לפיקי מאירי

פסל אבן לבן וגבוה בתצפית מרהיבה על ים המלח בסיבוב לצד הכביש המוליך לבית ספר שדה עין גדי. במקום ניתן לעצור לתצפית.
פיקי מאיר נפל ב- 1964 בעין ענבה בנחל צאלים.

צילום: גודוביץ אדריכלים, 03.2017

3

GOODOVITCH architects גודוביץ

נספח שימור
לתכנית מתאר
כוללנית למועצה
אזורית תמר

אתרי מורשת ואנדרטאות

פרוג 29 ת"א

050.8437800 054.8173366

עמוד
24

ינואר
2017

בית ספר שדה עין גדי

מבנה המשרדים

והמבואה

אדריכל: נחום זולוטוב.
 שנת בניה: 1966.
 מבנה המשרדים והמבואה הוגדר ברשימת השימור של המועצה האזורית תמר כמבנה לשימור (ללא שימור כל מתחם בית הספר).
 המבנה בנוי בסגנון ברטליסטי, וכולל מאפיינים שניכרו בעבודתו הקודמות של זולוטוב, כמו חלונות צרים וארוכים בחלק העליון, טיח אגרגטי גס ודלתות משולבות עם חלונות ארוכים מעליהן. למבנה גג בטון בעל קשתות קטנות הבנוי מטפסנות עץ.

מוזיאון/בנין ראשי - בית ספר שדה עין גדי

מימין: מבט דרך הכניסה ומבואת המבנה למצפור החיצוני על נחל דוד.

למטה: תקרת קשתות הבטון נמשכת גם על אגף הכיתות שמהווה חלק מהמבנה הראשי. בתחתית התקרה, בכיתות, קיימת כיום תקרה אקוסטית.

תאריך צילום: 22.1.17

מוזיאון/בנין ראשי - בית ספר שדה עין גדי

תצלום אווירי

תאריך צילום: 4.2.17

מוזיאון/בנין ראשי - בית ספר שדה עין גדי

הכניסה למבואת המבנה. גגון הבטון נבנה כקשתות קטנות מסיבות של אקוסטיקה ונמשך פנימה אל חלל המבנה.

תאריך צילום: 22.1.17

בנין המינהלה, מצב קיים, צילום באדיבות המועצה האזורית תמר, 2006

מוזיאון/בנין ראשי - בית ספר שדה עין גדי

פרט גג - סדקים בבטון. החצץ שפוזר על הגגות לשיפור הבידוד התרמי ולמראה אסטטי, אינו קיים עוד.

תאריך צילום: 22.1.17

מצב קיים, מתוך תיק תעוד למועצה האזורית תמר שהוקן על ידי אדריכלית קורה גלעדי מחברת גלעדי, 02.2017

בית ספר שדה עין גדי - המתחם כולו

"בית ספר שדה" - אכסניות המטיילים של החברה להגנת הטבע - היו נדבך חשוב בהתפתחות התיירות בארץ, ובית ספר שדה עין גדי הוא בית ספר שדה הראשון בישראל. הוא הוקם ב-1959 בצריפי היאחזות של עין גדי ביוזמת יוסי פלדמן (ראה ביוגרפיה עליו בנפרד), ונועד ל"חינוך הציבור ובפרט בני-הנוער בשמירת הטבע". לימים ביוזמת החברה להגנת הטבע החלו לפעול עשרות מרכזים דומים בכל רחבי הארץ, הן כיחידות שדה - בתי ספר שדה - והן כיחידות עירוניות - מל"שים (מרכזים ללימודי שדה).

מבנה הקבע של בית ספר שדה עין גדי, תוכנן על ידי אדריכל נחום זולוטוב בין השנים 1962-1963, והוא נחשב לאחד הנדבכים החשובים בתולדות האדריכלות הישראלית, והופיע במגזיני אדריכלות ישראלים ובינלאומיים מאותה העת. זולוטוב תכנן באותו הזמן גם את החאן המדברי בנאות הכיכר שנקרא "המבצר".

בית ספר שדה עין גדי בנוי ממערך מבנים אורטוגונומים ומדורגים בחצי מפלסים, ובעלי חצרות פנימיות. מערך המבנים כולל חדרי מגורים, מוזיאון לממצאי הסביבה, חדר אוכל, מסעדה למבקרים ומגורי עובדים. קירות המבנים יצוקים בטון חשוף עם אגרגט של חלוקי נחל קטנים מהסביבה (בניגוד לחלוקי הנחל הגדולים שהשתמש בהם אדריכל שמואל מסטצ'קין). תוספת האגרגט נועדה להגדיל את הבידוד הטרמי ולהתחבר לסביבה. זולוטוב תכנן גם מרכז מבקרים שלא נבנה.

המבנים כוללים חלון סרט עליון (שבוצע גם בנאות הכיכר), ומשולב בו יחידת קירור חיצונית של מזגן. מתחתם נבנו קירות מפסי לוחות עץ.

הגגות מחופים בחצץ לבן ומנוקזים למרזבי בטון בולטים וחשופים אל מול קירות חלוקי הנחל.

השבילים כוללים מרצפות בטון ולצידם חלוקי נחל.

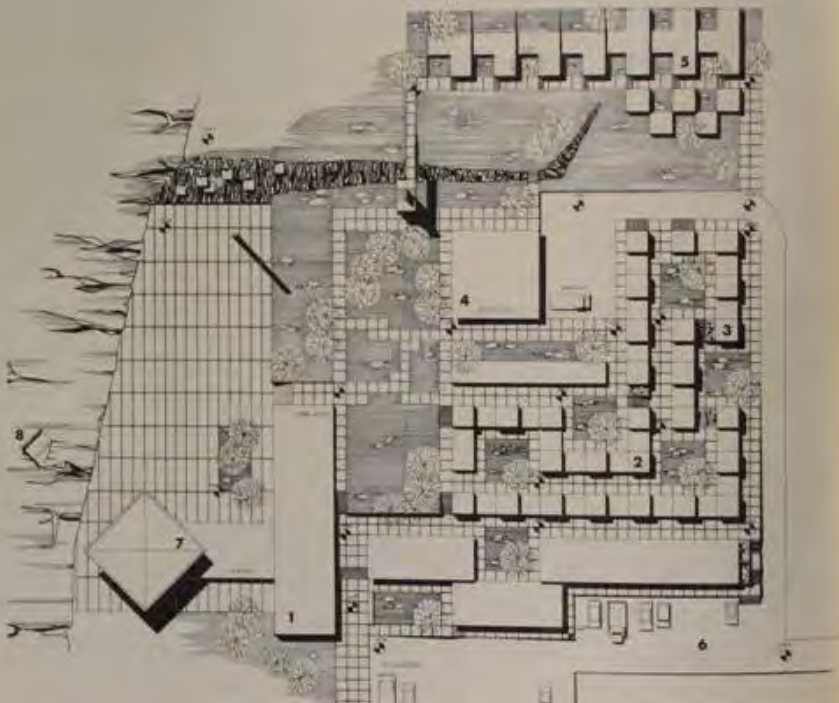
המבנה החדש נחנך בשנת 1967.

בתי ספר שדה תוכננו על ידי האדריכלים המובילים של התקופה, ונחשבו לבניינים פורצי דרך ומתוכננים היטב. ישראלים רבים בילו חופשות משפחתיות בבתי הספר השדה והשתתפו בטיולים מאורגנים, אך קרנם ירדה עם השנים וכיום מפעילה החברה להגנת הטבע 12 בתי ספר שדה בלבד, מתוכם 9 כוללים גם לינה והיתר הדרכה בלבד.

תוספות מאוחרות לבית ספר שדה עין גדי שכוללות חדר אוכל ומבני מגורים תוכננה ב-1970 על ידי אדריכל ישראל גודוביץ ותוספות נוספות מאוחרות יותר על ידי אדריכל שרייבמן.

בית הספר נקרא היום על שם עמי אסף.

יש לראות את בית הספר כמכלול שלם, על מבני ההארכה, מבנה המשרדים, חדר האוכל, החצרות ומבני הסגל.

תכנית בית ספר שדה עין גדי, צילום: מיכאל יעקובסון

בית ספר שדה עין גדי, צילום: רן ארדה, ארכיון אדריכלות ישראלית מתוך אתר XNET

בית ספר שדה עין גדי, 1974, צילום: דניאל ונטורה, ארכיון עצמי, מוצג בויקיפדיה

3

ינואר
2017
עמוד
26

בית ספר שדה
עין גדי -
המתחם כולו

GOODOVITCH architects גודוביץ

פרוג 29 ת"א
050.8437800 054.8173366

נספח שימור
לתכנית מתאר
כוללנית למועצה
אזורית תמר

חדר האוכל. צילומים: דקל גודוביץ, 03.2017

חדרי האירוח משמאל וחדר האוכל הצהוב מימין. צילומים: דקל גודוביץ, 03.2017

מגורי הסגל. צילומים: דקל גודוביץ, 03.2017

3

GOODOVITCH architects גודוביץ

עמוד 27
ינואר 2017

בית ספר שדה
עין גדי -
המתחם כולו

פרוג 29 ת"א
050.8437800 054.8173366

נספח שימור
לתכנית מתאר
כוללנית למועצה
אזורית תמר

מתחם היאחזות הנח"ל בעין גדי

3

גודוביץ GOODOVITCH architects

פרוג 29 ת"א

050.8437800 054.8173366

נספח שימור
לתכנית מתאר
כוללנית למועצה
אזורית תמר

מתחם היאחזות הנח"ל
עין גדי

ינואר
2017

עמוד
28

היאחזות הנח"ל עין גדי- 3 מבני אבן

מכלול מבנים מראשית היאחזות הנח"ל בעין גדי שהיתה לגרעין הראשון של הקיבוץ לעתיד. המכלול שהוגדר לשימור על ידי המועצה האזורית תמר כולל 3 מבני אבן ארוכים הכוללים חלונות אוורור בחלקם התחתון והעליון שעבדו בודאי על מים ושימשו כמזגן. השטח שסביב מבני האבן לא הוגדר לשימור והוא כולל מספר טראסות מסודרות עם אבני לקט מהאזור, ועל חלקן משטחי בטון עליהם ניצבו צריפי עץ שפורקו בעת שההיאחזות עברה למשכנו החדש של הקיבוץ. המקום עזוב ובמצב מדורדר ורק אדם אחד גר שם כשומר מטעם קיבוץ עין גדי. השלט שהוצב במקום מספר את סיפורו של המקום שנכבש ב-1949, היחל כהיאחזות נח"ל ב-1952, וכשהקיבוץ עבר למיקומו החדש, הפך לבית ספר שדה עד 1967- עת עבר בית הספר למיקומו הנוכחי.

צילומים: דקל גודוביץ, 03.2017

3
היאחזות הנח"ל,
3 מבני אבן.
עין גדי

ינואר
2017

עמוד
29

GOODOVITCH architects גודוביץ

פרוג 29 ת"א

050.8437800 054.8173366

נספח שימור
לתכנית מתאר
כוללנית למועצה
אזורית תמר

היאחזות הנח"ל עין גדי- מכלול ההתיישבות סביב מבני האבן

מכלול היאחזות הנח"ל בעין גדי שהיתה לגרעין הראשון של הקיבוץ לעתיד. מתוך המכלול הוגדרו לשימור על ידי המועצה האזורית תמר 3 מבני אבן ארוכים. השטח שסביב מבני האבן לא הוגדר לשימור והוא כולל מספר טראסות מסודרות עם אבני לקט מהאזור, ועל חלקן משטחי בטון עליהם ניצבו צריפי עץ שפורקו בעת שהיאחזות עברה למשכנו החדש של הקיבוץ.

המקום עזוב ובמצב מדורדר ורק אדם אחד גר שם כשומר מטעם קיבוץ עין גדי. השלט שהוצב במקום מספר את סיפורו של המקום שנכבש ב- 1949, היחל כהיאחזות נח"ל ב- 1952, וכשהקיבוץ עבר למיקומו החדש, הפך לבית ספר שדה עד 1967- עת עבר בית הספר למיקומו הנוכחי.

מבט מדרום לצפון על היאחזות הנח"ל בעין גדי, 1956 (הארכיון הציוני)

צילומים: דקל גודוביץ, 03.2017

1954

צילומים היסטוריים באדיבות המועצה האזורית תמר, 1954

3

GOODOVITCH architects גודוביץ

פרוג 29 ת"א

050.8437800 054.8173366

נספח שימור
לתכנית מתאר
כוללנית למועצה
אזורית תמר

היאחזות הנח"ל,
3 מבני אבן.
עין גדי

ינואר
2017
עמוד
30

מתחם חמי עין גדי

3

גודוביץ GOODOVITCH architects

פרוג 29 ת"א

050.8437800 054.8173366

נספח שימור
לתכנית מתאר
כוללנית למועצה
אזורית תמר

מתחם חמי עין גדי

ינואר
2017
עמוד
31

חמי עין גדי, על כביש 90 דרומית לקיבוץ עין גדי

מרחצאות מים חמים מספר ק"מ דרומית לכניסה לקיבוץ עין גדי, בין כביש 90 לים המלח, שתוכננו על ידי אדריכל גדעון יגר.

זהו מבנה מורפולוגי הכולל גג מרחבי בנוי ממשושים המחולקים לששה משולשים, ועמודים תומכים במרכז כל משושה שגם הם בעלי תכנית משושה. העמודים והתקרה המשושה שמעליהם שנמצאת בגבהים שונים במבנה המקורי, מזכירים פטריות העומדות על רגל אחת. דרך העמודים עוברת מערכת המיזוג המקורית (בדומה לתכנון שנעשה במוזיאון ישראל), וחלונות עליונים מפרידים בין כל פטריות משושים סמוכות שבגבהים שונים. למבנה נוספה תוספת מאוחרת שבה הפטריות כולן באותו גובה ללא חלונות עליונים. כמו כן נוספה מערכת מיזוג חדשה.

צילום אוויר אלכסוני: סייטויז'ין, אתר אינטרנט מועצה אזורית תמר 11.12.2015. משמאל נראה החלק המקורי עם משושים בגבהים שונים וביניהם חלונות עליונים. מימין תוספת מאוחרת של משושים- הפעם ללא חלונות עליונים וכולם באותו גובה.

3

GOODOVITCH architects גודוביץ

נספח שימור
לתכנית מתאר
כוללנית למועצה
אזורית תמר

פרוג 29 ת"א

050.8437800 054.8173366

חמי עין גדי,
דרומית לקיבוץ עין גדי

ינואר
2017

עמוד
32

חמי עין גדי, על כביש 90 דרומית לקיבוץ עין גדי

מימין: מבט מבפנים על הבריכות כשעמוד אחד באמצע המים.
משמאל: מבט כללי. מימין החלק המקורי, משמאל החדש.
למטה: מבט על פרט התקרה.
צילומים: דקל גודוביץ, 03.2017

3

GOODOVITCH architects גודוביץ

נספח שימור
לתכנית מתאר
כוללנית למועצה
אזורית תמר

חמי עין גדי,
דרומית לקיבוץ עין גדי

פרוג 29 ת"א
050.8437800 054.8173366

ינואר
2017
עמוד
33

ציר היסטורי – דרך עפר ראשונה בין עין גדי לסדום

דרך ראשונה שנחצבה בסלע לעין גדי אחרי מלחמת העצמאות על ידי חיילי בני נוער מהגדנע, והיתה דרך עפר חד מסלולית.
הדרך קישרה בין מפעלי ים המלח בסדום לבין עין גדי והיא עברה במקביל לכביש 90 של ימינו, מעט מעליו בהרים, כ- 50-100 מ' ממנו, ולעיתים בתואי הכביש של היום.
זמן הנסיעה בדרך מסדום לעין גדי ארך כ- 8 שעות.
את שרידי הדרך ניתן לראות עד היום כדרך עפר לבנה לאורכו של כביש 90.

צילומים: דקל גודוביץ, 03.2017

שרידי הדרך הבהירה

שרידי הדרך הבהירה

3

GOODOVITCH architects גודוביץ

פרוג 29 ת"א

050.8437800 054.8173366

נספח שימור
לתכנית מתאר
כוללנית למועצה
אזורית תמר

עמוד
34

ינואר
2017

דרך עפר ראשונה
עין גדי סדום

אזור מצדה

3

אזור מצדה

גודוביץ architects GOODOVITCH

פרוג 29 ת"א

050.8437800 054.8173366

נספח שימור
לתכנית מתאר
כוללנית למועצה
אזורית תמר

עמוד
35

ינואר
2017

משכן תרבויות ים המלח (כיום "מרכז מחקר ים המלח"), מצדה

"משכן תרבויות ים המלח" נבנה כמוזיאון למרגלות המצדה ביוזמתו של יהודה אלמוג. המבנה בתכנונם של האדריכלים פרדי כהנא ודניס קאהן זכה ב-1961 במקום הראשון בתחרות פומבית בין 27 אדריכלים משתתפים, ונבנה בין השנים 1962-1963.

המבנה בנוי מקירות מעוגלים מחופים אבן לקט מקומית, בטון חשוף וגגות אקספרסיביים כמפרש או מניפה, ברוח הסגנון הפוסט-מודרניסטי והאקספרסיבי באדריכלות של אותה תקופה, כפי שבא לביטוי המובהק בכנסיית רונשאמפ שתכנן לה-קורבוזיה ונבנתה ב-1954.

זהו מבנה ייחודי בעיצובו, ובמיקומו באופן ייחודי על למרגלות הר המצדה.

למרות תכנונו לשמש כמוזיאון לממצאי חפירות המצדה, יגאל ידן, החליט להציג את ממצאי המצדה בירושלים, וכך רוקן מתוכן את המבנה, שעמד חסר תכלית אמיתית.

ב-2014 נפתח מרכז מבקרים חדש למרגלות המצדה, הכולל את תחנת הרכבל, ובכך התרוקן מכל תוכן המרכז הקודם. במקום נמצא ייעוד חדש וב-11.2016, בתרומת קרן פורטר, נחנך במקום "מרכז מחקר ים המלח" של העמותה האקדמית "מרכז המדע ים המלח והערבה". בתכנון החדש של אדריכל דגן מושלי נבלע המבנה המקורי מאחורי המבנה החדש, והתווספו לו תוספות שונות כשהבולטת בהן היא תוספת גדולה סביב המבנה ומגדל. קירות המבנה החדש עשויים טיח חלק ולא אבני לקט. האלמנט הבולט שהשתמר מהמבנה המקורי הוא הגג המרחף כמפרשים מעל המבנה וכן אבני הלקט לקירות.

"משכן תרבויות ים המלח", 1963, צילום באדיבות אדריכל פרדי כהנא

צילומים צבעוניים, באדיבות מועצה אזורית תמר, 2015

3

GOODOVITCH architects גודוביץ

עמוד
36

ינואר
2017

"משכן תרבויות ים המלח"
כיום "מרכז מחקר ים המלח"
מצדה

פרוג 29 ת"א
050.8437800 054.8173366

נספח שימור
לתכנית מתאר
כוללנית למועצה
אזורית תמר

אזור נוה זוהר – עין בוקק וסביבתם

3

גודוביץ architects GOODOVITCH

פרוג 29 ת"א

050.8437800 054.8173366

נספח שימור
לתכנית מתאר
כוללנית למועצה
אזורית תמר

אזור נוה זוהר – עין בוקק

ינואר
2017

עמוד
37

מתחם עין בוקק

3

גודוביץ architects GOODOVITCH

פרוג 29 ת"א

050.8437800 054.8173366

נספח שימור
לתכנית מתאר
כוללנית למועצה
אזורית תמר

מתחם עין בוקק

ינואר
2017
עמוד
38

סקירה גיאוגרפית, וייחודו של האזור – אזור נוה זוהר

לא נערכו סקרים ארכיאולוגיים באזור זה. במרכז אזור בתי המלון קיימת חווה חקלאית - מצד בוקק. מוצע לשמר מספר מבני מלון סביב האתר הארכיאולוגי הזה שסביבו יש גם פיתוח נוף של אזור התכנסות עם תיאטרון פתוח. מבני המלון הראשונים שנבנו באזור נוה זוהר, הוקמו בשנות ה-60 מבטון חשוף ברוח הברוטליזם- הסגנון הישראלי ששלט באותו זמן. המלונות והמבנים הראשונים שנשארו מתקופה זו הם: ומבנה המגורים שבחלקו האחורי של מלון ליאונרדו אין; מלון ליאונרדו אין; מלון פרימה אואזיס (לשעבר גלי זוהר); מלון גנים (לשעבר של ההסתדרות);

מפת הכרזות ארכיאולוגיות בתחום התכנית וסביבה וסימון בתי המלון המוצעים לשימור – אזור נוה זוהר, 2016, ללא קב"מ, govmap

1
 1.11 : סקירה גיאוגרפית וייחודו של האזור נווה זוהר אזור המלונות
 ינואר 2017
 עמוד 39

GOODOVITCH architects גודוביץ
 פרוג 29 ת"א
 050.8437800 054.8173366

נספח שימור לתכנית מתאר כוללנית למועצה אזורית תמר

מלון עין בוקק (היום לאונרדו אין), עין בוקק- נוה זוהר

מלון עין בוקק (היום לאונרדו אין) תוכנן על ידי אדריכל יוקי גור. זהו המלון הראשון שנבנה בעין בוקק. בסוף שנות ה-50 של המאה ה-20, הוקם מלון עין בוקק בצריפים, ובתחילת שנות ה-60 עבר למבנה הקבע. המבנה עשוי בלוקי בטון חשוף, בסגנון הברוטליזם באדריכלות, וחלונות ארוכים וצרים בחלקו האחורי ברוח המודרניזם. גג המבנה הוא גג קל.

צילומים: דקל גודוביץ, מרץ 2017

מלון עין בוקק (היום לאונרדו אין), עין בוקק- נוה זוהר

מלון עין בוקק (היום לאונרדו אין) תוכנן על ידי אדריכל יוקי גור. זהו המלון הראשון שנבנה בעין בוקק. בסוף שנות ה-50 של המאה ה-20, הוקם מלון עין בוקק בצריפים, ובתחילת שנות ה-60 עבר למבנה הקבע. המבנה עשוי בטון חשוף, בסגנון הברוטליזם באדריכלות.

חזית דרומית. צילום: דקל גודוביץ, מרץ 2017

חזית צפונית. צילום: דקל גודוביץ, מרץ 2017

חזית צפונית. צילום: אתר אינטרנט של המלון

3

גודוביץ architects GOODOVITCH

פרוג 29 ת"א

050.8437800 054.8173366

נספח שימור
לתכנית מתאר
כוללנית למועצה
אזורית תמר

מלון עין בוקק
עין בוקק

ינואר
2017
עמוד
41

מלון גלי זוהר (היום פרימה ספא ים המלח), עין בוקק- נוה זוהר

מלון גלי זוהר (לשעבר קרלטון והיום פרימה) הינו המלון השני שנבנה בנוה זוהר-עין בוקק. הוא הוקם ב- 1964 על ידי היזם היה גדעון בן צבי, והאדריכלים בנימין אידלסון, יעקב הרץ וגרשון צפור.

צילומים: דקל גודוביץ, מרץ 2017

צילום: אתר אינטרנט של המלון

3

GOODOVITCH architects גודוביץ

עמוד
42

ינואר
2017

מלון גלי זוהר,
נוה זוהר-עין בוקק

פרוג 29 ת"א

050.8437800 054.8173366

נספח שימור
לתכנית מתאר
כוללנית למועצה
אזורית תמר

מלון גנים (היום ישרוטל גנים), עין בוקק- נוה זוהר

מלון גנים (היום ישרוטל גנים), הוא המלון הרביעי שנבנה באזור עין בוקק- נוה זוהר בשנות ה-70. זהו מלון ששימש כבית הארחה של ההסתדרות. הוא בנוי כבלוק מודרניסטי עם פתחים משתנים בגיאומטריה משתנה בחזית היוצרים עניין ומתח. במקור היה המבנה מחופה בטיח שפריץ, שהוחלט בשיפוץ שנעשה. במסגרת השיפוץ שבוצע לאחרונה על ידי משרד האדריכלים פייגין נשמרה החזית המקורית על פתחיה השונים, ומסגרות החלונות שהורכבו מחדש מאלומיניום במקום הישנות – שומרות אף הן על החלוקה המקורית (כך לפי אדריכל פייגין).

חזית מזרחית. צילומים: דקל גודוביץ, מרץ 2017

חזית מערבית. צילומים: דקל גודוביץ, מרץ 2017

צילום: אתר אינטרנט של המלון

3

GOODOVITCH architects גודוביץ

פרוג 29 ת"א

050.8437800 054.8173366

נספח שימור
לתכנית מתאר
כוללנית למועצה
אזורית תמר

מלון גנים
עין בוקק- נוה זוהר
ינואר
2017
עמוד
43

מתחם נווה זוהר

3

גודוביץ architects GOODOVITCH

פרוג 29 ת"א

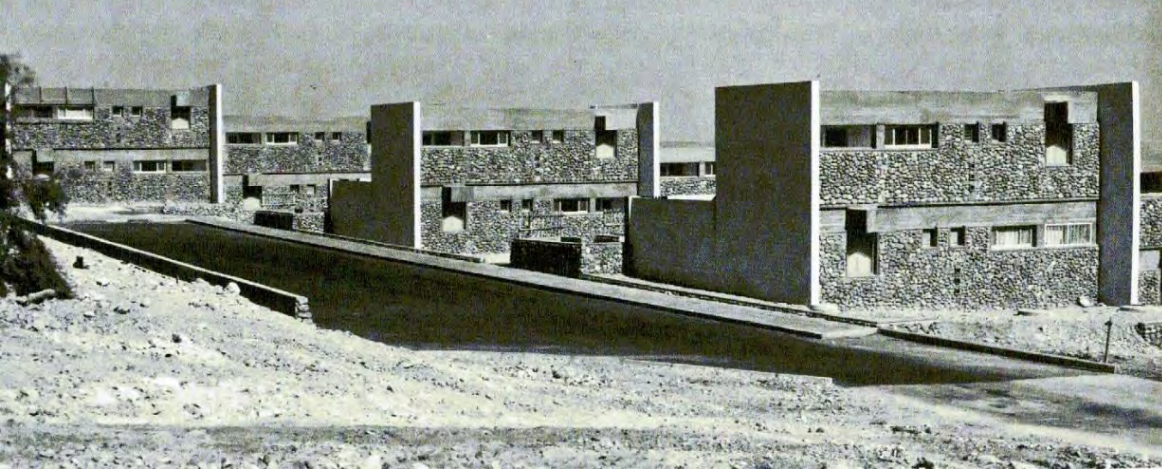
050.8437800 054.8173366

נספח שימור
לתכנית מתאר
כוללנית למועצה
אזורית תמר

מתחם נווה זוהר

ינואר
2017
עמוד
44

צילום מקורי מתוך "לבנות ולהיבנות בה", מוקי צור ונרי אריאלי, 2016, עמוד 216

שכונת מגורים בתכנון אדריכל שמואל מסטצ'קין הבנויה מבטון חשוף, וחלוקי נחל מקומיים בדומה למרכזיית הטלפונים ובית היוצר שתכנון בנוה זוהר. בסגנון ברוטליסטי מקומי, יצר מסטצ'קין שכונה שממשיכה את מסורת מבני השטיח לשכונות מגורים מרחביות, אך בזכות חומרי הגמר ופרטי בניה ייחודיים (למשל זיזי בטון מעל חלונות או חריצים בגדרות) – הופכת אותה לייחודית עוד יותר.

השכונה תוכננה ביוזמתה של המועצה האזורית תמר כדי ליישב אזור תיירות שהיה חסר חיים של תושבי קבע. בכדי שאכן במקום תגור אוכלוסיה איכותית, והמקום לא ייהפך לאזור מעבר לאורחים פורחים, חויבו תושבים פוטנציאליים להיות בעלי משפחות ולהוכיח כי אחד מבני המשפחה בעל משרה קבועה. הדירות לא נמכרו לדיירים אלה הושכרו בשכר חודשי של 100 ל"י.

במקור תוכננה השכונה לקלוט את עובדי מפעלי ים המלח, אך הבנייה התעכבה והעובדים שהשתכנו זמנית בערד, בחרו להשאר בה, וכך נותר הפרויקט חסר לקוחות.

שליח עיתון "לאשה" שסיקר את השכונה בשנת 1971 סיכם את אופיים בפסקה אחת: "בסיור הכרנו אנשים, שהם "טיפוסים" אחד אחד. מי שאינו "טיפוס", אלא סתם בן תמותה רגיל, אינו מתקבל כנראה ל"מסדר הכבוד" של ים המוות, השוקק בימים אלה חיים."

כיום מתגוררים במקום עובדים זרים ופועלים שעובדים בסביבה, והמקום לא מתפקד עוד כשכונת מגורים ומצבו מידרדר.

צילומים: מיכאל יעקובסון, אתר אינטרנט "חלון אחורי", 2009

מעון ילדים/ מבנה ציבורי – נוה זוהר

1964

אדריכל שמואל מסטצ'קין

סגנון בניה: ברוטליזם מקומי- ורנקולרי.

מבנה ציבורי קטן חד קומתי בנוי מקירות עם חלוקי נחל מקומיים וגג בטון חשוף מרחף. המבנה נמצא בליבה של שכונת המגורים בנוה זוהר.

צילומים: דקל גודוביץ, 03.2017

3

GOODOVITCH architects גודוביץ

עמוד
47

ינואר
2017

שכונת מגורים
נוה זוהר

פרוג 29 ת"א

050.8437800 054.8173366

נספח שימור
לתכנית מתאר
כוללנית למועצה
אזורית תמר

מוזיאון "בית היוצר", נווה זוהר

מוזיאון בית היוצר הוא מבנה שתוכנן על ידי האדריכל שמואל מסטצ'קין ושימש כמרכז חינוכי שהציג את סיפור התעשייה בחבל ים המלח. המוזיאון הוקם בשנות ה-60 במסגרת תוכנית שיזם ראש המועצה האזורית תמר יהודה אלמוג להקמתם של שלושה מרכזי למידה לאורך ים המלח. לבד ממנו תוכננו מרכז לימוד וחינוך למרגלות מצדה ומרכז לימוד וחינוך בעין גדי, ללימוד הטבע בחבל ים-המלח (לא הוקם). הקמת המבנה נתקלה תחילה בקשיים, אך לבסוף הודות לתמיכה שהתקבלה על ידי מרדכי מקלף, מנכ"ל מפעלי ים המלח באותה עת, הושלם הפרויקט. האתר שנבחר להקמת הפרויקט היה בצמוד לכביש 90 ובסמוך לעין בוקק. לתכנונו הוזמן האדריכל שמואל מסטצ'קין שתכנן בין השאר את בית התרבות וחדר האוכל בקיבוץ עין גדי. מסטצ'קין תכנן בנווה זוהר בנוסף למתחם מוזיאון בית היוצר והאכסניה, גם שכונת מגורים, חוף רחצה ומרכזיית טלפונים. בכל המבנים בלט השימוש בחומרים מקומיים וזמינים בעיקר - חלוקי אבן מקומית ובטון חשוף.

האתר בנוי ממערכת טראסות העוקבת אחרי הטופוגרפיה המקומית, שעל גביה מוצב מבנה מדורג ששימש את האכסניה, ומבנה בן שני מפלסים המשמש כמוזיאון ומכיל במפלס הקרקע אולם סגור להרצאות וכינוסים, ומפלס עליון לתצפית ובמרכז דגם של ים המלח (כיום מפורק והרוס בחלקו). בין שני המבנים מצויה רחבה פתוחה ומרוצפת. לקומת התצפית העליונה של המוזיאון ניתן לעלות במדרגות מתוך האולם התחתון או לעלות ברמפה במסלול היקפי סביב המוזיאון. במסלול זה קירות המוזיאון משופעים טרפזיים. גם חלונות חלק מהמבנה הם טרפזיים ובתוכם מופיע כסורג מפת ים המלח.

בהמשך אכלס המוזיאון גם את סירתו של תומאס הווארד מולינה. התצוגה במוזיאון נועדה להמחיש למבקר תהליך מיצוי של המינרלים מים-המלח ושימושם. בסמוך למבנה המוזיאון הוקמה אכסניה שתוכננה כחלק מהמתחם ויש לראותם כך גם היום כחלק מהשימור. הקומפלקס פעל בניהולו של דרורי שהיה דמות כריזמטית שסביבה נסב המקום. עם פטירתו בשנת 2000 החלה פעילות המוזיאון והאכסניה לדעוך עד שהמקום נסגר וכיום הוא עומד נטוש ופרוץ.

צילומים: מיכאל יעקובסון, אתר אינטרנט "חלון אחורי", 2009

3

GOODOVITCH architects גודוביץ

פרוג 29 ת"א

050.8437800 054.8173366

נספח שימור
לתכנית מתאר
כוללנית למועצה
אזורית תמר

בית היוצר
נווה זוהר

ינואר
2017

עמוד
48

אכסנית "בית היוצר", נווה זוהר

אכסנית בית היוצר היא מבנה שתוכנן על ידי האדריכל שמואל מסטצ'קין והוקם בשנות ה-60 ופעל בצמוד למוזיאון, ויש לראות בו ובמוזיאון קומפלקס אחד. כמו בכל המבנים שתכנן, בלט גם כאן השימוש בחומרים מקומיים וזמינים בעיקר - חלוקי אבן מקומית ובטון חשוף. האתר בנוי ממערכת טראסות העוקבת אחרי הטופוגרפיה המקומית, שעל גביה מוצב מבנה מדורג ששימש את האכסניה, וכולל כניסה לחדרי האכסניה מכל מדרגת טראסה. בניגוד למבנים אחרים שתכנן מסטצ'קין, כאן יש שימוש רב בטיח לבן, גם לקירות החזית וגם באופן בולט לגג המבנה הלבן שבולט על רקע האבן החומה בהירה שסביבו. גם בפנים האכסניה תקרת החדרים אינה אופקית אלא עוקבת אחרי שיפוע הגג, וכך גם נוצרו חלק מהחלונות כטרפזים בשל שיפוע הגג. הקומפלקס פעל בניהולו של דרורי שהיה דמות כריזמטית שסביבה נסב המקום. עם פטירתו בשנת 2000 החלה פעילות המוזיאון והאכסניה לדעוך עד שהמקום נסגר וכיום הוא עומד נטוש ופרוץ.

צילומים: מיכאל יעקובסון, אתר אינטרנט "חלון אחורי", 2009

3

בית היוצר
נווה זוהר

GOODOVITCH architects גודוביץ

פרוג 29 ת"א

050.8437800 054.8173366

נספח שימור
לתכנית מתאר
כוללנית למועצה
אזורית תמר

ינואר
2017
עמוד
49

"מרכזיית טלפונים", נווה זוהר

מרכזיית טלפונים היא מבנה בעל פונקציה ברורה ובנאלית שאדריכל שמואל מסטצ'קין מעניק לה שאר רוח וקושר אותה לשאר בנייניו באזור ובייחוד ל"בית היוצר". גם מבנה זה בנוי מבטון חשוף המדגיש אלמנטים מסוימים, ובעיקר אבן לקט מקומית, ומשתלב בנוף ומתקשר אליו מחד, ומאידך בולט ממנו באופן מעורר התפעמות. בסמוך למרכזיה מבנה פתוח קטן מקירות לקט ששימש כנראה כחדר שירות כיום עומדת המרכזיה נטושה ולא פעילה, והיא מגודרת דבר המצמצם את הפגיעה הפיזית בה.

צילומים: דקל גודוביץ, 03.2017

3

GOODOVITCH architects גודוביץ

עמוד
50

ינואר
2017

מרכזיית טלפונים
נווה זוהר

פרוג 29 ת"א

050.8437800 054.8173366

נספח שימור
לתכנית מתאר
כוללנית למועצה
אזורית תמר

בנין המועצה השני, מרפאה וכיום תחנת כיבוי אש, נווה זוהר

המועצה האזורית תמר ששכנה במבנה המלח בסמוך למחצבת המלח ומערת סדום, עברה ב- _____ למבנה חדש בתכנון _____ . מדובר במבנה בן קומה אחת המורכב משני אגפים כשבכל אחד ישנו גג מקומר באופן שונה. המבנה מטויח בטיח לבן, והוא אינו משלב בטון חשוף או חלוקי נחל ואבנים מהמקום, ולכן הוא שונה על רקע סביבתו הטבעית, ועל רקע סביבתו הבנויה (כמו המבנים שתכנן מסטיצ'קין). מאוחר יותר עברה המועצה לבניין סמוך, והמבנה הוסב למרפאה. מאוחר יותר הוסב המבנה לתחנת כיבוי אש המשמשת עד היום כמגורי הכבאים וכבנין המנהלה.

צילומים: דקל גודוביץ, 03.2017

3

GOODOVITCH architects גודוביץ

ינואר
2017
עמוד
51

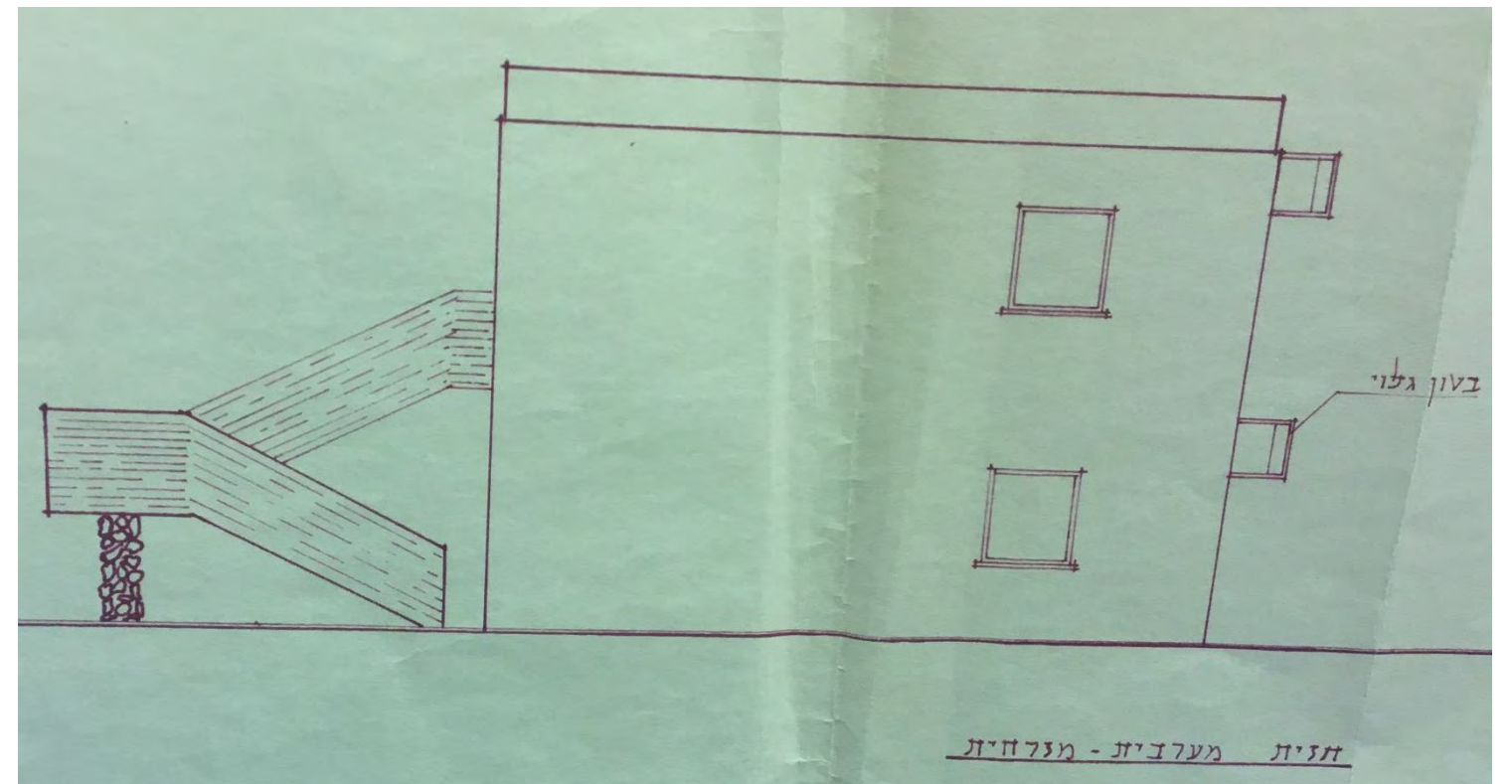
בנין המועצה השני
מרפאה ותחנת כיבוי
נווה זוהר

פרוג 29 ת"א
050.8437800 054.8173366

נספח שימור
לתכנית מתאר
כוללנית למועצה
אזורית תמר

בנין המועצה השלישי, וכיום משרדי רשות ניקוז ים המלח, נווה זוהר

המועצה האזורית תמר ששכנה במבנה המלח בסמוך למחצבת המלח ומערת סדום, עברה למבנה תחנת כיבוי האש של היום בשנות ה-60, וב-1968 עברה למבנה שלישי זה בתכנון המחלקה הטכנית של קיבוץ השומר הצעיר. מדובר במבנה בן שתי קומות הבנוי מבטון חשוף להדגשת אלמנטים מסוימים – כמו המדרגות הבולטות, הגג, או חלונות מיזוג בחלק העליון של המבנה. הקירות מטייחים בטיח קטיטות בולט, ואילו הגדרות שסביב והקיר עליו נשענות המדרגות- מחופים אבן מקומית. כיום משמש המבנה את רשות ניקוז ים המלח.

צילומים: דקל גודוביץ, 03.2017

3

GOODOVITCH architects גודוביץ

ינואר 2017
עמוד 52

בנין המועצה השני
מרפאה ותחנת כיבוי
נווה זוהר

פרוג 29 ת"א
050.8437800 054.8173366

נספח שימור
לתכנית מתאר
כוללנית למועצה
אזורית תמר

מתחם הר סדום ומחנה עובדים סדום

1

גודוביץ architects GOODOVITCH

נספח שימור
לתכנית מתאר
כוללנית למועצה
אזורית תמר

פרוג 29 ת"א

050.8437800 054.8173366

מתחם הר סדום,
ומחנה עובדים סדום

ינואר
2017
עמוד
53

1

GOODOVITCH architects גודוביץ

עמוד 54
ינואר 2017

אזור סדום ומפעלי ים המלח

פרוג 29 ת"א
050.8437800 054.8173366

נספח שימור לתכנית מתאר כוללנית למועצה אזורית תמר

מתקנים הנדסיים, מחצבת מלח, הר סדום

במקום זה פעלה המחצבה הראשונה בארץ לכריית מלח, שהפעיל לראשונה הערבי שוקרי דיב בתחילת שנות ה-30. המלח שימש עבור פרות בקר.

במקום נשארה צורת הכריה המלבנית עם שני קירות ישרים, וסככה מעל שרידי מתקנים.

המחצבה ממוקמת בסמוך למערת סדום ולבנין המועצה הראשון הבנוי ממלח.

קיימת תב"ע לאזור המגדירה את אזור הכריה הזה לשימור, אוסרת המשך כריה, ודורשת לגדרו. עם זאת נכון להיום האזור לא מגודר, ואנשים שונים יכולים לבא עם טרקטור ולחצב מלח באופן פירטי.

צילומים: דקל גודוביץ, 03.2017

3

GOODOVITCH architects גודוביץ

פרוג 29 ת"א

050.8437800 054.8173366

נספח שימור
לתכנית מתאר
כוללנית למועצה
אזורית תמר

עמוד
55

ינואר
2017

מתקנים הנדסיים
מחצבה מלח, הר סדום
כביש 90 בין סדום לנווה זוהר

מבנה ראשון של המועצה האזורית תמר ואכסניה

מבנה זה שימש ב-1956 כמשכנה הראשון של המועצה האזורית תמר שהוקמה בשנה זו על ידי יהודה אלמוג ושכנה בחדר אחד, כשבחדר אחר שכנה אכסניה קטנה. המבנה שוכן למרגלות הר סדום שהינו הר מלח, ובסמוך אליו ישנה מחצבת מלח. אלה הביאו לייחודו של המבנה - היותו בנוי מלבני מלח. הלבנים גדולות בצורות ריבועיות אך לא ישרות זוית, שחופו מבפנים בטיח כנראה כדי להגן על הלבנים ולהגן על המשתמשים מהמלח החותך והחד. זהו מבנה המלח היחיד בישראל, אם כי בעולם ישנם מבנים נוספים שנבנו באזורי כריית מלח. היום נשארו רק שרידים מהמבנה.

צילומים: דקל גודוביץ, 03.2017

מדינת ישראל
ת.ת.ת.

623

24.5.1956

פרוטוקול
מסכת פתיחת המועצה האזורית "תמר"
בהשתתפות חברי ועדת הפנים
שהתקיים ביום ה', ט"ו סיון תשס"ז - 24.5.1956
בסדום

מנהל משרד הפנים:
להביא לידיעתכם את הצו הבא של שר הפנים, באספיק נכבדים הנני
קורא את הצו. 1940, צו המועצות המקומיות, מועצה אזורית "תמר", תשס"ז - 1956.
בתוקף הסמכות שבמסגרת לי ע"י שר הפנים, יש
לי הכבוד והשמחה לפתוח את הישיבה הראשונה של המועצה האזורית "תמר".
הנני לקרוא את צו שר הפנים בדבר מינוי
המועצה האזורית "תמר". (קורא את הצו).
הנני מבקש את חברי המועצה להציע מועמדים
לתפקיד ראש המועצה האזורית "תמר".
חבר המועצה:
אני מציע את יהודה אלמוג.
שר חלד:
מאחר שלא הוצעו שום הצעות נוספות, אני
מעמיד להצבעה את ההצעה לבחור בחבר המועצה
יהודה אלמוג כראש המועצה האזורית "תמר".

ה צ ב ע ה

יהודה אלמוג נבחר לראש המועצה האזורית "תמר".

יהודה אלמוג:
ראשית כל נעלה את זכרם של כל אלה שבפלו
באבל זה בעבודה, בהבנה ובמלחמת השחרור.
זכור נזכרים, אותם ואת פעלם (עמידת דום לזכרם).
הגשתי לכם הצעה בכתב על קווי הפעולה שלנו.
הדברים טעונים עיון, והביצוע יוכיח. בעוד שתיים-שלוש שנים יהיה עלינו
לסכם מה פעלנו, כמה השקענו מאמצים ומה עלה בידינו להשיג. אני מעדיף
לדבר אז, בבוא יום אסיכום.

רשות הדיבור כעת לשר חלד, המנהל הכללי של
משרד הפנים, לוטר את דבריו בשם שר הפנים.

שר חלד:
(מנהל משרד הפנים)
ברכת שר הפנים ומיטב איחוליו שלוחים למועצה
האזורית החדשה, לנכחיה ולראשה. מועצה אזורית
חדשה נוספת בספה הסובייטית של ארצנו. בסנין המועצות האזוריות -
הארבעים ושמונה; בסנין הרשויות המקומיות - 158. ידוע לכם כי שלושה
סוגים של רשויות מקומיות קיימים בארצנו: האחת היא העירייה; השניה היא
המועצה המקומית, והשלישית - המועצה האזורית. ושני שני הסוגים
הראשונים ובין השלישי, שכן הסוג הראשון והשני כוללים רשויות מקומיות
המקיפות אוכלוסייה היושבת בשטח רצוף אחד, ישנו אחד או שניים קטנים
שצורפו זה לזה ויש ביניהם רציפות השטח וכך הוקמה רשות מקומית אחת.
לא כן המועצה האזורית שהיא צורה ספציפית שהתפתחה בארצנו ויש בה כדי
לאחד מאמצים, כוחות, מאמצים ורצון של ישובים נפרדים בודדים על-סנת
להשיג באותם מאמצים מאוחדים סדרות סובייטיות טובות. יחידה סובייטית

הפרוטוקול הראשון של מועצה אזורית תמר 24.5.1956

"בית הקולנוע" במחנה סדום, סמוך למערת הקולונל בהר סדום

צילום: דקל גודוביץ, 03.2017

בית הקולנוע הוקם ב-1942 ונועד לשרת את פועלי מפעל האשלג שהתגוררו במחנה ששכן במקום במחצית הראשונה של המאה ה-20. מדובר במבנה מלבני פשוט ברוח המודרניזם.

ההיסטוריה של מחנה עובדי חברת האשלג בסדום (כיום חברת מפעלי ים המלח) התחילה ב-1934, כשהחברה הקימה יישוב קהילתי באזור סדום, ושם השתכנו עובדי המפעל ומשפחותיהם. לעובדי המחנה הוקם מועדון שפעל במנהרה טבעית – בה הותקנה מערכת חשמל. כמו כן, הוקם בית קולנוע קטן לעובדים ולמשפחותיהם שכל מהותו תוכננה על פי תנאי האקלים במקום ("מערת הקולונל" היוותה את המודל לאותה מערכת מבני ציבור).

מבנה הקולנוע הוקם בצמוד לדופן מצוק הצמוד למערה טבעית, כך שהקרינה החזקה הביאה ליניקת זרמי אוויר קר ממעמקי ההר אשר ציננו את המבנה. על פי עדויות העובדים שנותרו בידינו, השהות במחנה בחלק מעונות השנה ושעות היום היתה בלתי נסבלת והיבריחה את האנשים אל אותן מערות ביום וגם בלילה. למרות זאת, מיקומו של בית הקולנוע מתחת למצוק היא מסוכנת מאוד, ורק נס לא גרם עדיין למפולת כמו זו שקרתה באסון חדר האוכל בנאות הכיכר.

הודות לתנאי האקלים, השתמר מחנה סדום כמעט בשלמותו, אך בית הקולנוע שלבד מערכי מורשת כולל גם ערכים טכנולוגיים – נהרס עד היסוד, וכל שנותר ממנו הוא קיר מאבני סיליקט של חדר ההקרנה, מדרגות הבטון עליהן הוצבו הכסאות באולם, בסיס הבמה מעץ, ומדרגות אבן העולות לאולם מצידיו.

תצלום היסטורי של המבנה בשלמותו ככל הנראה מזמן הקמתו-1942, מקור: אוסף אסף מדמוני, נאות הכיכר

בניין בית הקולנוע בצילום ככל הנראה מ-1959, מתוך הספר "הפרויקט הישראלי", צ. אפרת, מוזיאון תל אביב לאמנות. המבנה עבר שינויים ביחס למקור משנות ה-40.

בניין בית הקולנוע, 2009, אתר אינטרנט "חלון אחורי", צילום: מיכאל יעקובסון

3

GOODOVITCH architects גודוביץ

ינואר
2017
עמוד
57

בית קולנוע
לעובדי סדום
סמוך למערת הקולונל

פרוג 29 ת"א

050.8437800 054.8173366

נספח שימור
לתכנית מתאר
כוללנית למועצה
אזורית תמר

צריפי עץ דרומית לבית ביטחון, מתוך תיק התעוד

ערכים אדריכליים תכנוניים -

אף על שלא נמצאו תכניות היסטוריות של האתר בשלב התייעוד, אנו מוצאים כי ניתן להגדיר את אופיו התכנוני. וזאת בהתאם למודלים של תכנון סוציאליסטי ובפרט הקיבוצים. הבסיס לשיוך זה הוא סביב המאפיינים של הפרדת אזורי המחיה מהאזור התפעולי ובניה צנטרליסטית.

ערכים אדריכליים של המבנים -

מחנה העובדים בסדום פעל בעשורים 30-50 של המאה העשרים. בשנים אלו הוקמו בשלבים שונים המבנים ששירתו את המחנה לשימושי תעשייה ומחיה. סגנון הבניה במחנה מתאפיין בסגנון אדריכלי נאו-כפרי שרווח בישובים רבים בישראל בתקופה זו.

הצבת המבנים – הנחת המבנים במחנה (מלבד מספר חריגים כגון ההאנגר) זהה מבחינת חשיפה לכיווני האוויר. תכונה זו נובעת בראש ובראשונה משיקולי אקלים, אולם מייצגת גם תפיסה תכנונית השואפת לתכנון שוויוני עבור כלל המשתמשים בקבלת חשיפה לאור/צל וזרימת אויר.

תכנון מבני המגורים – קבוצות מבנים שנבנו לטובת מגורים הוקמו במספר תקופות. מקבצים אלו מתאפיינים בזהות תכנונית של המבנים ובבניה פונקציונלית המבטאים עקרונות אדריכליים מודרניסטים-סוציאליסטים.

טכנולוגית הבניה – בבניית המחנה שימוש בשני סוגי בניה עיקריים.

מבני עץ – מרבית המבנים במחנה היו צרים עץ בגדלים שונים. המבנים בעלי קונסטרוקציית עץ וסגירה בקרשי עץ רחבים, גגות המבנה עשויים פח והרצפות משטחי בטון וקרקע דחוסה. בניה זו היא פונקציונלית וזולה. ניתן להניח כי בשל קושי בגישה לאתר נמצאו חומרי בניה אלו כנגישים להקמה.

מבנה בית הביטחון, חזית צפונית. תצלום שנות 20013-2012 (לאחר שעבר שימור)

מבנה השירותים, חזית דרומית

מבנה חדר האוכל, חזית דרומית.

מבנה שרות

חזית דרומית של מבנה השירותים.

חזית דרומית של שרידי מבנה המגורים, לרקע הרי סדום וכביש 90

חזית צפונית של מבנה בית ההנהלה לרקע צריפי מגורים בצפון המחנה.

צריפי מגורים בצפון המחנה

סככה למטוס קל, מפעלי ים המלח

סככה מלבנית במידות כ- 12.00/10.00 מ', תחומה/מחופרת בתל אדמה ב- 3 מצלעותיה. הצלע הרביעית פתוחה לכיוון צפון-מזרח. הדפנות הסגורות בנויות באיכות ירודה - בטון עם זיון ברזל מועט וחיפוי אבן לקט מקומית מסותתת קלות. גובה הקירות כ- 1.5 מ'. גג הסככה היה דו שיפועי, עם קונסטרוקציית קורות עץ ומעליה חיפוי לוחות עץ. באתר ניתן לראות שרידים של לוחות עץ שנרקבו. כמו כן, באתר נמצא גמלון עץ עם 2 פתחים קטנים שסגר את גמלון הגג בצלע ה-דרום-מערבית. בגמלון 2 פתחים קטנים כעין חלונות ששימשו כנראה לאוורור הסככה.

הסככה הוקמה ב- 1943 ביוזמתו של אברהם שכטרמן, ממנהלי מפעל האשלג ומבוגרי מחזור הטייס הראשון של חברי אצ"ל. הקמת הסככה נהלה ע"י טייס נוסף מאותו מחזור, בנימין כהנא, שאף הטיס את המטוס שעבורו נבנתה הסככה - מטוס "פרימוס" צ'כי מדגם זלין 12 שנרכש ע"י האצ"ל במצרים. הסככה והמטוס שימשו את מפעל האשלג וכן חלק מפעילות אצ"ל וטייסי אצ"ל לפני הקמת המדינה. בצמוד לסככה הקים כהנא מנחת מטוסים, וכך התאפשר קשר אווירי להעברת אספקה לעובדי המפעל שהיו נצורים בסדום במלחמת העצמאות, וכך התאפשר כיבושו של האזור במלחמת העצמאות.

צילום מ- 22.01.2017, מתוך תיק תעוד למועצה האזורית תמר, שהוכן על ידי אדריכלית קורה גלעדי מחברת גלעדי

דפים מתוך תיק תעוד למועצה האזורית תמר שהוכן על ידי אדריכלית קורה גלעדי מחברת גלעדי

סככת המטוסים של מפעל האשלג - מפעלי ים המלח
הסככה כמעט בשלמותה, למעט חיפי הגג שאינו שלם. עמודי התמיכה הקדמיים הם ככל הנראה תוספת מאוחרת לתמיכה בלבד.
מקור: אוסף פרטי, דב גביש, תאריך הצילום לא ידוע.

סככת המטוסים של מפעל האשלג - מפעלי ים המלח
שלט בחזית הסככה, המתאר את הרקע להקמתה והשימוש בה במלחמת השחרור.
מקור: אוסף פרטי, דב גביש, תאריך הצילום אינו ידוע.

סככת המטוסים של מפעל האשלג - מפעלי ים המלח
תמונה מעת הקמתה של הסככה. ניתן לראות את המטוס חונה מתחתיה ואת הטייס שהטיס אותו - בנימין כהנא, ראשון מימין.
מקור: אתר "ויקיפדיה" ערך "בנימין כהנא" תאריך הצילום אינו ידוע.

מתחם מפעלי ים המלח

1

GOODOVITCH architects גודוביץ

פרוג 29 ת"א

050.8437800 054.8173366

נספח שימור
לתכנית מתאר
כוללנית למועצה
אזורית תמר

מתחם מפעלי ים המלח

ינואר
2017
עמוד
62

אנדרטה למשה אברמוביץ' נובומייסקי

פסל אבן שחורה של מייסד מפעלי ים המלח - משה אברמוביץ'
נובומייסקי - מוצב על במה בכניסה לחדר האוכל של מפעלי ים
המלח על המדרכה.

צילום: גודוביץ אדריכלים, 03.2017

3

גודוביץ architects GOODOVITCH

עמוד
64

ינואר
2017

אתרי מורשת ואנדרטאות

פרוג 29 ת"א

050.8437800 054.8173366

נספח שימור
לתכנית מתאר
כוללנית למועצה
אזורית תמר

הספינה של מולינה

ספינתו של החוקר מולינה מ-1847, בה שט בחקירתו את ים המלח. את הספינה מצא באנגליה החוקר זאב וילנאי והביאה לארץ. בארץ היא הוצגה במוזיאון בית היוצר בקומה התחתונה. לאחר סגירת המוזיאון בתחילת שנות ה-2000, עברה הספינה באופן זמני להנהלת מפעלי ים המלח ששומרת עליה עד שימצא מיקום חדש.

צילום: גודוביץ אדריכלים, 03.2017

ספינת מולינה

בשנת 1847 עזב אונת פאמלה פבריט' ספרט' בחיפה. אחז מקציע פאועפ ליוטננט תומס פוארד מולינפ, בקש ממפקד פאונפ, קפטן סיימון, רשות לפעמי סופר דבק עכו לים כנרת ומשם דבק פירדן לים פמלה, על מנת לחקר את טיבו של ים זה.

בתחילת ספטמבר 1847 פיעז מולינפ לים פמלה ובמשך ימים מספר חקרי את עומקי הים באגן פפפוע. פמלה פכבד ומסר מים ומזון פתישו את כוחותיו של מולינפ והוא ד' לספטמבר מצאו שנים מקציע פאונפ, פבאו לפששו בירושלים, את תגרי חולפי בקצחת קספ. פם פתגפופו לפאונפ, אק מולינפ לא מצפ עוד לפיננו והוא ג' לספטמבר הפע ע'נת פאונפ הביקות פוא מת ונקרה הבית פקברות של פמסיון פאמריקאי בעיר הירוק.

קפטן סיימון גנשש במשך פמון אצפיר לפי פבריט, שמר את סינתו של מולינפ וכאשר פתשם באחזתו בתוקרא שפאנל'פ, פקימבפ סוכפ, הפ שמשה פסירה כלט.

בשנת 1963 ג'פ ז'ר טאב וילנאי את פסירה והעצרת יור' פסטיץ פציוע בתוקרא י. הנט (שי אנל'ט) פוכנפ פסירה לפעברתפ ארצפ.

מר א. אן-א'ט, מנהל פמוציאון פיו' הליפפ וכה אלוץ מקל'ץ מנכ'ל מפעל' ים פמלה, דאטו לפעברתפ ארצפ, לפפופ'פ ולפפברתפ על מול' ים פמלה. על שמו של תומס פוארד מולינפ נקרא קצפו פדפיו של פלשין-כ'ץ מולינפ.

3

GOODOVITCH architects גודוביץ

אתרי מורשת ואנדרטאות

פרוג 29 ת"א

נספח שימור
לתכנית מתאר
כוללנית למועצה
אזורית תמר

עמוד
65

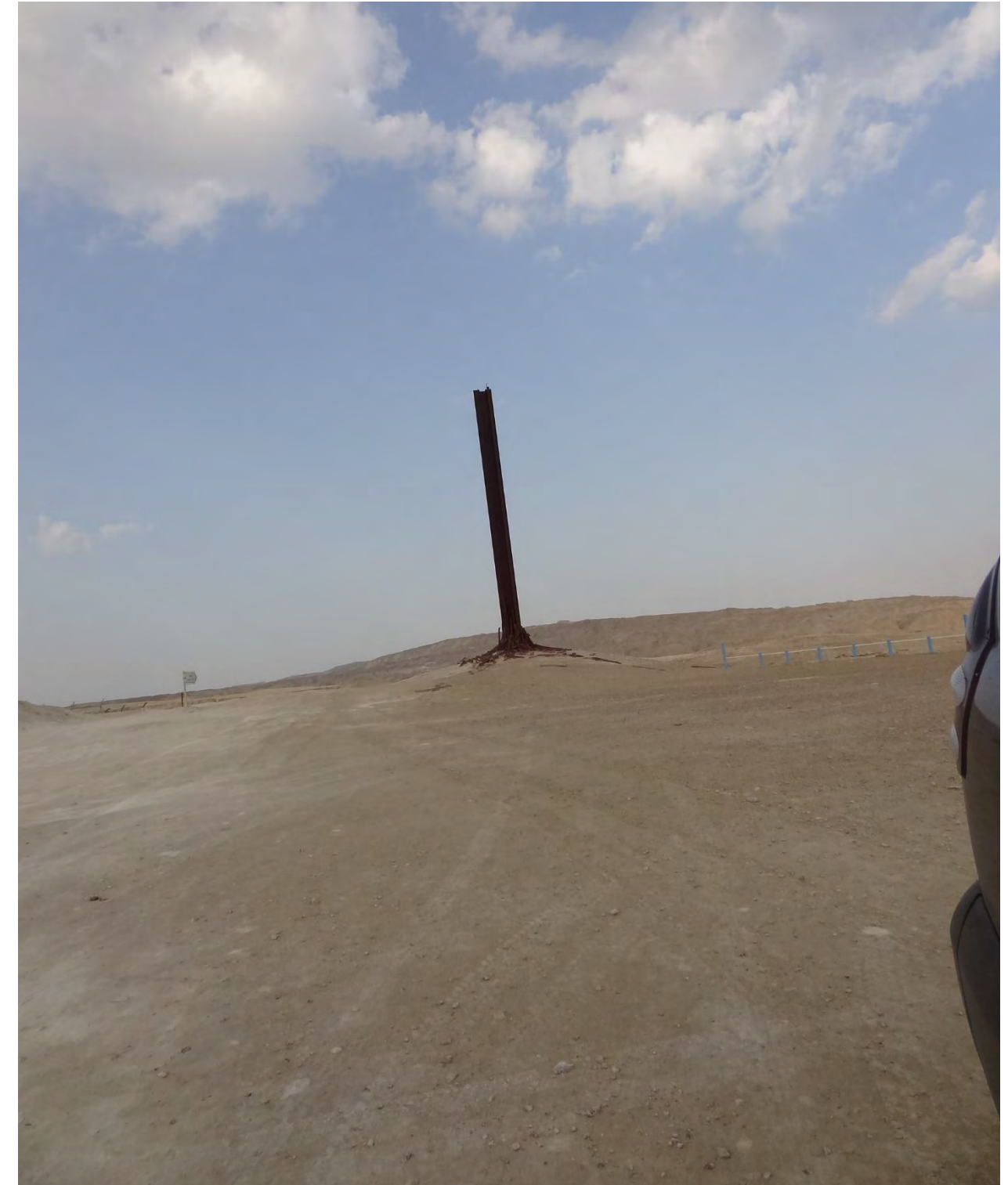
ינואר
2017

050.8437800 054.8173366

אנדרטת מצב האדם

אנדרטה בצורת מגדל פלדה גבוה מאוד הממוקם על המצוק מעל מפעלי ים המלח ולכן בולט מרחוק לנוסעים על כביש 90. חלקי פלדה ארוכים דמויי חלקים ממסילת רכבת מונחים על הארץ ומטפסים על המגדל. המקום שמור, וכולל חניון לצד האנדרטה, ועמוד המציג מידע קולי על מפעלי ים המלח.

צילום: גודוביץ אדריכלים, 03.2017

3

אתרי מורשת ואנדרטאות

ינואר
2017

עמוד
66

GOODOVITCH architects גודוביץ

פרוג 29 ת"א

050.8437800 054.8173366

נספח שימור
לתכנית מתאר
כוללנית למועצה
אזורית תמר

מיכל האשלג העגול הראשון, מפעלי ים המלח

מבנה דמוי חצי כדור הבנוי מבסיס בטון וכיפה מקורות פלדה וכיסוי מגג פח קל.
שימש במקור ועד היום כמחסן לאשלג המופק במפעלי ים המלח ומוכנס למיכל ממסוע השופך את האשלג מקודקוד הכיפה.
חלק מלוחות הפח הוחלפו לאחר שבמלחמת העצמאות ספגו פגזים ונוצרו בהם חורים.

צילומים: דקל גודוביץ, 03.2017

3
מיכל אשלג עגול
מפעלי ים המלח

ינואר
2017

עמוד
67

GOODOVITCH architects גודוביץ
פרוג 29 ת"א
050.8437800 054.8173366

נספח שימור
לתכנית מתאר
כוללנית למועצה
אזורית תמר

חדר האוכל, מפעלי ים המלח

מבנה בן 2 קומות שתכנן אדריכל שמואל מסטצ'קין כחדר אוכל למפעלי ים המלח. במבנה זה כמו במבנים אחרים שתכנן מסטצ'קין באזור נעשה שימוש בקירות הבנויים מאבן מקומית לצד קירות בטון חשוף.

המבנה עובר בימים אלה (מרץ 2017) שיפוץ גדול המשנה לחלוטין את פניו. הוא יכלול גג קל חדש, ושינויים נרחבים בחזיתות. קירות האבן הושארו מהמבנה המקורי.

בקדמת המבנה על המדרכה מוצבת אנדרטה לנובומייסקי, מקים מפעלי ים המלח.

צילומים (פנורמה משתי תמונות): דקל גודוביץ, 03.2017

גודוביץ architects GOODOVITCH

פרוג 29 ת"א

050.8437800 054.8173366

נספח שימור
לתכנית מתאר
כוללנית למועצה
אזורית תמר

3

מיכל אשלג עגול
מפעלי ים המלח

ינואר
2017
עמוד
68

פסי רכבת, מפעלי ים המלח

קטע של מסילת הרכבת שהובילה אשלג בקרונות מים המלח לאזור המפעל בתוך מפעלי ים המלח. המקום משולט ומגודר ומוצב בו שלט של המועצה לשימור אתרי מורשת.

צילומים: דקל גודוביץ, 03.2017

אזור כיכר סדום

1

גודוביץ architects GOODOVITCH

פרוג 29 ת"א

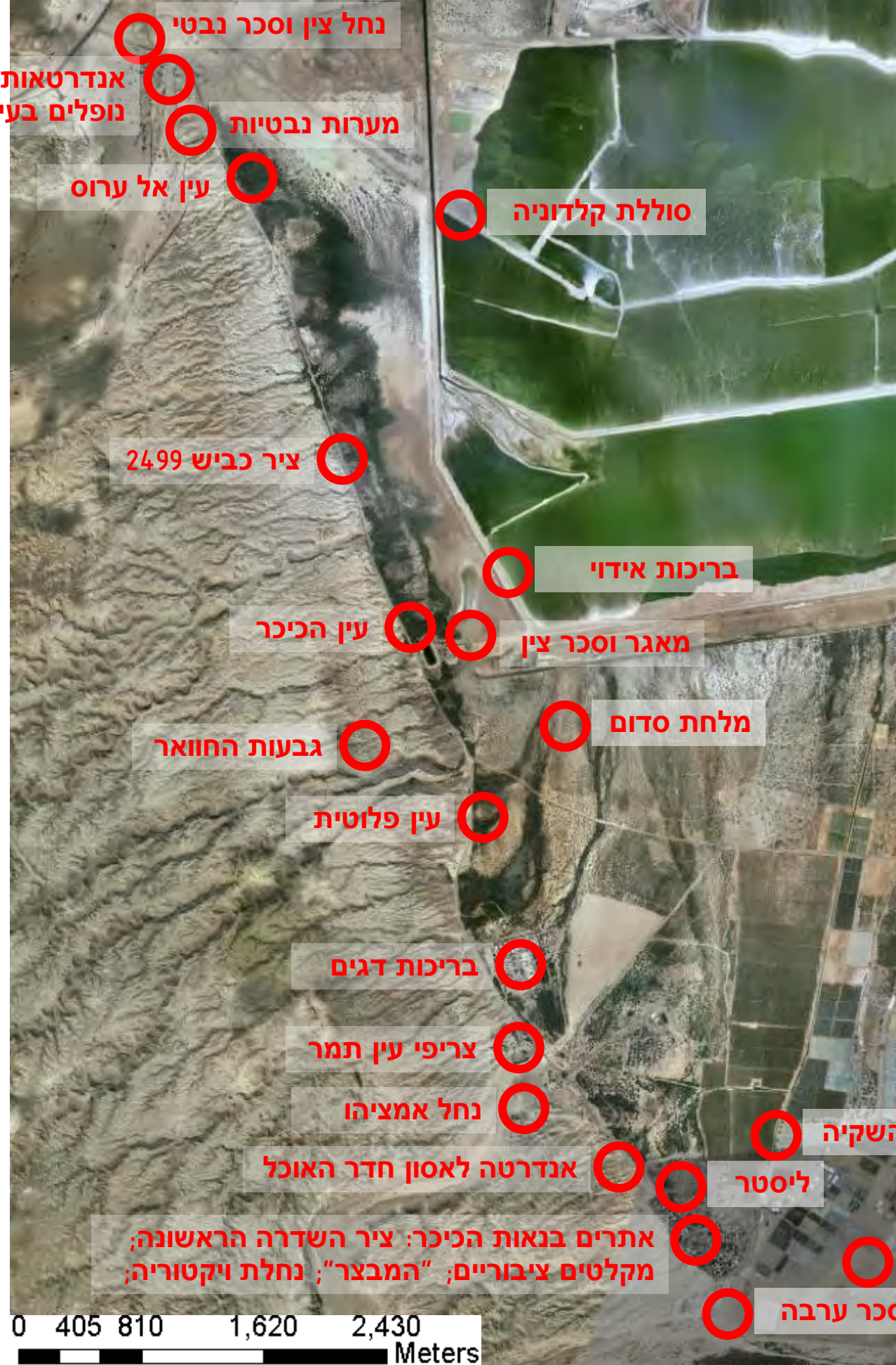
050.8437800 054.8173366

נספח שימור
לתכנית מתאר
כוללנית למועצה
אזורית תמר

אזור כיכר סדום

ינואר
2017
עמוד
70

אנדרטאות: ראשית ההתישבות בנאות הכיכר,
נופלים בעין אל ערוס; גלעד ותצפית גיא פילוסוף;

אתרים בנאות הכיכר: ציר השדרה הראשונה;
מקלטים ציבוריים; "המבצר"; נחלת ויקטוריה;

1

GOODOVITCH architects גודוביץ

עמוד 71
ינואר 2017

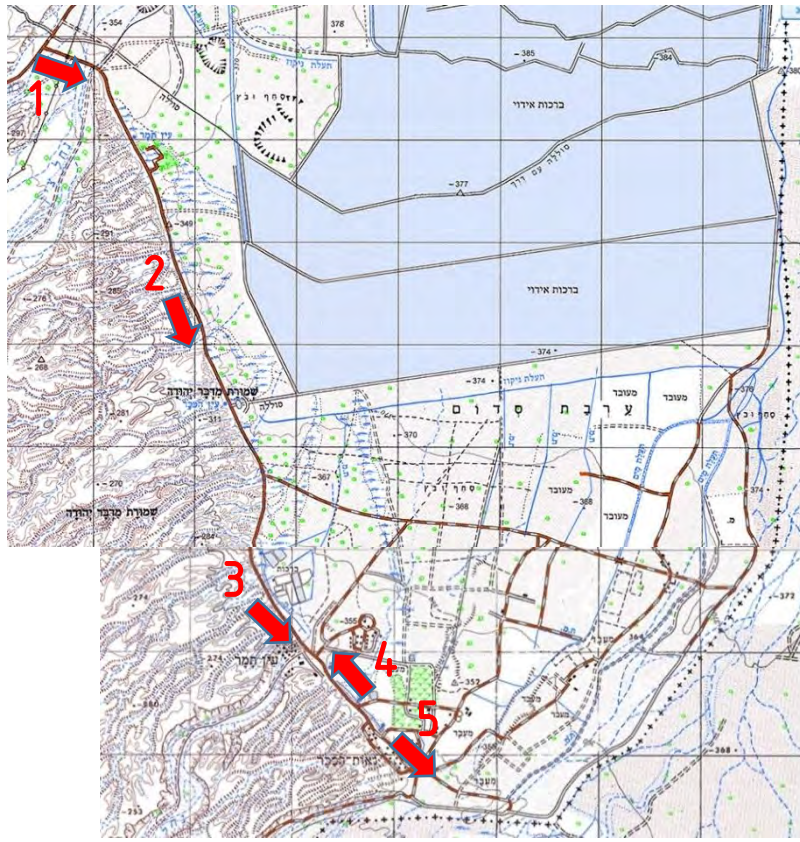
מתחם לאורך כביש 2499
כיכר סדום

פרוג 29 ת"א
050.8437800 054.8173366

נספח שימור
לתכנית מתאר
כוללנית למועצה
אזורית תמר

צירים היסטוריים - כביש 2499

כביש 2499 עובר בגבול בין גבעות החוואר לככר סדום- מצידו המערבי נמצאות גבעות החוואר ומצידו המערבי אזור מלחת הככר. שני האזורים שונים מאוד זה מזה וקו ההפרדה ברור לעין. מצידו האחד של הכביש נמצאות גבעות החוואר שלא ניתן לחצות אותן בשל הבתרונות הרבים שלהם, ומצידו השני של הכביש נמצאת המלחה הסבוכה והביצית, ומעבר לה ים המלח שגם הם אינם מאפשרים מעבר. לכן המקום היחיד שאיפשר מעבר באזור ככר סדום הוא קו התפר בין הגבעות למלחה, ושם אכן עברה לאורך כל השנים דרך עפר, ובהמשך דרך חצי סלולה, עד שהיום עובר שם כביש 2499. ציר זה מקשר בין כל מקומות ההתיישבות של מושב נאות הככר מתחילתו ב- 1959, דרך מיקומו ב- 1961, הקמת המבצר ב- 1964, הקמת היישוב ב- 1970, והקמת נאות הככר ב' (לימים עין תמר) ב- 1982.

צילומים על ציר כביש 2499.

1: ציר כביש 2499. תחילת הציר סמוך לשפך נחל צין שמימין. צילום: גודוביץ אדריכלים, יולי 2016

2: ציר כביש 2499. חלקו האמצעי של הציר. הסבחה שמשמאל. צילום: גודוביץ אדריכלים, יולי 2016

3: ציר כביש 2499. הציר סמוך לשפך נחל אמציהו שמימין והסבחה שמשמאל. צילום פנורמי מחובר משניים: גודוביץ אדריכלים, יולי 2016

5: קצה הציר בנאות הכיכר. צילום: גודוביץ, יולי 2016

4: ציר כביש 2499. הציר סמוך לשפך נחל אמציהו. צילום: גודוביץ אדריכלים, יולי 2016

3

גודוביץ architects GOODOVITCH

נספח שימור
לתכנית מתאר
כוללנית למועצה
אזורית תמר

עמוד 72
ינואר 2017

צירים היסטוריים -
ציר כביש 2499

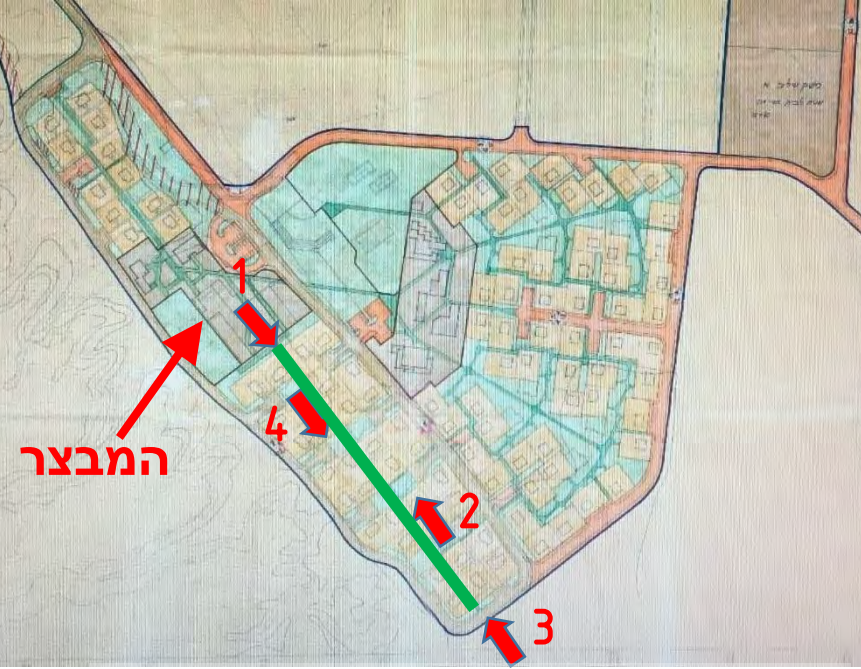
פרוג 29 ת"א
050.8437800 054.8173366

צירים היסטוריים – השדרה הפנימית הראשונה

השדרה הפנימית מהווה חלק מבסיס התכנון האורבני של היישוב בעת הקמתו בתחילת שנות ה-70, ומאוחר יותר כשהורחב היישוב הוקמו שדרות דומות גם בחלק החצ מעוגל של היישוב. מטרת השדרות הוא ליצור ציר פנימי להולכי רגל בעל אופי שקט וירוק המוליך למבני הציבור והמקלטים הציבוריים ומקשר את כל בתי המושב.

השדרה הראשונה והמרכזית כוללת ציר אורך ראשי שרוחבו 2 מ' ומתחיל במבנה הקבע הראשון- "המבצר"- ונמשך עד לכביש ההיקפי שסביב היישוב. 4 צירי רוחב קצרים פותחו בניצב לציר הראשי והם מקשרים בין הכביש המרכזי ממנו יש גישה לחניות פרטיות- דרך ארבעת המקלטים ומשם אל הכביש ההיקפי מצד דרום-מזרח של היישוב שגם ממנו יש גישה לחניות פרטיות.

השדירה עצמה מרוצפת במרצפות בטון צהובות ואדומות בגודל 30*30 ס"מ, ומשני צידיהן אבני שפה. לאורך הציר נבנו 5 מקלטים ומול כל אחד מהם ככר קטנה, הכוללת ספסלי בטון בצורות עגולות למנוחה, שמשיות ושפע צמחיה סביב הכרות וגם סביב הציר עצמו. כך הפך הציר למשעול ירוק, מוצל ונעים המשמש כשביל פנימי ביישוב החדש המחבר אותו עם המבצר המבנה הראשון מימי הקמת היישוב.

תכנית היישוב נאות הכיכר וסימון ציר המקלטים בירוק, הארכיון הציבורי המרכזי, 1976

4. מבט דרומה ממרכז השדרה, מרחבה לצד אחד המקלטים. צילום: גודוביץ אדריכלים, יולי 2016

1. מבט דרומה מקצה השדרה ליד המבצר. צילום: גודוביץ אדריכלים, יולי 2016

2. מבט צפונה ממרכז השדרה. צילום: גודוביץ אדריכלים, יולי 2016

3. מבט צפונה מקצה השדרה סמוך לכביש היקפי של היישוב. צילום: גודוביץ אדריכלים, יולי 2016

3

GOODOVITCH architects גודוביץ

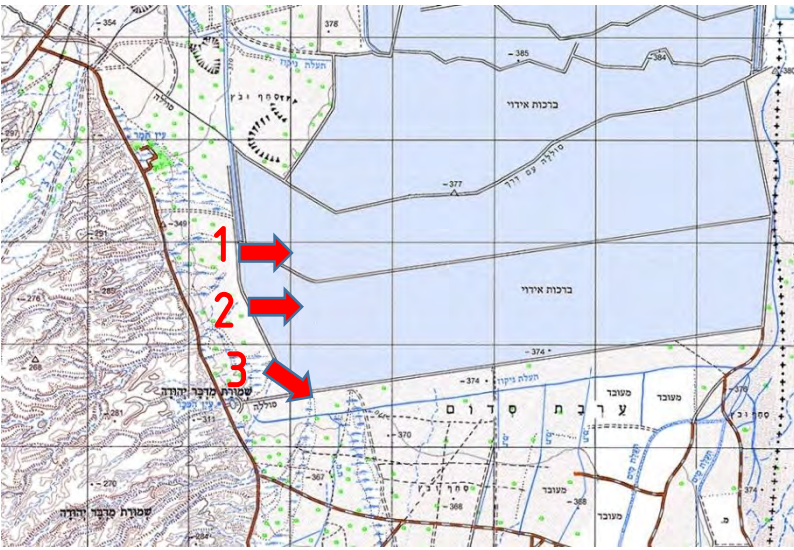
עמוד 73
ינואר 2017
צירים היסטוריים- השדרה הפנימית הראשונה, נאות הככר

פרוג 29 ת"א
050.8437800 054.8173366

נספח שימור לתכנית מתאר כוללנית למועצה אזורית תמר

מרחבים נופיים - בריכות האידוי ים המלח

מפעלי ים המלח הוקמו ב-1930 בחלקו הצפוני של הים ליד קליה. ב-1934 הוכשרו בריכות האידוי הראשונות בדרום ים המלח, וב-1937 החל המפעל בסדום להפיק מלחים. כיום, הורחבו שטחי הבריכות, וכל דרומו של ים המלח מחולק לבריכות אידוי מלאכותיות. לא מדובר יותר בים המלח הטבעי והמקורי. מפלס הבריכות גבוה ממפלס ים המלח הצפוני והטבעי. הדבר נובע מיצירת בריכות האידוי, אליהן מוליכה תעלת מים הנשאבים מהחלק הצפוני של ים המלח וממלאים את הבריכות. את המלח השוקע קוצרים בחלקו, והחלק הנשאר מגביה את מפלס הים מדי שנה. לשם כך מוגבהות כל הזמן סוללות ההגנה המקיפות את הבריכות מסביב וגובהן כיום הוא כ-6 מ' מעל הסביבה. ממשלת ישראל ה-32 קיבלה 2 החלטות כחלק מתכנית חומש לשיקום אזור ים המלח. החלטה מס' 4060 מה-1.1.2012 שעסקה בעיקר בבריכה מס' 5 סמוך לנחל זוהר ובתי המלון (לא חלק מסקר זה), והחלטה מס' 4254 לשיקום כללי לאזור. החלטות אלה בוצעו בחלקן הקטן בלבד.

מדרום לבריכות האידוי

3: בריכות האידוי. מבט לדרום מזרח לבריכת האידוי האחרונה. צילום: גודוביץ אדריכלים, יולי 2016

1: בריכות האידוי. מבט מזרחה. בקדמת התמונה תעלת המים הנשאבים מים המלח לבריכת האידוי האחרונה. צילום: גודוביץ אדריכלים, יולי 2016

2: בריכות האידוי. מבט מזרחה. בקדמת התמונה תעלת המים הנשאבים מים המלח לבריכת האידוי האחרונה. צילום: גודוביץ אדריכלים, יולי 2016

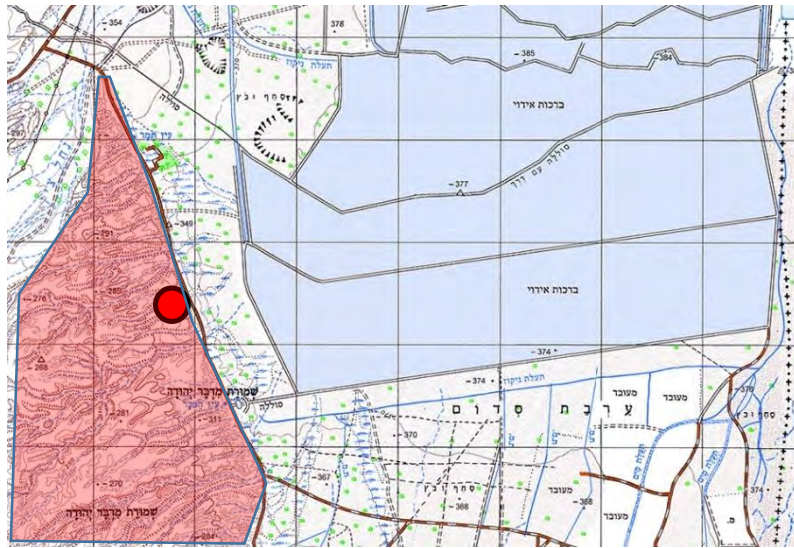
3

GOODOVITCH architects גודוביץ

עמוד 74 ינואר 2017 צירי מבט ומרחבים נופיים - בריכות האידוי

פרוג 29 ת"א 050.8437800 054.8173366

נספח שימור לתכנית מתאר כוללנית למועצה אזורית תמר

גבעות החוואר לאורך כביש 2499 - מסומנות בצבע אדום. מערה בגבעות החוואר מסומנת בעיגול.

כביש 2499 עובר בגבול בין גבעות החוואר לככר סדום- מצידו המערבי נמצאות גבעות החוואר ומצידו המערבי אזור הככר. שני האזורים שונים מאוד זה מזה וקו ההפרדה ברור לעין. אזור הככר הוא אזור מישורי וצפוף בצמחיה ירוקה, ואילו אזור גבעות החוואר הוא אזור של גבעות נמוכות, צחיחות ולבנות (כצבע החוואר מהן הן בנויות).

החוואר הינו חומר רך, והגשמים והשטפונות שבאזור יצרו בגבעות מערכת של בתרונות, מפרצונים ומערות מרהיבות ומפוסלות. בגבעות עצמן אין המים יכולים להיאסף ולהיעצר, ולכן הן חשופות לגמרי ובוהקות בצבען הלבן, ואילו בערוצונים הרבים שבין הגבעות גדלה צמחיה מדברית דומה לזו שבככר סדום, אך מועטת ממנה.

יופין של הגבעות משך את תשומת ליבם של אנשי האזור, שאף סידרו במקום מסלול רגלי קצר ומעגלי באחד הערוצונים שנקרא נחל צלף. היות והגבעות מתחילות ממש בצמוד לכביש 2499, מדובר בכביש נופי יפהפה, כשמצד אחד נראות הגבעות ומדי פעם מערות או עצים בודדים, ואילו מהצד השני נגלה נופה של ככר סדום- בתחילה ים המלח, אחר כך הסבחה והמלחה, עד שלבסוף מגיעים ליישוב נאות הכיכר ושם גם מסתיים הכביש.

גבעות החוואר - מראה כללי לאורך כביש 2499. צילום: גודוביץ אדריכלים, יולי 2016

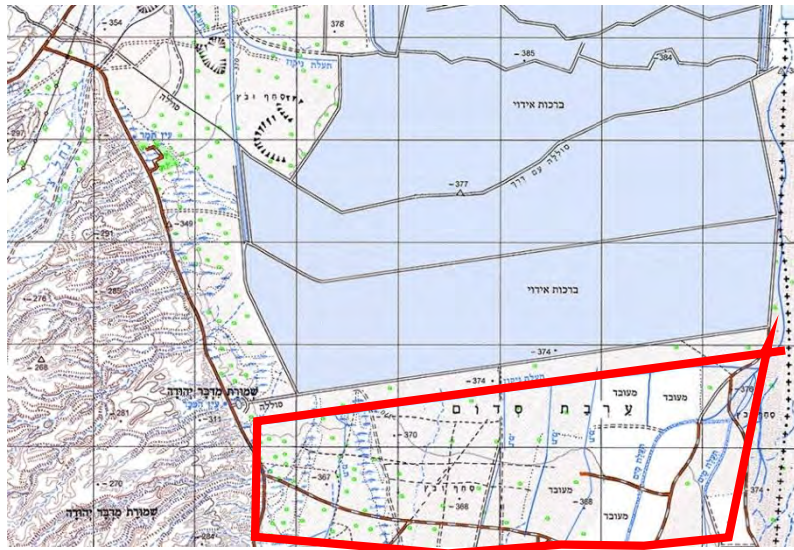
גבעות החוואר - מערה לצד כביש 2499. צילום: גודוביץ אדריכלים, יולי 2016

גבעות החוואר - עץ דקל לצד כביש 2499. צילום: גודוביץ אדריכלים, יולי 2016

מרחבים נופיים - מלחת סדום

כינויו של האזור הקרוב לים המלח מדרומו. השם ניתן לו כשילוב בין ריכוז גבוה של מים מתוקים ומעט מלוחים ולחות גבוהה המצויים באזור. באזור זה התפתחה צמחיה עשירה ולצידה חיות, דגים ועופות שחלקם נדירים ואנדמים (חיים באזור זה בלבד).

אזור מלחת סדום המצולם - מסומן באדום

ערבת סדום - מראה כללי מכביש 2499. צילום: גודוביץ אדריכלים, יולי 2016

מלחת סדום - שלט הסבר בכניסה ליישוב נאות הכר מגבעת תצפית על המלחה. צילום: גודוביץ אדריכלים, יולי 2016

ערבת סדום - מראה כללי מכיוון עין פלוטית. צילום: גודוביץ אדריכלים, יולי 2016

עין ערוס / עין תמר

עין אל ערוס (בערבית- עין החתן) הוא מעין טבעי של מים מתוקים, ולצידו מצד קטן וסביבו דקלים ושרידי אמת מים, והוא היווה את מקום היישוב הראשון בעת החדשה בכיכר סדום (לימים "נאות הככר"). את שרידי המצד ולצידו דרך עתיקה חקר ראשון הגרמני פריץ פראנק ב-1932.

כאשר הוקם "המפעל הדרומי" של ים המלח ב-1934 בסדום, היה צורך לספק למפעל מים מתוקים (יחסית), ונבנתה בריכת מים לאגירת מי המעיין, ואמת מים ארוכה בחתך מלבני בנויה מבטון באיכות ירודה ומזופתת בזפת בין עין ערוס לבין המפעל, ואף הוצבה שמירת קבע במקום בכדי לשלוט ולשמור על זרימת המים. השומר היה לנה מיכאל, שעיבד חלקה קטנה של ירקות ופרחים ואף נטע כאן את 16 עצי התמר הראשונים בככר סדום. כמו כן, שדרת דקלי וושינגטוניה תמירים ניטעה לאורך אמת המים.

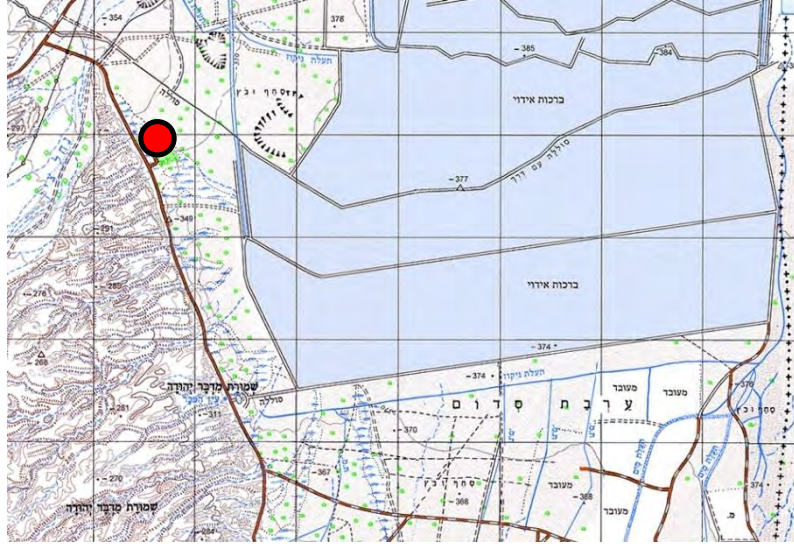
בשנת 1939 חיבלו מחבלים באמה, ו-3 מהמגינים נפלו בקרב. לזכרם מוצבת לא רחוק מהמעין אנדרטה (ראה פירוט בנפרד).

בהמשך למטע התמרים שניטע על ידי מיכאל, נטעו ראשוני נאות הככר מטע תמרים ניסויי ראשון מ-4-5 זנים מהחוטרים הראשונים שהוברחו לארץ מעירק ב-1956, ומהם נשאר היום רק 4 עצים.

בסמוך לכאן הוקמה החווה החקלאית נאות הכיכר בשנת 1959.

עם השנים התכסתה אמת המים בחול, ובשנים 2008-2013 התקיים פרויקט "אמץ אתר", ובו נחשפת האמה שצורתה מלבנית ועומקה כ-30 ס"מ ובריכת המים ע"י רשות העתיקות ובשיתוף גרשון רביד ואסף מדמוני לצד תלמידי כיתות ט' של ביה"ס התיכון עין גדי ותושבי וילדי נאות הככר ועין תמר, ובסיוע המועצה האזורית תמר. כיום ניתן לראות חלקים מהאמה, ואילו את הבריכה לא ניתן לראות.

אמת המים מובילה למעין שנמצא מימין למעלה.
צילום: גודוביץ אדריכלים, אוקטובר 2016

עין תמר (עין אל ערוס)

צילום היסטורי. צלם לא ידוע, כנראה סוף שנות ה-30 או תחילת ה-40. ארכיון נאות הככר.

עין תמר המעין (עין אל ערוס) וערבת סדום - מראה פנורמי מכיוון מסלול הטיול על גבעות החוואר שמעבר לכביש. צילום: גודוביץ אדריכלים, יולי 2016

3

גודוביץ architects GOODOVITCH

נספח שימור
לתכנית מתאר
כוללנית למועצה
אזורית תמר

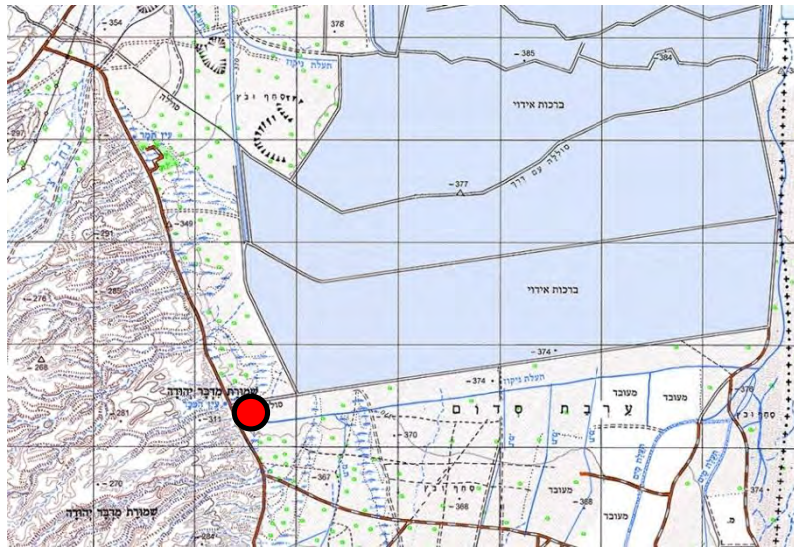
פרוג 29 ת"א

050.8437800 054.8173366

עמוד 77
ינואר 2017
צירי מבט ומרחבים נופיים - מעיינות - עין תמר (עין אל-ערוס)

עין הככר

נקרא בערבית גם עין בידה, שמשמעותו- המעין הלבן בשל גבעות החוואר הלבנות שלצידו. נמצא על כביש 2449 המוליך לנאות הככר. כיום קשה להגיע למעין בשל סבך הצמחיה וסכנת מיקוש.

עין הככר (עין אל-בידה) ●

עין הככר - מראה מדרך העפר הסמוכה מצד דרום. צילום: גודוביץ אדריכלים, אוקטובר 2016

עין הככר - מראה מהכביש הראשי. מימין הבריכה האופרטיבית, משמאל בדקלים - המעין. צילום: גודוביץ אדריכלים, אוקטובר 2016

2

גודוביץ architects GOODOVITCH

עמוד 78
ינואר 2017
צירי מבט ומרחבים נופיים - מעיינות -
עין הככר (עין אל-בידה)

פרוג 29 ת"א
050.8437800 054.8173366

נספח שימור
לתכנית מתאר
כוללנית למועצה
אזורית תמר

עין פלוטית

נקרא גם המעין הנסתר (היות והוא חבוי בין העצים ולא מסומן במפות), או מעין האהבה היות וזהו מקום רומנטי ושקט לזוגות אוהבים. המעין ממוקם בצמוד לכביש 2499, לצידו מגרש חניה לרכבים, ושילוט מוסדר ומסביר של המועצה האזורית תמר.

זהו מעין שכבה כחלק ממעיינות שנוצרו עקב השבר הסורי אפריקאי. מימיו מעט מלוחים, ויש בו דגים וצמחית מים סבוכה סביבו. מהמעין יוצא מסלול טיול לכיוון המלחה.

עין פלוטית ●

המעין מסומן בעיגול אדום. תצלום אוויר. צולם ב- 04/2013. מתוך אתר האינטרנט של המועצה האזורית תמר

עין פלוטית. מבט מהחניה בצד הכביש. צילום: גודוביץ אדריכלים, יולי 2016

עין פלוטית. מבט על הדקלים והמעין שלשמאלם. צילום: גודוביץ אדריכלים, יולי 2016

עין פלוטית. שלט בכניסה והסבר. צילום: גודוביץ אדריכלים, יולי 2016

נקרא בערבית גם ואדי אל-פקרא- משמעות השם היא הנחל העני, בגלל מיעוט המזון למרעה, ומיעוט עצי השיטה (שבוואדי): אורכו כ-120 קילומטר, והוא נחל האכזב השני באורכו בישראל אחרי נחל פארן. לנחל צין בערבית כמה שמות, שם אחד לכל קטע בהתאם למאפייניו. הקטע הראשון נקרא ואדי נפח זורם מאזור הר הנגב הגבוה, עד לנקודת הפנייה של הוואדי 90 מעלות מזרחה (אחרי העיר הנבטית עבדת). החלק השני נקרא ואדי מורה על שם עין מורה (המעין המר על שם מימיו המליחים) המעיין התחתון בסדרת המעינות של המעוק של הוואדי (אחרי עין מעריף ועין עבדת). החלק השלישי נקרא ואדי פוקרה, שזורם מהקניון של עין עבדת, עד לים המלח. עם הקמת מפעלי ים המלח, הוקמה סוללה למניעת זרימת הנחל לבריכות האידוי וכיום הוא נשפך לביצות שמדרום ומשם לכיוון נחל ערבה.

נחל צין

3. נחל צין, מבט מאזור העליה לסוללת קלדוניה. צילום: גודוביץ אדריכלים, יולי 2016

2. מאגר צין. מי שטפונות. צילום: גודוביץ אדריכלים, יולי 2016

1. נחל צין, מבט מתחנת האוטובוס בצומת כביש 2499 וכביש 90. צילום: גודוביץ אדריכלים, יולי 2016

2

GOODOVITCH architects גודוביץ

נספח שימור
לתכנית מתאר
כוללנית למועצה
אזורית תמר

עמוד
80

ינואר
2017

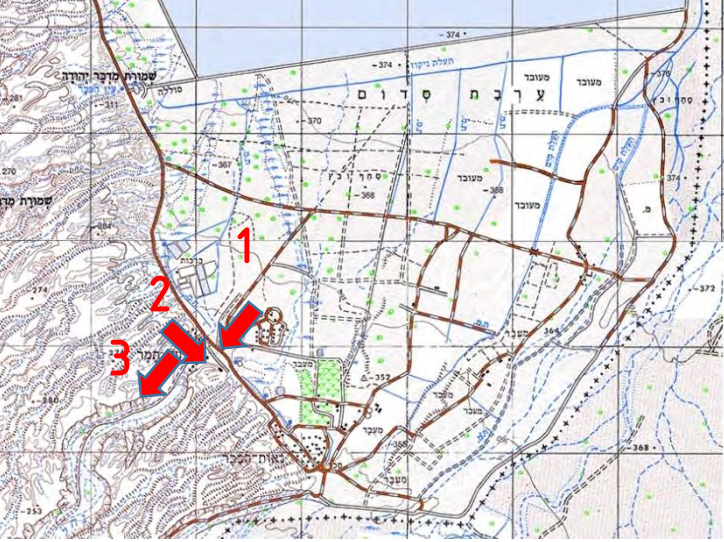
צירי מבט ומרחבים נופיים -
נחל צין

פרוג 29 ת"א

050.8437800 054.8173366

נחל אמציהו

נקרא בערבית גם ואדי אל-קסייב שמשמעות השם היא נחל צמחי הקנה. מלך יהודה אמציהו שמלך בימי בית ראשון, ערך מסע לחימה מוצלח לאדום שנמצאת בהרי ירדן של היום, הוא עבר כנראה דרך אזור זה, ולכן קרוי הנחל על שמו. באפיקו הרחב של הנחל עברה חטיבת הנגב של הפלמ"ח ב-25.11.1948 בדרכה מעין חצבה לשחרור מחנה סדום הנצור. עד להשלמת כביש דימונה-סדום ב-1953, שימש הנחל כנתיב הגישה היבשתי היחיד לסדום. מדרום לנחל הוקמה נאות הכיכר ב-1961, ואחר כך הבסיס הצבאי, ומצפון עין תמר הזמנית. כיום הוקם פארק אקולוגי בכניסה לנחל בצידו הדרומי.

נחל אמציהו- כיווני צילום

1. נחל אמציהו, הכניסה לנחל מכביש 2499 בסמוך לפארק האקולוגי. מימין- שילוט הכוונה, משמאל- שילוט לפארק האקולוגי. צילום: גודוביץ אדריכלים, יולי 2016

3. נחל אמציהו, מבט מעין תמר הישנה למעלה הנחל. צילום: גודוביץ אדריכלים, יולי 2016

2. נחל אמציהו, מבט מעין תמר הישנה לכיוון דרום אל הפארק האקולוגי (בתמונה- האזור עם העצים). צילום: גודוביץ אדריכלים, יולי 2016

סכר נחל ערבה

נחל ערבה במבט מקצה הסכר. צילום: גודוביץ אדריכלים, אוקטובר 2016

נחל וסכר ערבה

נקרא גם בערבית וואדי עראבה או ואדי אל ג'יב. נחל אכזב הזורם בחלקה הצפוני של הערבה, מדרום לצפון ובאפיקו עובר קו הגבול המדיני ישראל-ירדן. מוצאו של הנחל בגב הערבה, והוא זורם לאורך כ-100 ק"מ עד שנשפך לאזור כנר סדום, מדרום לבריכות האידיי במה שהיה בעבר האגן הדרומי של ים המלח. מדרום למושב נאות הכיכר, על קו הגבול המדיני, מוטים מי השיטפונות הזורמים בנחל באמצעות סוללת עפר גבוהה עליה עוברת דרך הטשטוש של הגבול. מי הנחל זורמים מדרום לבריכות מפעלי ים המלח, אל אזור ההצפה שבין ברכות האידיי לבין היישוב צאפי שבירדן ומשם בתעלה לעבר האגן הצפוני של ים המלח.

הסכר מצוין לראשונה במפה מ-1967, וכנראה הוקם ב-1964 עם הקמת המבצר והתחלת הגידולים החקלאיים באזור שליד נאות הכיכר של ימינו – במטרה להגן על המבצר ותושביו ועל הגידולים החקלאיים מפני הצפות. במהלך השנים הורחב הסכר וכיום עוברת עליו דרך הטשטוש הצבאית. מבנה הסכר הקיים אינו מיוחד ואינו היסטורי, ולכן אין לו בפני עצמו ערך היסטורי שראוי לשמר. עם זאת, בשל היותו אלמנט נופי בולט במרחב והיותו סכר מתחילת הקמת היישוב, ניתן לשמר כנקודת תצפית רחבה וגבוהה על נחל הערבה, הגבול המדיני, היישוב נאות הכיכר ושטחיו החקלאיים.

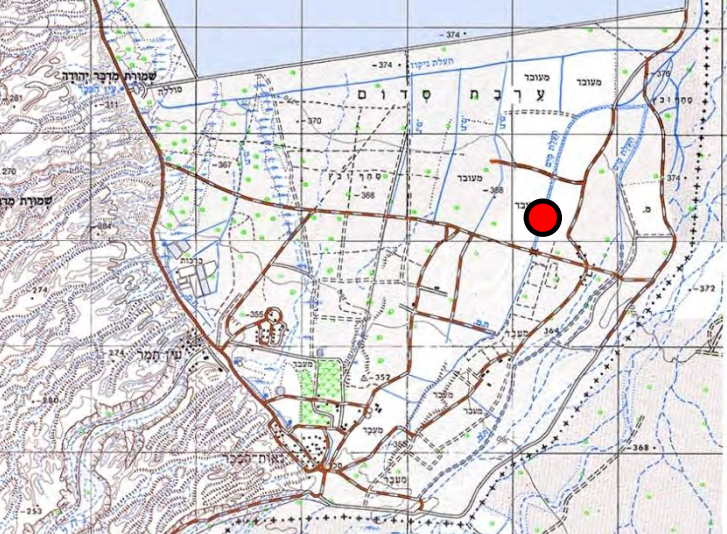
סכר נחל ערבה המגן על השדות החקלאיים ויישוב נאות הכיכר שמימין (ברקע הבסיס הצבאי החדש). צילום: גודוביץ אדריכלים, אוקטובר 2016

סכר נחל ערבה. תכנית של מהנדסי מים ותשתית – "הנדסה שדה ובנין". 1974. ארכיון ציוני מרכזי

תעלות ניקוז

תעלות הניקוז ממוקמות בשטחים החקלאיים הסמוכים לגבול המדיני ונחל הערבה. הן מנקזות את השטח השטוח בעיקרו, וכך מונעות הצפות ושטפונות בשטחים החקלאיים. התעלות מופיעות לראשונה בתכנית מ-1979 שנערכו על ידי תה"ל והסוכנות היהודית (ראה המפות בהמשך). אולם נראה כי הן בוצעו בשטח רק בתחילת שנות ה-90 כפי שמופיע לראשונה במפה מ-1991 שנסקרה קודם בפרק המפות, וכן בסקר שנערך ב-1993. לאורך חלק מהתעלות ישנן דרכים סלולות מאספלט או עפר כבוש. התעלות הפכו עם השנים לאלמנט ירוק ובלוט בשטח ובתכניות. שלטי אזבהרה על מוקשים מוצבים בסמוך לתעלות מחשש שנסחפו אליהן מוקשים מגבול ירדן ונחל הערבה העובר בו. תעלות ניקוז הינן אלמנט מקובל בשטחים חקלאיים, אולם יש להן באזור זה ייחוד מעבר למקובל: הן חלק ממערכת ההגנה על השטחים החקלאיים והיישובים הכוללת תעלות וסכרים, מספרן הרב, מיקומן הצפוף, אורכן הרב, והיותן פסי ירק ומים בלב המלחה הצהובה – כל אלה הופכים אותן למרחב נופי שראוי לשמר.

תעלות ניקוז

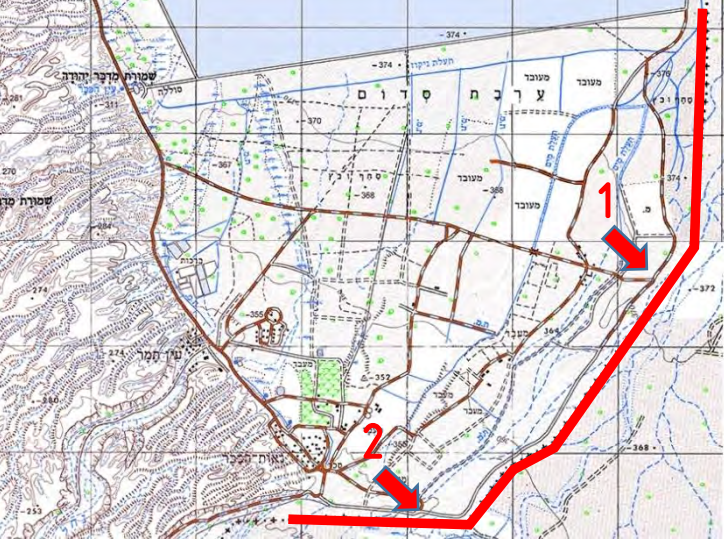

תעלות ניקוז בשטחים החקלאיים הסמוכים לגבול עם ירדן. צילום: גודוביץ אדריכלים, יולי 2016

תעלות ניקוז בחורף. מתוך הנספח הנופי לתכנית המתאר, אמפיביו

קו הגבול המדיני ישראל - ירדן

קו הגבול המדיני באזור זה עובר לאורך נחל הערבה, בין צמחיה צפופה, וחשד למיקוש. הגבול עצמו מורכב מגדר תיל מסולסלת, ודרך טשטוש. השטחים החקלאיים של המושבים עין תמר ונאות הכיכר מגיעים עד לדרך הטשטוש של הגבול, ושלטי אזהרה מורים על הגעה לגבול. בשנות ה-60 חדרו דרך גבול זה פדאיונים טרוריסטים, שפעם אחת גם היגיעו למבצר בנאות הכיכר ופוצצו את חלקו. כמו כן נורו מירדן בשנות ה-70 מרגמות לכיוון נאות הכיכר. לאחר מלחמת יום כיפור ועם חתימת השלום עם ירדן, גבול זה הוא גבול שקט.

קו הגבול (מסומן באדום)

1. קו הגבול. צילום: גודוביץ אדריכלים, יולי 2016

2. קו הגבול. המוט האדום לבן מבמן אבן גבול. צילום: גודוביץ אדריכלים, אוקטובר 2016

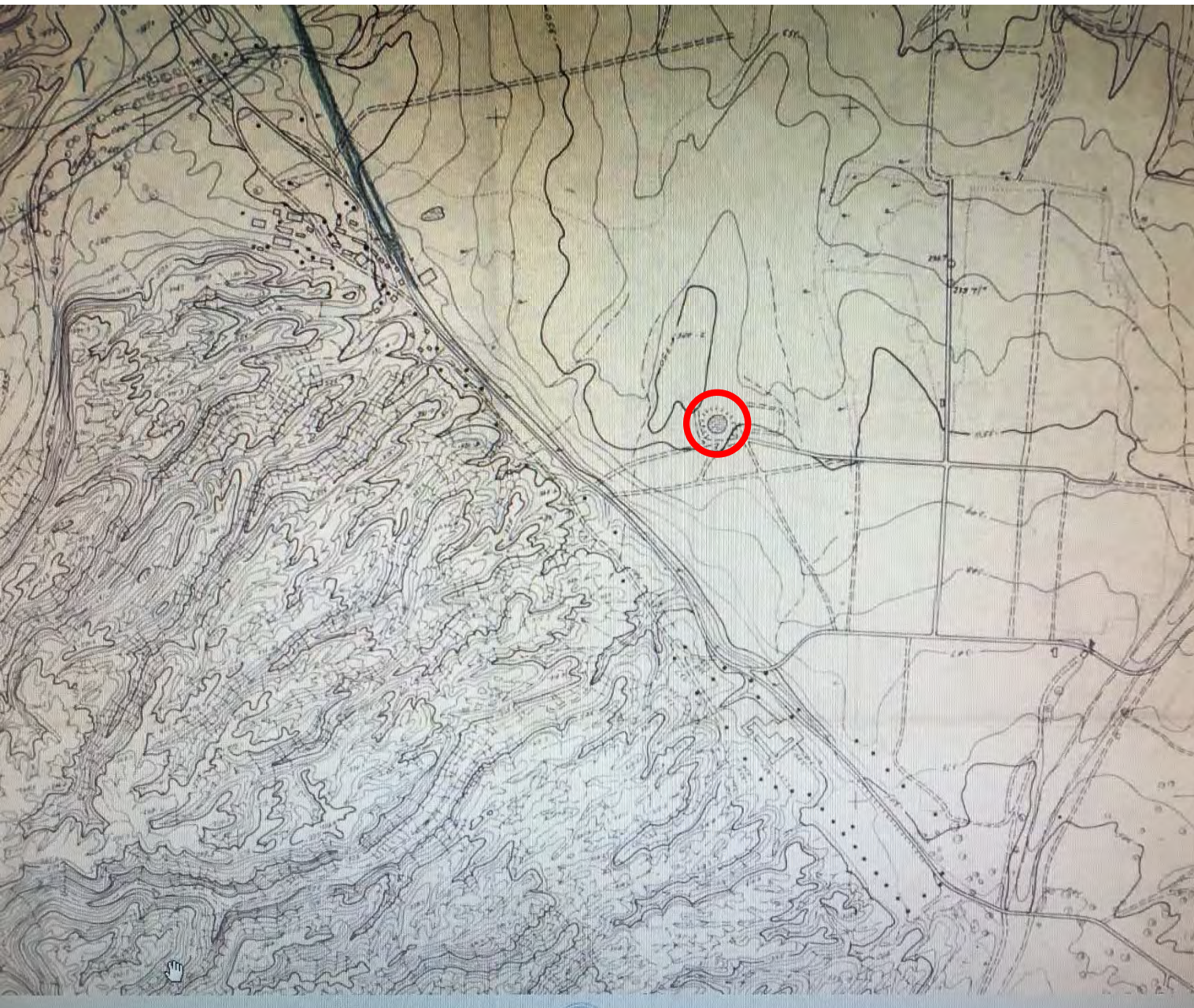

מאגר מים חברת מקורות (מעיינות נאות הכיכר) – "הליסטר"

מאגר מים הממוקם בין נאות הכיכר ועין תמר בסמוך לעיקול בכביש המוליך לשדות החקלאיים. המאגר מופיע כבר בתכניות מ-1970. כיום הוא מגודר ולא ניתן להיכנס אליו, והוא קרוי בפי התושבים "הליסטר".

מאגר מים של מקורות (ליסטר)

תכנית מדידה לאזור נאות הכיכר, 1970 (הליסטר מסומן במרכז התכנית, המבצר מסומן גם הוא). ארכיון ציוני מרכזי

מאגר מים נאות הכיכר (ליסטר). צילום: גודוביץ אדריכלים, יולי 2016

3

GOODOVITCH architects גודוביץ

עמוד 85 | ינואר 2017 | צירי מבט ומרחבים נופיים - מאגר מים של מקורות ("ליסטר")

פרוג 29 ת"א | 050.8437800 054.8173366

נספח שימור לתכנית מתאר כוללנית למועצה אזורית תמר

אנדרטה לנופלים בעין אל ערוס ●
 אנדרטה למקום ההתיישבות הראשונה נאות הכיכר ●

אנדרטה לשלושת הנופלים בעין אל ערוס

בשנת 1939 חיבלו מחבלים באמת המים שהובילה מים מעין אל ערוס למפעל בסדום. הצוות שיצא מהמפעל הדרומי בסדום לתקן את התקלה נקלע למארב ו-3 מהמגינים נפלו בקרב. לזכרם מוצבת אנדרטה במקום התקרית, לא רחוק מהמעין והאמה.

אנדרטה לזכר שלושת הנופלים בעין אל ערוס. צילום: גודוביץ אדריכלים, יולי 2016

אנדרטה לראשית ההתיישבות

למרגלות המצוק בו הוקמה חוות נאות הככר לראשונה ב-1959, הוקמה אנדרטה על ידי ראשוני המתיישבים של נאות הכיכר. האנדרטה הוקמה ב-2009 לרגל 50 שנה להתיישבותם במקום. האנדרטה הוקמה על ידי ראשוני המתיישבים, בראשות עמירם אברוצקי ושלא על דעת אנשי המושב נאות הכיכר של היום.

אנדרטה לציון מקום הקמת נאות הככר בראש המצוק. צילום: גודוביץ אדריכלים, יולי 2016

על לוח הזיכרון כתוב: "לזכר עולם מיכאל בלום שמואל ברנשטין הארי לוביאנוב אנשי עמל ויצירה שנרצחו בידי בני-עולה ביום 3.1.1939"

גלעד ותצפית ע"ש החייל אמיר פילוסוף

בראש הסלע בו הוקמה היאחזות הראשונים בנאות הככר ב-1959, הוקמו ב-2003 ע"י משפחת פילוסוף וגיא עופר גלעד ותצפית ע"ש החייל אמיר פילוסוף. אל האתר מוליכות מדרגות נוחות ומסודרות מכיוון הכביש. במקום מוצב גלעד הכולל לוח זיכרון מברזל לחייל, וכן 3 אבנים עליהן לוחות ברזל המסבירים את הנראה מהתצפית. האתר הוקם במקום בו נבנה צריף הראשונים של מתיישבי חוות נאות הככר ב-1959. בסקר שנערך במקום בעבר, נטען שיש במקום שרידי משטח בטון ובסיסים עליהם עמד צריף הראשונים. כיום לא נשאר במקום כל שריד לכך.

תצפית ע"ש אמיר פילוסוף

מצבה בעליה לתצפית. צילום: גודוביץ אדריכלים, אוקטובר 2016

מבט מהגלעד ותצפית. צילום: גודוביץ אדריכלים, אוקטובר 2016

מבט מהגבעה שמדרום על גלעד ותצפית והמדרגות העולות אליהם. צילום: גודוביץ אדריכלים, אוקטובר 2016

3

GOODOVITCH architects גודוביץ

נספח שימור
לתכנית מתאר
כוללנית למועצה
אזורית תמר

עמוד
87

ינואר
2017

אתרי מורשת ואנדרטאות

פרוג 29 ת"א

050.8437800 054.8173366

אנדרטה לאסון חדר האוכל בנאות הככר

אסון חדר האוכל:

בשנת 1966 התפרקה קבוצת נאות הכיכר, שהוקמה בסוף שנות החמישים, ונטשה את הצריפים ששימשו אותה, באזור המוצא של נחל אמציה למלחת סדום. מחנה הצריפים עבר לידי צה"ל, אשר הקים במקום נקודת משמר להגן על הגבול עם ירדן. חדר האוכל של היחידה, שהורכבה מחיילי הנח"ל, נבנה מתחת למצוק שגובהו כ-10 מטרים, שהצל על המקום. ביום ב' בטבת תשל"א, 30.12.1970, התמוטט חלק מהמצוק ופגע בצריף ששימש מטבח ושק"ם של היחידה. מיד לאחר מכן התמוטט כל המצוק ונפל על חדר האוכל, בשעה שחיילי הבסיס אכלו ארוחת צהריים. עשרים אנשים נהרגו באסון והם מונצחים באנדרטה זו, שנבנתה במקום האירוע. מיתר הבסיס לא נשאר דבר, והשרידים האחרונים נהרסו ב-2013.

תיאור האנדרטה:

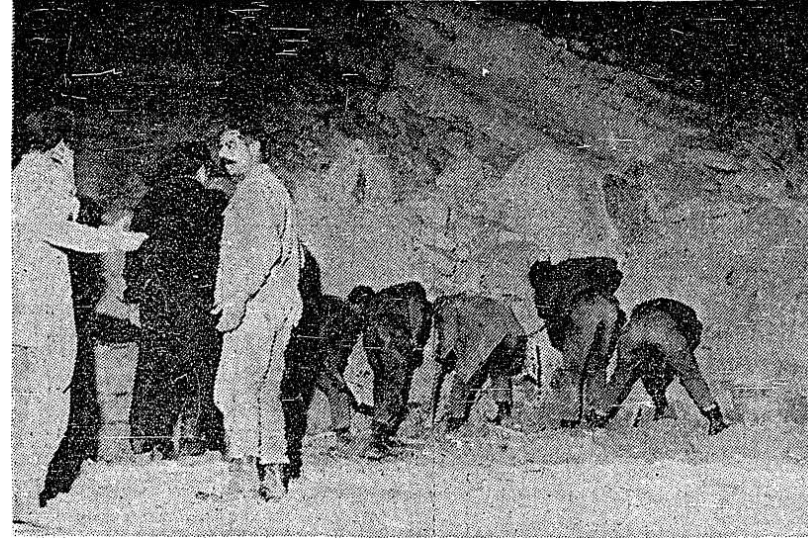
בכניסה לאתר אלמנט פיסולי מברזל המורכב משני חלקים, האחד מסותת כעץ תמר והשני כלוח מוארך שעליו שני שלטים: בעליון תיאור האנדרטה ותאריך האסון, ובתחתון פרטי אסון התמוטטות הסלע. האתר מוקף בעצים ובו נקודת מים. במרכזו, למרגלות שבר של סלע מן המפולת, בראש שלוש מדרגות העולות מרוצפת, נבנה קיר מאבני הסביבה. הקיר מעוצב כפירמידה שראשה קטום, ואבניו בעלות גוונים שונים - לבן, שחור ואדום. בחזית הקיר לוח שיש ועליו סיפור האסון, שמות הנופלים ופסוק מאיוב י"ט, כ"ד: "בעט ברזל ועופרת, לעד בצור ייחצבון". מעל האנדרטה, על המדרון לצד סלעים גדולים, קבוע סמל היחידה. משמאל לאנדרטה אבוקת ברזל גדולה ומימינה דגל המדינה. בנוסף נמצאים במקום שרידים לבסיס כמו תעלת קשר, חבית פח, ועמדת פח.

האנדרטה נחנכה ב-2010 לרגל 40 שנה לאסון ותוכננה על ידי אדריכל צבי פסטרנק יליד דימונה.

האנדרטה מתוחזקת באחריות המועצה האזורית ומשרד הביטחון.

אנדרטה לאסון חדר האוכל בבסיס נאות הכיכר

עבודות החילוץ בחדר האוכל, מעריב 31.12.1970

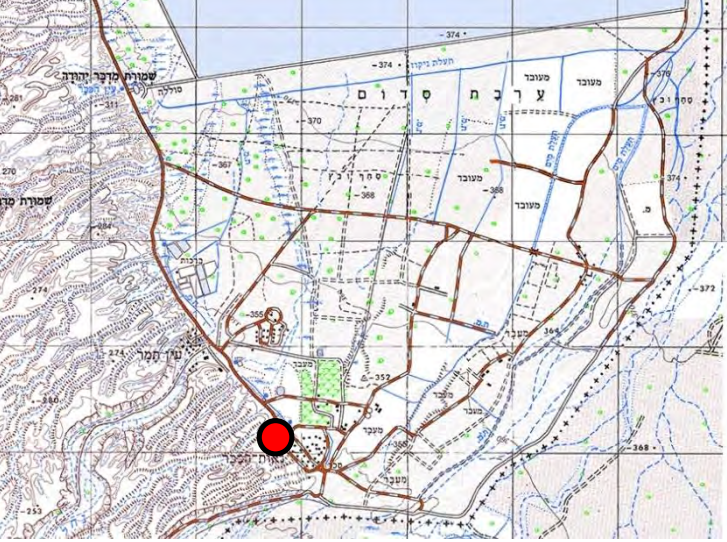
שרידים לבסיס באנדרטה. צילום: גודוביץ אדריכלים, יולי 2016

אנדרטה לזכר אסון חדר האוכל בבסיס נאות הכיכר. שלט הסבר על קיר בטון באנדרטה כולל שרטוט של צריף חדר האוכל והסלע שקרס מעליו. צילום: גודוביץ אדריכלים, יולי 2016

גן ויקטוריה

בסמוך למבנה המבצר שוכן גן ויקטוריה שנקרא על שם התורמים היהודיים מקהילת ויקטוריה שתרמו להקמת מבנה המבצר ב-1963, והקק"ל רצתה להסב את השם נאות הככר ל"נחלת ויקטוריה" לכבוד התורמים. דבר זה לא נעשה והשם נשאר נאות הככר, ונחלת ויקטוריה נשארה לציון עד היום רק כגן ויקטוריה בסמוך למבצר ולמקום בו הונחה אבן הפינה ב-1963.

נחלת ויקטוריה (גן) ●

מיקום המצבה לזכר נחלת ויקטוריה בגן ויקטוריה בכניסה למבנה (מסומנת בעיגול אדום).
צילום: גודוביץ אדריכלים, יולי 2016

מצבה לזכר נחלת ויקטוריה בגן ויקטוריה, נאות הככר.
צילום: יעל פסקל, תאריך לא ידוע סביב שנת 2010

מצבה לזכר נחלת ויקטוריה בגן ויקטוריה, נאות הככר.
צילום: גודוביץ אדריכלים, יולי 2016

3

גודוביץ architects GOODOVITCH

עמוד
89

ינואר
2017

אתרי מורשת ואנדרטאות

פרוג 29 ת"א

050.8437800 054.8173366

נספח שימור
לתכנית מתאר
כוללנית למועצה
אזורית תמר

סוללת קלדוניה

סוללת עפר שנבנתה בשנת 1938 בתקופת המנדט הבריטי על ידי מפעלי ים המלח כהגנה על בריכות האידוי מחדירת מי שיטפונות הנחלים המתנקזים לנחל הצין.

מקור השם "קלדוניה", הוא שמה של עיר בסקוטלנד, ויחסם של האנגלים לקלדוניה כמו יחסנו לעיר "חלם", כלומר מקום בו החוכמה והסדר אינם התכונות הבולטות. כנראה שבהקמת סוללת ההגנה משיטפונות לא היו חכמה וסדר התכונות השולטות, ה"בלגן חגג" ולכן כינו האנגלים את הסוללה הקלדוניה.

בשנים אחרונות נהרסה הקלדוניה המקורית לגמרי, ובמקומה הוקמה סוללת עפר חדשה על התואי המקורי (ראו השוואת מפה ותצלום אוויר בהמשך). עלית מפלס המים בבריכות האידוי (בדרום) גרמה לגלישת מי הבריכות דרומה (לתוך המליחה). מאחר ול"מפעלי ים-המלח" זיכיון גם על חופיו הם בנו סוללה גדולה, ארוכה ורחבה. סוללה זו ועבודות העפר והפיתוח בסביבתה, נבנו על הקלדוניה המקורית והחריבו את מרביתה.

סוללת קלדוניה. מיקום הצילומים והסוללה

תצלום אוויר. 04/2016. מתוך אתר האינטרנט המועצה האזורית תמר. הסוללה מסומנת בחץ אדום

צילום 3: סוללת קלדוניה. מבט כללי, צילום: גודוביץ אדריכלים, יולי 2016

צילום 3: סוללת קלדוניה. מבט כללי, צילום: גודוביץ אדריכלים, יולי 2016

צילום 2: סוללת קלדוניה. מבט כללי, צילום: גודוביץ אדריכלים, יולי 2016

צילום 1: סוללת קלדוניה. מבט כללי, צילום: גודוביץ אדריכלים, יולי 2016

3

גודוביץ architects GOODOVITCH

עמוד
90

ינואר
2017

סוללת קלדוניה

פרוג 29 ת"א

050.8437800 054.8173366

נספח שימור
לתכנית מתאר
כוללנית למועצה
אזורית תמר

סכר צין (נבטי)

סוללת חלוקי נחל עם חומר מליטה ביניהן שהוקמה כנראה בתקופה הנבטית ושימשה ככל הנראה לחקלאות. הסכר נסקר על ידי רשות העתיקות אך טרם נחקר לעומק. הסכר ניצב בצורה בולטת באזור ללא צמחיה כמעט, והוא נצפה בבירור מהכביש הראשי. עם זאת, הסכר אינו מגודר ואינו משולט ובסמוך אליו מבוצעות עבודות עפר של מפעלי ים המלח וסילוק מוקשים וקיימת סכנה ממשית לקיומו.

סכר צין הנבטי

תקריב, צילום: גודוביץ אדריכלים, אוקטובר 2016

תצ"א: הסכר מסומן באדום. מתוך אתר המועצה האזורית תמר

מבט כללי, צילום: גודוביץ אדריכלים, אוקטובר 2016

3

GOODOVITCH architects גודוביץ

סכר צין (נבטי) ינואר 2017 עמוד 91

פרוג 29 ת"א
050.8437800 054.8173366

נספח שימור לתכנית מתאר כוללנית למועצה אזורית תמר

מערות קבורה וכנסיה

מערות הקבורה של הנזירים. מערה מס' 1. מבט מבחוץ לפני המערה עם גומחות הקבורה. צילום: גודוביץ אדריכלים, יולי 2016

מערות הקבורה של הנזירים. מערה מס' 2. מבט מבחוץ לפני המערה. צילום: גודוביץ אדריכלים, יולי 2016

בגבול בתרונות החוואר הצופים על כיכר סדום נמצא מקבץ מערות חצובות ששימשו נזירים נוצרים בתקופה הביזנטית. מערות אלו מזכירות מערות אחרות הנמצאות בצפון ים המלח, חלקן נמצא בתחום שמורת ערבות יריחו ובתחום שמורת נחל אוג. האתר נחפר ע"י הארכיאולוגים רודולף כהן ויזהר הירשפלד. במכלול נמצאו שרידים משתי תקופות עיקריות, התקופה הביזנטית (מאות 5-6 לספירה הנוצרית) והתקופה הנבטית. התקופה הביזנטית מיוצגת ע"י קפלה (חדר תפילה) ביזנטית חצובה בסלע ומעוטרת צלבים, וכן תא התבודדות לנזיר.

לצד השרידים הביזנטיים נמצאה מערת קבורה מהתקופה הנבטית. מעט דרומה מהמערות התגלה ח'אן נבטי מהמאות ה-3-1 לספירה, שנהרס במהלך סלילת הכביש לנאות הככר.

שלט בכביש ליד המערות. צילום: גודוביץ אדריכלים, יולי 2016

כנסיה. מערה מס' 3. תקריב פנים על תקרת המערה. בצילום נראים שני צלבים. צילום: גודוביץ אדריכלים, יולי 2016

מערות הקבורה של הנזירים. מראה כללי. המערות משמאל בתחתית מצוק החוואר. צילום: גודוביץ אדריכלים, יולי 2016

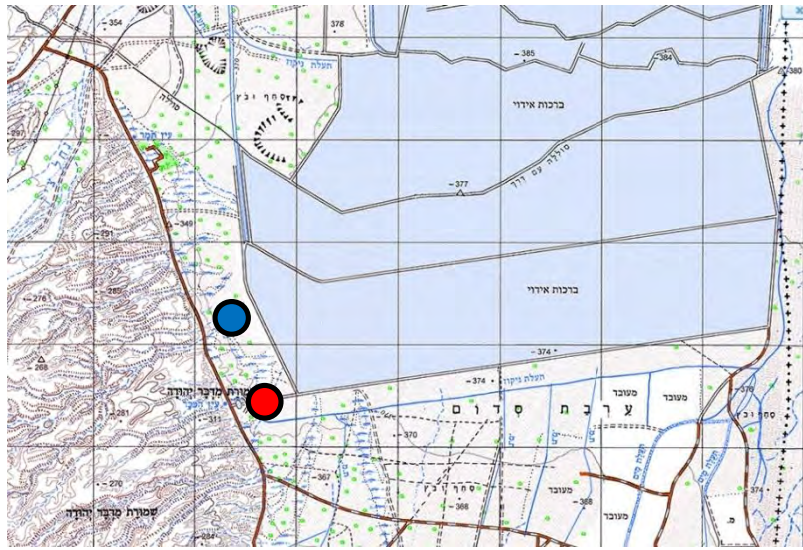
כנסיה. מערה מס' 3. מראה כללי. הכנסיה נמצאת ממול למערות, בתחתית מצוק החוואר. צילום: גודוביץ אדריכלים, יולי 2016

כנסיה. מערה מס' 3. פנים המערה, מראה כללי. מימין גומחה. צילום: גודוביץ אדריכלים, יולי 2016

נחל צין, סכר צין ומאגר צין

נקרא בערבית גם ואדי אל-פקרא- משמעות השם היא הנחל העני, בגלל מיעוט המזון למרעה, ומיעוט עצי השיטה שבואדי): אורכו כ-120 קילומטר, והוא נחל האכזב השני באורכו בישראל אחרי נחל פארן. הנחל מתחלק לשלושה קטעי נוף שונים, כשחלקו השלישי נקרא ואדי פוקרה, והוא זורם מהקניון של עין עבדת, עד לככר סדום. עד להקמת מפעלי ים המלח, זרם הנחל לים המלח, אולם עם הקמת בריכות האידוי של מפעלי ים המלח, הוקמה סוללה למניעת זרימת הנחל לבריכות האידוי. אפיקו של הנחל למעשה הוטה דרומה ומזרחה, וכיום הוא נשפך למאגר צין שבסופו נבנתה בסוף שנות ה-90 (נראה לראשונה במפה מ-2002) סוללת עפר עליה עובר צינור מים מברזל חלוד, וסכר במרכז הסוללה שמאפשר גלישת מים כאשר המאגר מתמלא (ומכאן שמו השני – "מגלש עודפים"). מהמאגר המים זורמים לאזור המלחה ומתנקזים לאגן הניקוז של נחל ערבה העובר מזרחה משם. כל האזור שמדרום לים המלח, הוא אזור ביצות, ומיקוש.

מאגר צין סכר צין

תצלומי אוויר. צולם ב- 04/2013. מתוך אתר האינטרנט המועצה האזורית תמר

מאגר וסכר צין (על הסכר עובר צינור המים). צילום מהכביש. צילום: גודוביץ אדריכלים, יולי 2016

מאגר צין. מים שנשארו מהשטפונות. צילום: גודוביץ אדריכלים, יולי 2016

מאגר צין. צילום: גודוביץ אדריכלים, יולי 2016

בריכות דגים

בריכות הדגים הראשונות הוקמו על ידי ראשוני נאות הכר בחווה. עם עזיבת הראשונים והפיכת נאות הכר למושב, נחפרו בריכות דגים חדשות שפעלו עד 2013 ונסגרו בשל בעיות כלכליות. כיום הבריכות מוזנחות ועזובות וצמחיה עלתה בהן וכיסתה אותן.

בריכות דגים

תצלומי אוויר. צולם ב- 04/2013. מתוך אתר האינטרנט המועצה האזורית תמר

תצלום פנורמי. צילום: גודוביץ אדריכלים, אוקטובר 2016

3

GOODOVITCH architects גודוביץ

תכנית מתאר
ישובי ככר סדום
67/100/02/10

עמוד 94
ינואר 2017
בריכות דגים - תצ"א

פרוג 29 ת"א
050.8437800 054.8173366

עין תמר הישנה

צריפי עין תמר הישנה

היישוב הזמני הוקם באוגוסט 1982 מצפון לשפך נחל אמציהו. בתחילה הוקמו צריפים טרומיים מבטון ואסבסט ששימשו למבני ציבור כמו גן ילדים, מכבסה, צרכניה וכו', ובתי התושבים היו באשקוביות לאורך שביל שהסתיים בבריכה ובמגרש ספורט. אזור זה משמש היום עדיין בחלקו כמבני ציבור כשחלק מהמבנים הרוסים, ואילו האשקוביות משמשות כצימרים המופעלים על ידי תושבי עין תמר שעברו לגור במיקומם החדש. במהלך שנות 1984 הוכשר שטח יישוב הקבע של המושב והיישוב עבר אליו ב-1997. כיום שרדו כ-7 צריפים במקום.

צריף צרכניה לשעבר. צילום: גודוביץ אדריכלים, יולי 2016

צריפים מראה כללי מהכביש (ממזרח). צילום: גודוביץ אדריכלים, יולי 2016

צריפים- מראה כללי מדרום. בחזית- צריף מוסך כללי. צילום: גודוביץ אדריכלים, יולי 2016

צריפים מראה כללי מכיוון דרום מערב. צילום: גודוביץ אדריכלים, יולי 2016

צריפים- מראה כללי מכיוון צפון מערב. בחזית- צריף מחסן. צילום: גודוביץ אדריכלים, יולי 2016

"המבצר", נאות הכיכר

אדריכל: נחום זולוטוב; מהנדס שלד: מיכאל הורוביץ ועמי בוך; שנת גמר בנית שלד: 1964. שנת גמר בניה: 1971

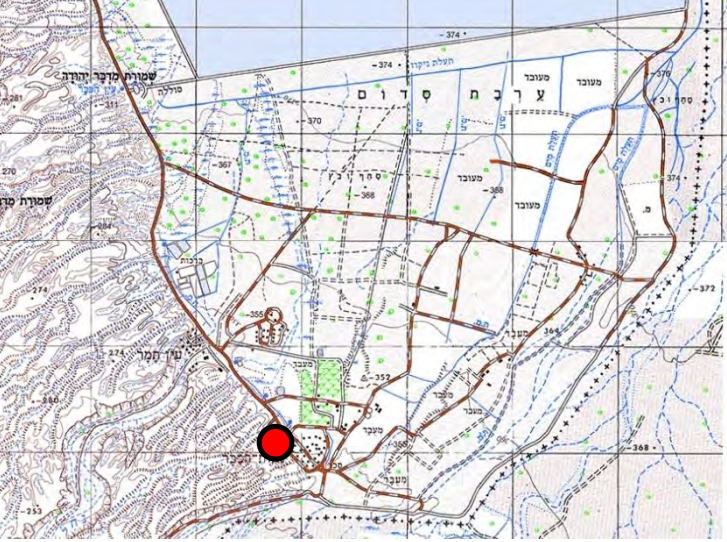
בעל הקרקע: מושב נאות הכיכר, שמשכיר את המבנה למועצה האזורית תמר במחיר סמלי תמורת שקל אחד.

הפרויקט תוכנן במקור לשמש כמגורים, בית ספר שדה ושטחי ציבור.

מבנה המבצר, הוא חלק מסדרת שכונות מגורים שתכנן זולוטוב הכוללים צורת "שטיח": שיכון לדוגמא בבאר שבע, ובית ספר שדה עין גדי שקדמו לנאות הכיכר, ושכונת מגורים באופירה המאוחרת יותר.

מזמין הפרויקט היה משרד הפיתוח, אגף הנגב והערבה ב-1963 כפתרון מגורים למתיישבים הראשונים הבודדים של נאות הכיכר. זולוטוב התיידד מאוד עם המתיישבים שהיו הרפתקנים כמוהו, ותכנן מבנה ברוח מבני ה"חאן" המסורתיים המוכרים מהמדבר סביב חצר פנימית ולכן מוגן מפגעי מזג האוויר. המבנה תוכנן כ"מבצר" (שם שניתן לו בהקמתו והשתמר עד היום בפי התושבים), המקיף חצר פנימית המאפשרת יצירת מיקרו אקלים, וחיים משותפים סביב החצר לה היה גגון היקפי, ולצידה חללים מרכזיים שיועדו לחדר אוכל, מועדון ומקום התכנסות. מסביב לחצר הפנימית מגורי רווקים עם כניסות מוסתרות דרך חצר פנימית משותפת לשתי יחידות רווקים כשהכניסה לשתי היחידות מוסתרת. במפלס נמוך יותר בקומה אחת ובגובה של פני הכביש הראשי תוכננו חדרים למשפחות מקושרים ברחוב מוצל ומקורה חלקית, שגם ממנו המעבר לחדרים נעשה דרך חצר פנימית.

בפרויקט חוזר מוטיב קו ומבט אורכי, שניכר ברחוב הפנימי הארוך בקומה התחתונה עם סדרת קורות בטון מעליו, גרם מדרגות אנכי מודגש, מעברים ההיקפיים מסביב לחצר פנימית, ובפתחי הבניה- חלונות גבוהים וארוכים בתחתית התקרה המאפשרים לאויר החם העולה למעלה לצאת החוצה, ובחיבור אליהם חלון נוסף אנכי צר וארוך.

המבצר - נאות הכיכר

רחבת הכניסה למבצר. מבט מכיוון הכביש הראשי. צילום: גודוביץ אדריכלים, יולי 2016

גשר הכניסה ותיבות הדואר, מבט מהחצר הפנימית. צילום: גודוביץ אדריכלים, יולי 2016

מבט מבחוץ. מכיוון דרום אל הרחוב הפנימי.
צילום: גודוביץ אדריכלים, יולי 2016

מבט מבחוץ. מכיוון הכביש, מדרום אל שורת המגורים.
צילום: גודוביץ אדריכלים, יולי 2016

מבט מבחוץ. מכיוון הכביש אל יחידה אחת בשורת המגורים.
צילום: גודוביץ אדריכלים, יולי 2016

מבט מבחוץ. מכיוון הכביש מצפון אל שורת המגורים.
צילום: גודוביץ אדריכלים, יולי 2016

חצר פנימית משותפת. מבט מכיוון דרום.
צילום: גודוביץ אדריכלים, יולי 2016

חצר פנימית משותפת. מבט אל מגדל המדרגות.
צילום: גודוביץ אדריכלים, יולי 2016

חצר פנימית משותפת. מבט מכיוון צפון.
צילום: גודוביץ אדריכלים, יולי 2016

3

מבצר נאות הככר -
צילום מצב קיים

עמוד
98

ינואר
2017

GOODOVITCH architects גודוביץ

פרוג 29 ת"א
050.8437800 054.8173366

נספח שימור
לתכנית מתאר
כוללנית למועצה
אזורית תמר

מקלטים ציבוריים לאורך השדרה הפנימית הראשונה

לאורך ציר האורך של השדרה הפנימית הראשית, נבנו 5 מקלטים תת קרקעיים משותפים עבור התושבים, היות והמבנים הראשונים של התושבים נבנו ללא מרחב מוגן בתוכם. המקלטים בנויים מבטון ומחופים בחלוקי נחל מקומיים האופייניים למקום. המקלט הראשון נבנה מצידו הצפוני של המבצר, ויתר ארבעת המקלטים מצידו הדרומי. בצד הדרומי נבנה המקלט הקרוב למבצר בצידו המזרחי של ציר השדרה, ויתר שלושת המקלטים מצידו המערבי של ציר השדרה. מול כל מקלט נבנו ככרות קטנות, הכוללות ספסלי בטון בצורות עגולות למנוחה, שמשיות ושפע צמחיה סביב הכרות.

בעבר שימשו המקלטים לספרית המושב, מועדון למתנדבים, בית כנסת, מחסני ציוד, ובשנים שאחר כך מקום לחוגים, ומקומות מפגש לנוער. היום הם עברו לאחריות המועצה ולכן לרוב נעולים. מאחר והמבצר מושבת בתקופה האחרונה, הוחלט שבחלק מהמקלטים ישתמשו לפעילות תנועת הנוער וחוגי המוסיקה של המתנ"ס.

מקלטים ציבוריים לאורך השדרה הפנימית הראשונה, נאות הכר

ציר רוחב מול מקלט 1. צילום: גודוביץ אדריכלים, אוקטובר 2016

מקלט 2 וכר מולו. צילום: גודוביץ אדריכלים, אוקטובר 2016

מקלט 1. צילום: גודוביץ אדריכלים, אוקטובר 2016

אזור דרום המועצה – כיכר סדום עד עין חצבה

1

גודוביץ architects GOODOVITCH

נספח שימור
לתכנית מתאר
כוללנית למועצה
אזורית תמר

ככר סדום
עד עין חצבה

פרוג 29 ת"א
050.8437800 054.8173366

ינואר
2017
עמוד
100

עמוד 101
ינואר 2017

1
ככר סדום
עד עין חצבה

GOODOVITCH architects גודוביץ
פרוג 29 ת"א
050.8437800 054.8173366

נספח שימור
לתכנית מתאר
כוללנית למועצה
אזורית תמר

צירים היסטוריים – כביש 90 – הדרך לסדום

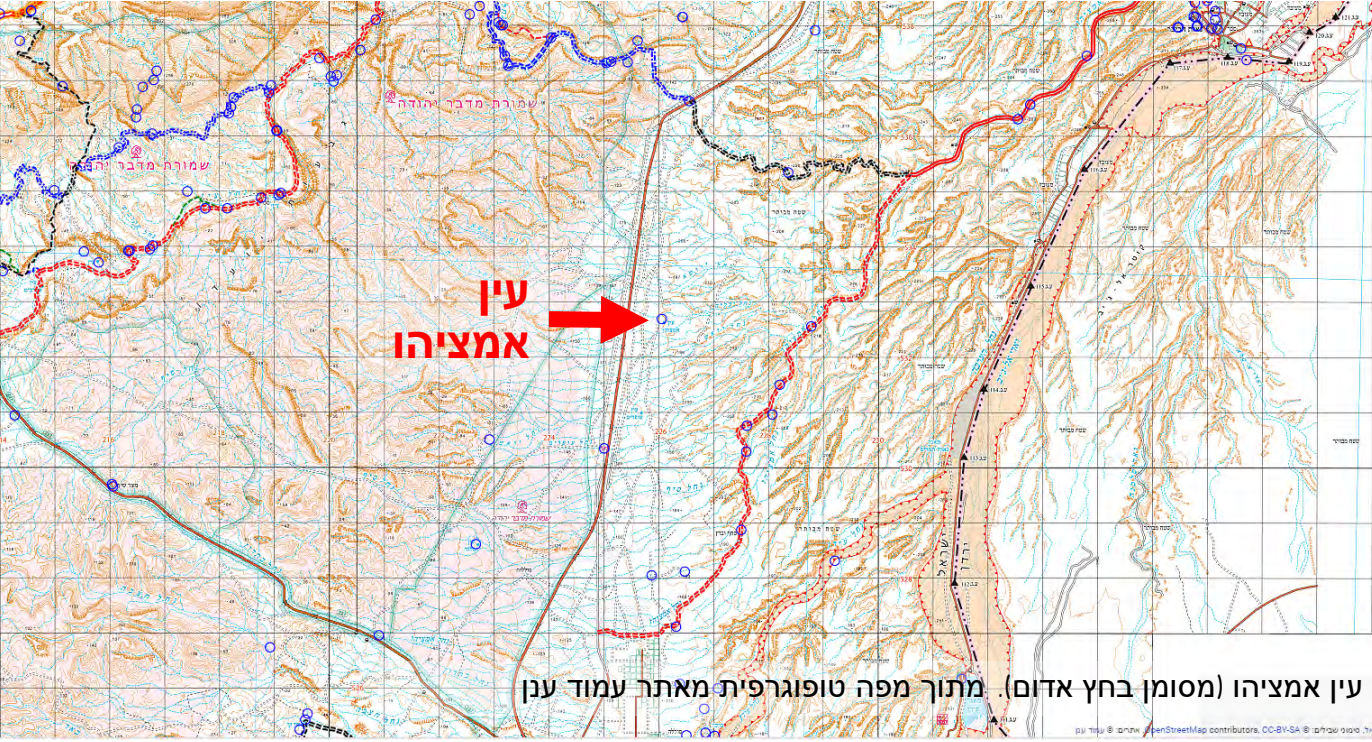
קטע כביש מקורי שנשלל ב- 1950 מדרום לנחל צפית וחיבר לראשונה את סדום למרכז הארץ דרך כביש מעלה עקרבים. עד אז עברה דרך עפר לאורך נחל אמציהו וקישרה לסדום. לאחר מכן הועבר הכביש ונסלל במיקומו החדש, ואילו הקטע המקורי נשאר כדרך עפר. לצידו פונדק דרכים נטוש.

צילום: דקל גודוביץ, 03.2017

עין אמציהו

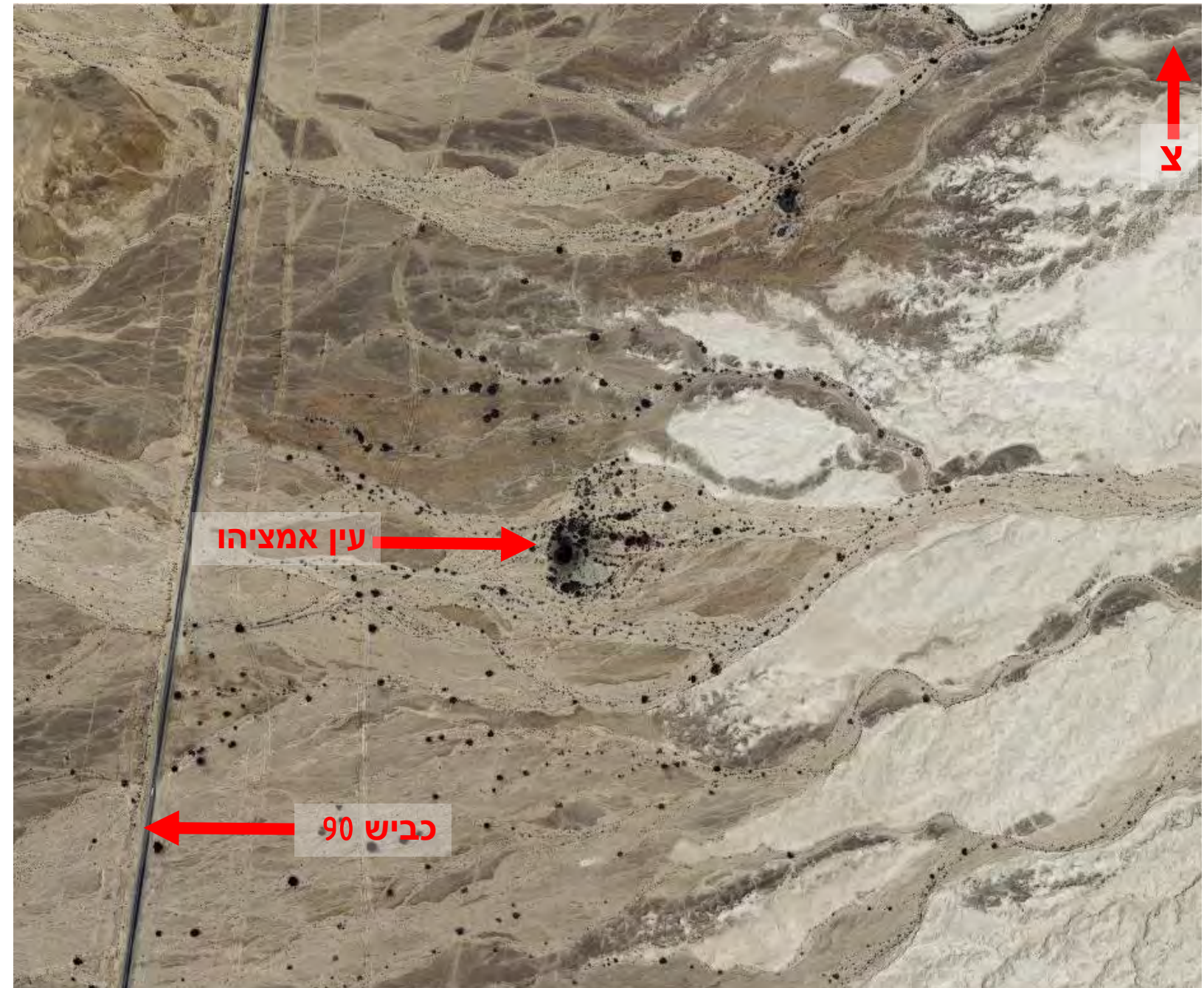
מעין בנחל אמציהו סמוך לכביש 90. בסמוך למעין, שוקת בטון מטייחת שנבנתה לסוסי וגמלי משטרת הרוכבים מעין חוצוב. המים לשוקת הגיעו מעין אמציה שבזמנו שימשה כבאר ארטזית. מי המעין מרירים והוא מוקף אשלים ושיחי קנה וסמר.

עין אמציהו (מסומן בחץ אדום). מתוך מפה טופוגרפית מאתר עמוד ענן

עין אמציהו, שוקת השקיה. צילום מתוך אתר עמוד ענן

תצלום אוויר מוצפן. מתוך אתר האינטרנט של המועצה האזורית תמר

3

GOODOVITCH architects גודוביץ

עמוד
103

ינואר
2017

מרחבים נופיים -
תעלות ניקוז והשקיה
בשטחים החקלאיים

פרוג 29 ת"א
050.8437800 054.8173366

נספח שימור
לתכנית מתאר
כוללנית למועצה
אזורית תמר

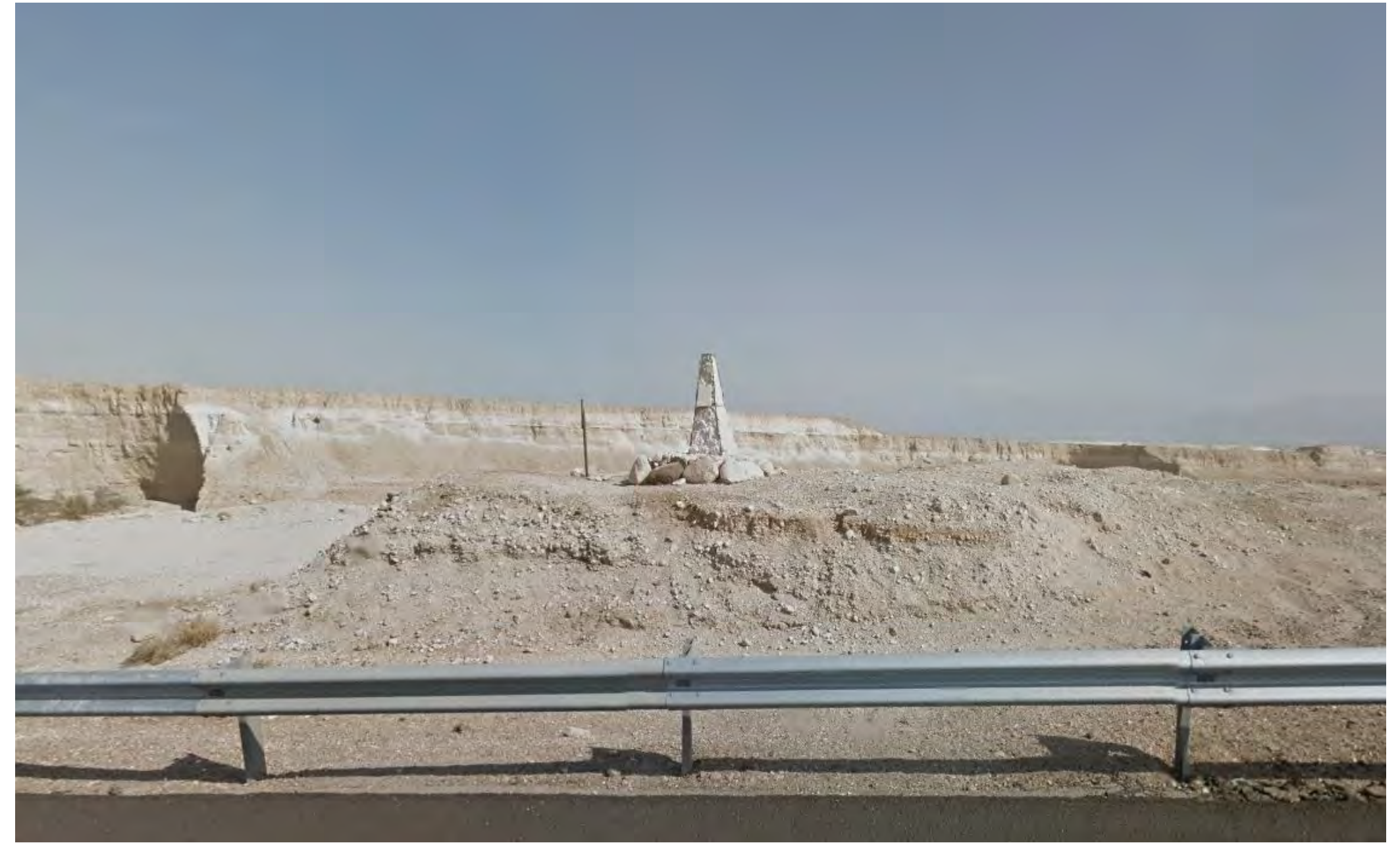
אנדרטת לפורצי הדרך בערבה לסדום

אנדרטה לפורצי הדרך בערבה ממעלה עקרבים לסדום, נמצאת על גבעה בעיקול הדרך לצד כביש 90, מדרום לנחל צפית. האנדרטה בצורת פירמידה טרפזית בנויה מאבני לקט בהירות מהאזור. סביב האנדרטה סלעים גדולים לא מסותתים המגדירים את אזור האנדרטה. על האנדרטה לוח זיכרון משיש לבן בהיר. אין לצד האנדרטה שילוט או מפרץ עצירה.

צילום: גודוביץ אדריכלים, 03.2017

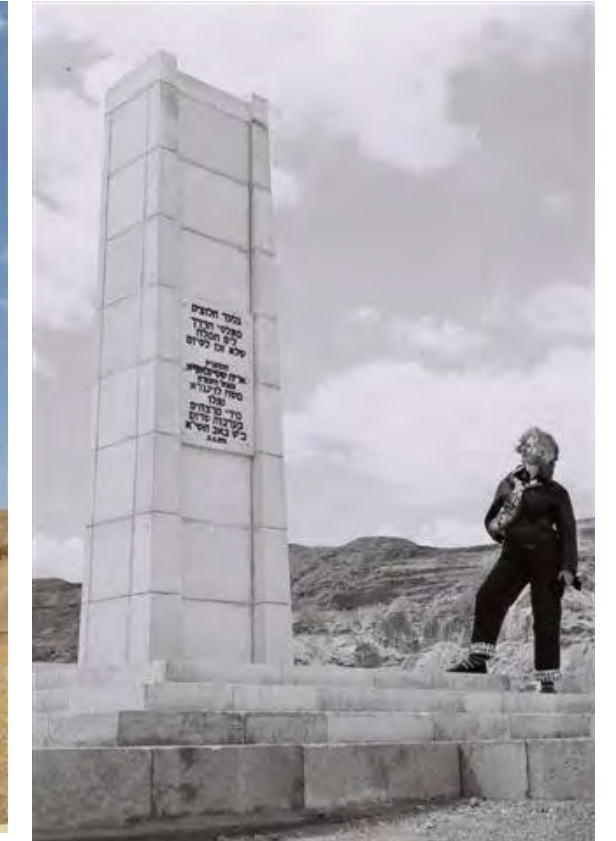
צילום: אתר המפות גוגל מאפ.

אנדרטה לפורצי הדרך לסדום – כביש 25

אנדרטה בצמוד לעצירת תצפית על כביש 25 משקיפה על צומת הערבה. הוקמה לזכרם של שני עובדי חברת מע"צ, שעבדו ב-1951 על סלילת כביש בין דימונה ובין מפעלי ים המלח והערבה. על פי הדיווחים הם נהרגו ממארב שערכו להם "מסתננים". הרכב נפגע והם התהפכו ונהרגו.

צילומים צבעוניים: מיכאל יעקובסון, "חלון אחורי", 2014

עמוד
105

ינואר
2017

אתרי מורשת ואנדרטאות

3

GOODOVITCH architects גודוביץ

פרוג 29 ת"א

050.8437800 054.8173366

נספח שימור
לתכנית מתאר
כוללנית למועצה
אזורית תמר

פונדק דרכים על כביש 90 לשעבר

פונדק דרכים בנוי בצורה חופשית מאבן מקומית, על ידי תושב האזור. הפונדק נבנה על תוואי כביש 90 דרומית לנחל צפית. בטרם הסתיימה בניית הפונדק הכביש הוסת למסלולו החדש היכן שעובר היום, והפונדק נשאר ללא מקור פרנסתו ונטש.

למעלה: צילום מתוך מפות גוגל. הפונדק במרכז. הכביש לשעבר מימינו.

למטה ומשמאל: צילומים: דקל גודוביץ, 03.2017. הפונדק במרכז. הכביש לשעבר מימינו בסיבוב.

3

GOODOVITCH architects גודוביץ

עמוד 106
ינואר 2017

פונדק דרכים
כביש 90

פרוג 29 ת"א
050.8437800 054.8173366

נספח שימור
לתכנית מתאר
כוללנית למועצה
אזורית תמר

מבני ציבור במרכז היישוב, עין חצבה

מכלול מבנים ציבוריים במרכז היישוב עין חצבה הכוללים מבנה מרכזי, מעון לילדים ובריכת שחיה. המבנים בני קומה אחת בנויים בטון חשוף וטיח ובעלי גיאומטריה ישרה עם הדגשות לפתחים ולגג.

3

מבני ציבור במרכז היישוב
עין חצבה

ינואר
2017

עמוד
107

GOODOVITCH architects גודוביץ

פרוג 29 ת"א
050.8437800 054.8173366

נספח שימור
לתכנית מתאר
כוללנית למועצה
אזורית תמר

מזרח המועצה - הרי יהודה

1

גודוביץ architects GOODOVITCH

פרוג 29 ת"א

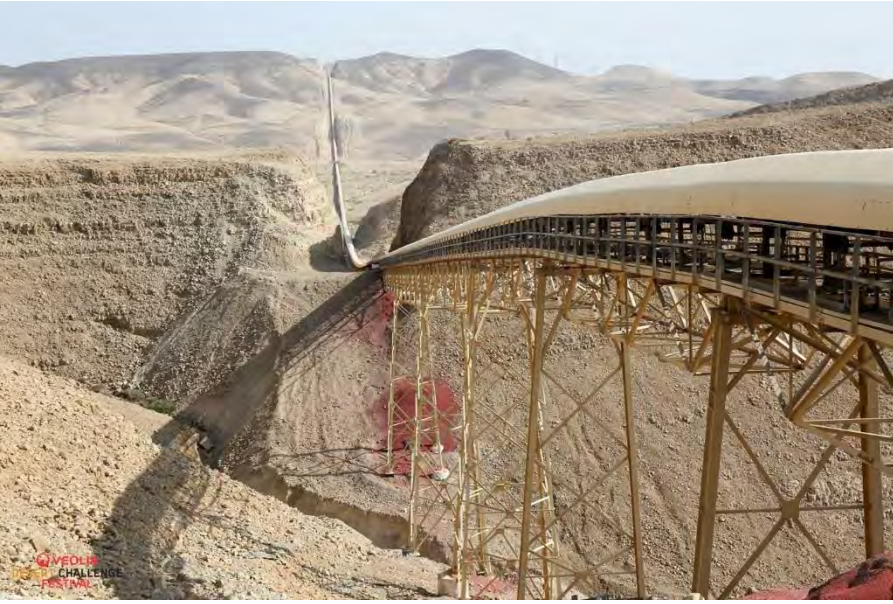
050.8437800 054.8173366

נספח שימור
לתכנית מתאר
כוללנית למועצה
אזורית תמר

מזרח המועצה - הרי יהודה
ינואר 2017
עמוד 108

צירים היסטוריים – מסוע האשלג

מסוע להעברת האשלג ממפעלי ים המלח ועד למעלה מצוק ההעתקים למישור רותם משם עובר בקרונות משא במסילת רכבת רגילה. המסוע תוכנן על ידי משרד שלמה אהרונסון בשיתוף חברת המסועים "קמברליי אנגליה", והושלם ב-1986. הוא כולל 16 גשרים, ולאורכו ניתן לרכב במסלול אופניים או ג'יפים. הצילומים בעמוד זה לקוחים מתוך מספר אתרי טיולים ואתרי אינטרנט אחרים.

צילום: דקל גודוביץ, 03.2017

3

GOODOVITCH architects גודוביץ

פרוג 29 ת"א

050.8437800 054.8173366

נספח שימור
לתכנית מתאר
כוללנית למועצה
אזורית תמר

עמוד
109

ינואר
2017

צירים היסטוריים
מסוע האשלג

צירים היסטוריים - כביש 31 - ערד סדום

קטע הכביש בין ערד לסדום הוחל בפריצתו ב- 1961 וסלילתו הסתיימה ב- 1964. שלט מעץ המסביר על עבודות סלילת הכביש מוצב לצד סככת תצפית מעל צומת זוהר.

למטה: סימון גובה מפני הים לאורך הכביש.
משמאל: סככת תצפית לאורך הכביש.
צילומים: דקל גודוביץ, 03.2017

משמאל למעלה: שלט בסמוך לתחנת התצפית הראשנה בתחילת מעלה הכביש מכיוון צומת זוהר. שלט נוסף נמצא בתחילת הכביש מכיוון ערד. צילום: דקל גודוביץ, 02.2019

משמאל למטה: שלט בסמוך לתחנת התצפית הראשנה במעלה הכביש מכיוון צומת זוהר. מתוך אתר ויקיפדיה.

3

GOODOVITCH architects גודוביץ

נספח שימור
לתכנית מתאר
כוללנית למועצה
אזורית תמר

צירים היסטוריים
כביש סדום ערד - כביש 31
ינואר 2017
עמוד 110

פרוג 29 ת"א
050.8437800 054.8173366

צירים היסטוריים – כביש 25 – דימונה סדום

קטע הכביש בין דימונה לסדום הוחל בסלילה ב- 1951 והסתיים ב- 1953. זהו כביש שיורד בקטע מדימונה לסדום כ- 800 מ' ולכן נחשב למבצע הנדסי מסובך. לאורך הכביש שלטי קו גובה בנויים על ההר עם קרמיקה צבעונית.

למטה: פיתולי הכביש. צילום: מיכאל יעקובסון, 2011

תמונות היסטוריות של העבודה על הכביש. מתוך אתר טיולי

3

צירים היסטוריים
כביש דימונה סדום
כביש מס' 25

ינואר
2017
עמוד
111

גודוביץ architects GOODOVITCH

פרוג 29 ת"א
050.8437800 054.8173366

נספח שימור
לתכנית מתאר
כוללנית למועצה
אזורית תמר

צירים היסטוריים - מעלה עקרבים

מעלה עקרבים הוא דרך תלולה ומפותלת בנגב המזרחי, מדרום למכתש הקטן, אורכה כ- 4 ק"מ בקטע המרכזי של כביש 227. המעלה שרוחבו בין 3.5- 6 מ', כולל 18 עיקולים (סרפנטינות) תלולים מגובה 80 מטרים מעל פני הים עד לגובה של 402 מטרים.

שימש עורק תחבורה עיקרי בין באר שבע לאילת מאז סלילתו ב-1927 ועד 1956, אז נסלל כביש מעלה העצמאות (כביש 40). בראש המעלה ניצבת אנדרטה בצורת צריח (סמל חיל ההנדסה הישראלי) שהוקמה לזכר מבצע ערבה, בו חיל ההנדסה סלל את הכביש ב-1950. מעל לאנדרטה, בראש המצפה, נמצא לוח זיכרון לזכר הנרצחים בטבח מעלה עקרבים שאירע ב-17 במרץ 1954.

בואדי הסמוך שרידי מעלה שנחצב בידי הרומאים במאה השנייה לספירה. אורכו של המעלה הרומי 1900 מ' אך כדי להקטין את השיפועים בנו פיתולים והאריכו את הדרך ל-2500 מ'. הרומאים הקימו קירות תמך ובמקומות שבהם היה שיפוע גדול של כ-30%, בנו מדרגות רחבות. הדבר מחזק את טענת החוקרים ששיירות המסחר בתקופה הרומית התבססו על בהמות נושאות שקים, ולא על כרכרות, שאינן מתאימות לעלייה במדרגות.

בשנת 1927, בתקופת המנדט הבריטי, נפרצה המעלה לכלי רכב כדי לקשר בין שתי תחנות משטרת רוכבי הגמלים: משטרת כורנוב (ממשית) ומשטרת עין חוצוב (עין חצבה). מטרת הדרך הייתה לחזק את שליטת המשטרה באזור הפקר זה. כנראה היו אלה הבריטים שהציבו את החביות לאורך הדרך.

בנובמבר 1948 נתפסה הדרך ע"י צה"ל במסגרת מבצע לוט, וחיל ההנדסה הישראלי פיתח אותה. ב-6 במרץ 1949 השתמשו בדרך כוחות חטיבת גולני, בראשות נחום גולן, בדרכם למבצע עובדה (כיבוש אילת). יום לאחר מכן, עברה חטיבת אלכסנדרוני בדרך זו לקראת כיבוש עין גדי וים המלח, במסגרת מבצע יצוב. בראש המעלה ניצבת אנדרטה בצורת צריח (סמל חיל ההנדסה הישראלי) שהוקמה לזכר מבצע סלילת הדרך ב-1950 (מבצע ערבה).

ב-17 במרץ 1954 התרחש טבח מעלה עקרבים במהלכו נרצחו בריות על ידי טרוריסטים ערבים שהסתננו לארץ - אחד עשר מהנוסעים באוטובוס "אגד" שהיו בדרכם חזרה מחגיגות לציון חמש שנים לשחרור אילת. טבח זה עורר זעזוע עמוק בארץ באותה עת והיו לו גם השלכות מדיניות. מעל לאנדרטה, בראש המעלה, נמצא לוח זיכרון לזכר הנרצחים.

בקצהו העליון של "מעלה עקרבים", על גבעה שלטת, נמצא מצד עתיק "מצד צפיר" או קצ'ר צפ'אר. זוהי מצודה מהמאה השלישית או הרביעית, הבנויה מאבנים גדולות. צורתה ריבוע באורך וברוחב 7.5 מטר, ונותר בה גרם מדרגות שהוביל לקומה שנייה. המקום שימש כתחנת משמר דרכים מימי התקופה הביזנטית. מצפון נמצאו בסיסים של שני מבנים מתקופת המקרא. מצפון-מערב למצודה נבנה סכר לאגירת מי שיטפונות שמתרחשים לעתים בערוץ הנחל (וואדי) הסמוך.

בקצה התחתון של המעלה מצויה מצודה קטנה בשם "רוגם צפיר" ולידה שרידי חאן קטן.

מעלה עקרבים, חביות, וסלע טבעי דמוי אריה. צילום קורה גלעדי, מתוך סקר תעוד

3

GOODOVITCH architects גודוביץ

פרוג 29 ת"א

050.8437800 054.8173366

נספח שימור לתכנית מתאר כוללנית למועצה אזורית תמר

ינואר 2017 עמוד 112

צירים היסטוריים מעלה עקרבים

גלעד לזכרו של פנחס סלע

אנדרטה בראש זוהר, דרומית מזרחית לערד, בצמוד למשטרת א-זווירה, סמוך לכביש 31. גל-עד, לזכרו של פנחס סלע שהיה מראשוני הסיירים והטיילים בנגב. השתתף בקרבות במסגרת חטיבת הנגב כסייר ולוחם של הגדוד התשיעי, עד תום המלחמה. ב-28.12.1950, נעדר מיחידתו ורק כעבור ימים מספר נמצאה גופתו דרומית לבאר-שבע. נקבר בבית-הקברות הצבאי בנחלת-יצחק, ובראש זוהר נמצא גלעד על-שמו. הגלעד עשוי מלקט אבנים מקומיות ומזכיר מצבה.

צילומים: אתר אגודה.

3

גודוביץ architects GOODOVITCH

נספח שימור לתכנית מתאר כוללנית למועצה אזורית תמר

אתרי מורשת ואנדרטאות

פרוג 29 ת"א

עמוד 113

ינואר 2017

050.8437800 054.8173366

משטרת אל זוירה, ראש זוהר

משטרת רוכבים בריטית.
הבריטים הקימו נקודת משטרה בראש זוהר
אשר נועדה לאבטח את הדרך הקדומה מפני
שודדים בדווים ושאר פורעי חוק.
כיום נשארו רק שרדי רצפת בטון.
בצמוד נמצאת אנדרטה לזכרו של פנחס סלע.

3

GOODOVITCH architects גודוביץ

פרוג 29 ת"א

050.8437800 054.8173366

נספח שימור
לתכנית מתאר
כוללנית למועצה
אזורית תמר

עמוד
114

ינואר
2017

משטרת אל זוירה
משטרת רוכבים בריטית

מחנה עובדים כביש סדום

שרידי מחנה העובדים שסללו את קטע כביש 25 דימונה סדום. העבודה החלה ב 1951 והכביש נחנך ב 1953. בתחילה כביש 25 לא הגיע לב"ש, אלא התחבר לכביש 204 לירוחם ולכביש הרעב 224 ולצומת הנגב, כשהירידה לסדום נעשתה דרך מעלה עקרבים. רק ב 1955 הושלם קטע כביש 25 עד ב"ש וקוצרה הדרך לסדום.

3

גודוביץ architects GOODOVITCH

פרוג 29 ת"א

050.8437800 054.8173366

נספח שימור
לתכנית מתאר
כוללנית למועצה
אזורית תמר

מחנה עובדים
כביש סדום, מס' 25

ינואר
2017

עמוד
115

אנדרטה לחיל ההנדסה במעלה עקרבים

אנדרטה למבצע ערבה ולחיל ההנדסה שב- 1950 סלל והרחיב את דרך מעלה עקרבים המנדטורית. האנדרטה בצורת צריח- סמלו של חיל ההנדסה.

צילום: אתר ויקיפדיה.

3

GOODOVITCH architects גודוביץ

עמוד
116

ינואר
2017

אתרי מורשת ואנדרטאות

פרוג 29 ת"א

050.8437800 054.8173366

נספח שימור
לתכנית מתאר
כוללנית למועצה
אזורית תמר

יש לציין כי חלק מאתרי המורשת המצוינים ברשימה המסכמת, עברו שיפוץ לאחרונה או נמצאים בהליך של שיפוץ, או יעברו בקרוב שיפוץ. כל השיפוצים שנעשו עד כה במבנים היו ללא תיק תעוד ולא בהתאם לעקרונות השימור, וגרמו נזק רב למבנים. לכן יש חשיבות עצומה להקפיא בשלב זה כל בניה ושיפוץ הנוגעים למבנים ברשימה זו עד לאישורה הסופי, הכנת תיקי תעוד לכל מבנה ושיפוצם בהתאם תוך שמירה על ערכיהם.

טבלת אתרי המורשת מסכמת את הממצאים לגבי כל המקומות שנסקרו בסקר השימור. הטבלה מסודרת לפי אזורים: עין גדי, מצדה, נוה זוהר, סדום, ככר סדום, דרום המועצה – האזור מדרום לככר סדום ועד גבול המועצה הדרומי, ומזרח המועצה – כל אזור גב ההר. בכל אזור נעשתה רשימת אתרים מחולקת לפי הנושאים הבאים ובסדר הבא: צירים היסטוריים, מרחבים נופיים, אנדרטאות, אתרים בנויים מעשה ידי אדם. בתוך כל תת נושא, מסודרים האתרים לפי הסדר הכרונולוגי בו הוקמו.

הטבלה מציעה גם דירוג האתרים לפי רמת חשיבותם מבחינת ערכי השימור.

המלצה לקביעת דרגות שימור ולעקרונות שימור (בסיסיים וראשוניים):

דרגה א - שימור מחמיר

דרגה זו מתאימה לאתר בעל ערכי מורשת גבוהים, ובמצב השתמרות ואותנטיות גבוהה.

עקרונות שימור לדרגה א':

- א. שימור המבנה ללא שינויים חיצוניים או פנימיים
- ב. סילוק תוספות בניה לא מקוריות
- ג. שימוש בפרטים וחומרים אותנטיים, ככול הניתן.
- ד. שימור ושיחזור ייעשו ככול הניתן לפי טכנולוגיות הבניה המקוריות
- ה. ביצוע סקר והכנת תיק תיעוד מלא. הצבת שילוט הסבר באתר.

דרגה ב - שימור בינוני

אתר בעל ערכי מורשת בחשיבות בינונית, במצב השתמרות ואותנטיות בינוני.

עקרונות שימור לדרגה ב':

- א. אי הריסת האתר
- ב. שימור סטרוקטורה וחזיתות מקוריות וסילוק תוספות בניה מאוחרות.
- ג. שימוש בפרטים וחומרים אותנטיים ככול הניתן.
- ד. שימור ושיחזור ייעשו ככול הניתן לפי טכנולוגיות הבניה המקוריות
- ה. ביצוע סקר והכנת תיק תיעוד מלא. הצבת שילוט הסבר באתר.

דרגה ג – שימור נמוך

אתר בעל ערכי מורשת בחשיבות מועטה, ועבר תהליך בלתי הפיך של השחתה או הרס של חלקים ניכרים.

עקרונות שימור לדרגה ג':

- א. שמירה על קטעי חזית/אלמנטים מקוריים ששרדו ושילובם בבניה החדשה
- ב. שימור ושיחזור ייעשו ככול הניתן לפי טכנולוגיות הבניה המקוריות
- ג. ביצוע סקר ותיעוד יבוצעו בהתאם להנחיות יועץ שימור של הרשות המקומית. הצבת שילוט הסבר באתר.

אתרים ללא דירוג מומלץ רק לתעד ולשלט.

סיכום אתרי המורשת שנמצאו בתחום המועצה:

חלוקת הארים לפי נושאים ואזורים:

המלצות

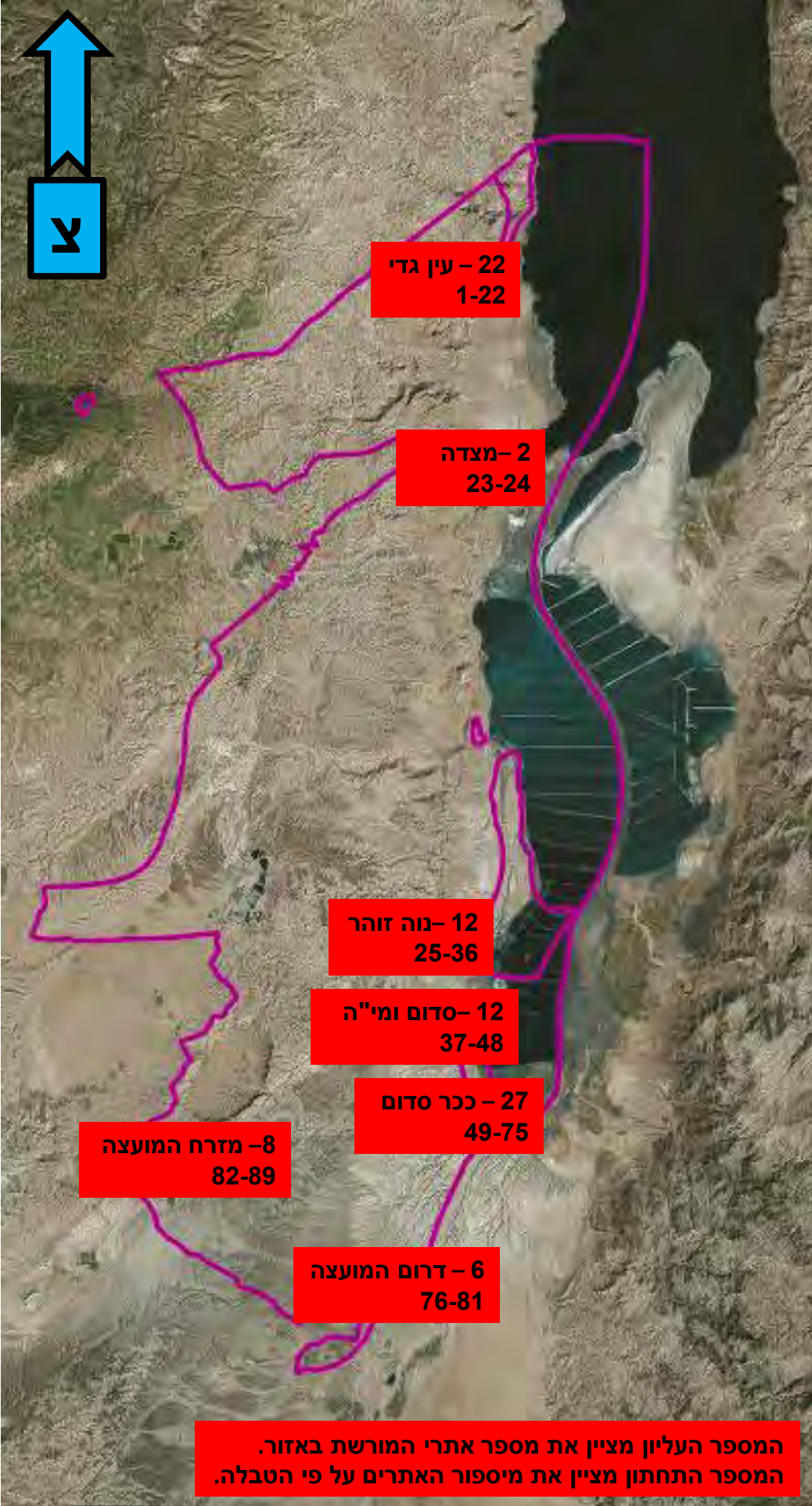
מומלץ להכין בהמשך כרטסות מבנה לכל אתר ואתר שנסקרו בסקר זה.

מומלץ כבר בשלב זה להכריז על האתרים הנסקרים כמועדים לשימור על פי סעיף 77 ו-78, ובכך למנע את הפגיעה בהם. לחילופין מומלץ גם לפעול להכנת תכנית שימור למועצה.

האזור	ציר היסטורי	מרחב נופי	אנדרטה	אתר בנוי	סה"כ
עין גדי וסביבתה	2	1	1	18	22
מצדה וסביבתה	1	-	-	1	2
נוה זוהר – עין בוקק וסביבתם	-	1	-	11	12
סדום ומפעלי ים המלח	-	-	3	9	12
ככר סדום	2	12	5	8	27
דרום המועצה – מככר סדום עד עין חצבה	1	1	2	2	6
מזרח המועצה - הרי יהודה	4	-	2	2	8
סה"כ	10	15	13	51	89

סוגיות עיקריות לדיון וגיבוש

1. הסכמה על רשימת השימור המוצעת.
2. הכרזה על אתרי המורשת למניעת הרס האתרים ביוזמות בניה ושיפוץ שונות.
3. הבנת חשיבות שימור אתרי מורשת אל מול אילוצי פיתוח.
4. הסדרת אופן המימון לשימור האתרים ולתחזוקתם השוטפת.
5. הכנסת תוכן שימושי לאתרי מורשת בנויים העומדים עזובים (למשל המקלטים בנאות הכיכר, מרכזיית טלפונים בנוה זוהר, מבצר נאות הכיכר, עין תמר הישנה ועוד).
6. גיבוש הבנה כוללת של חשיבות ערכם האדריכלי של המבנים שנסקרו כחלק מהאדריכלות הברוטליסטית המקומית, וגיבוש הזהות הישראלית והמקומית באדריכלות.
7. יצירת תמה כללית למספר אתרי מורשת בעלי מכה משותף, כך שיקושרו במסלול טיול בתוך גבול המועצה ובהקשר למועצות שכנות. למשל אתרי אדריכלות בסגנון ברוטליסטי; אתרי משטרת הרוכבים; אתרי סלילת כבישים; ועוד.
8. ריכוז מספר אתרי מורשת, נוף וארכיאולוגיה באזור מסוים מצומצם או לאורך כביש אחד, כך שיכללו מתקני שרות משותפים (חניה, שרותים, אשפה, פינות ישיבה מוצלות וכו'), וכך אפשר יהיה להפכם לנקודת ביקור אחת או מסלול טיול אחד. למשל: מערת סדום, בנין המועצה הראשון ומחצבת המלח כמתחם אחד; בית הקולנוע, האנגר למטוס קל ומחנה סדום- כמתחם אחד; מספר נקודות לאורך כביש 2499 כפי שכבר קיים באופן חלקי; מלונות נוה זוהר והאתר הארכיאולוגי במרכז האזור המלונאי.

מס'	סוג אתר	שם אתר	מיקום: אזור כללי, מיקום, נ.צ.	שנת הקמה ורקע היסטורי	תאור אתר	בעלות	שימוש נוכחי	מצב פיזי	נגישות האתר לציבור	הומלץ לשימור או נסקר לשימור	הוכרז לשימור	הערכת ודרוג אתר: אדריכלי; היסטורי; חברתי; מדעי.	הערות והמלצות לשימור	תמונת האתר
1.	ציר היסטורי	דרך עפר למוצב עין גדי ומוצב צבאי עין גדי	עין גדי: מצפון לעין גדי	1949 דרך עפר שהובילה למוצב עין גדי. הדרך היתה עבירה רק לבהמות משא שנשאו ג'ריקנים של מים ומזון.		מדינת ישראל	אין	נדרש סקר מפורט. כנראה ישנם במקום שרידי מיכלי מים.	לא נגיש ולא משולט.	לא	לא	נדרש סקר מפורט	מומלץ לשלט ולשמר.	
2.	ציר היסטורי	קו גבול ישראל ירדן 1949	עין גדי: צפונית לעין גדי	הוקם ב-1949 עם חתימת הסכמי שביתת הנשק בין ישראל לירדן. הקו נמצא צפונית לעין גדי בגבול תחום השיפוט של המועצה האזורית תמר.		מדינת ישראל	גבול בין מועצות. גבול מדיני לא קיים	נדרש סקר מפורט	לא נגיש ולא משולט.	לא	לא	נדרש סקר מפורט		
3.	פיתוח שטח מעשה ידי אדם	גן בוטני	עין גדי: קיבוץ עין גדי	1960	בגן נמצאים מספר עצי באובב גדולים, כשהעץ הגדול ביותר נמצא במדשאה המרכזית של מלון עין גדי.		גן בוטני בתשלום, ושטחו הירוק הפתוח של הקיבוץ לרווחת האורחים ותושבי הקיבוץ	פעיל ושמור	נגיש, משולט ובתשלום.	לא	לא	דרגה ב': אתר הכולל מיני צמחים ייחודיים ונדירים ובעל חשיבות מדעית.		
4.	אנדרטה	אנדרטה לזכר פיקי מאיר	עין גדי: תצפית בעליה לבית ספר שדה עין גדי	פיקי מאיר נפל ב-1964 בעין ענבה בנחל צאלים	פסל אבן לבן וגבוה בתצפית מרהיבה על ים המלח בסיבוב לצד הכביש המוליך לבית ספר שדה עין גדי. במקום ניתן לעצור לתצפית.		אנדרטה	מתוחזק ושמור	נגיש, ומשולט	לא	לא	דרגה ב': אתר מרשים מבחינה עיצובית ובמיקומו בנף.		
5.	אתר בנוי מעשה ידי אדם	היאחזות נח'ל עין גדי – 3 מבני אבן	עין גדי: סמוך לבית הכנסת עין גדי	1953 בסמוך לבית הכנסת עין גדי. המקום כולל 3 מבני קבע, ומספר משטחי בטון עליהם עמדו צריפי עץ שפורקו. בנוסף יש במקום פיתוח שטח, טראסות, שבילים ושרידים אחרים של בינוי.	מכלול מבנים מאורכים בני קומה אחת עם גג קל,	קיבוץ עין גדי	במקום גר שומר של קיבוץ עין גדי. הליכה רגלית באתר אינה מסודרת עם שבילים, והמבנים הקיימים מוזנחים ולא ניתן להיכנס אליהם.	נטוש ומוזנח. חלק מהגגות אינם, חלונות מצב פיזי ירוד ביותר.	האתר אינו מפותח ומונגש לציבור. שער כניסה מונע כניסה ברכב.	לא	דרגה א': אתר בעל חשיבות היסטורית כנקודה הראשונה להתישבות בעין גדי. האתר נשמר בצורה טובה מאוד ברובו.			
6.	אתר בנוי מעשה ידי אדם	היאחזות נח'ל עין גדי – כל שטח ההיאחזות אזורי פיתוח וחקלאות.	עין גדי: סמוך לבית הכנסת עין גדי	1953 ראה לעיל	סביב המבנים פיתוח שטח הכולל טראסות אבנים, מדרגות, משטחי בטון לצריפים או אוהלים, שרידי נטיעות ועוד.	קיבוץ עין גדי	עזוב.	נטוש ומוזנח. ראה לעיל.	ראה לעיל.	לא	ראה לעיל.	דרגה ב': אתר בעל חשיבות היסטורית כנקודה הראשונה להתישבות ולחקלאות בעין גדי. האתר נשמר בצורה בינונית.		

מס'	סוג אתר	שם אתר	מיקום: אזור כללי, מיקום, נ.צ.	שנת הקמה ורקע היסטורי	תאור אתר	בעלות	שימוש נוכחי	מצב פיזי	נגישות האתר לציבור	נסקר לשימור או הומלץ לשימור או	הוכרז לשימור	הערכת ודרוג אתר: אדריכלי; היסטורי; חברתי; מדעי.	הערות והמלצות לשימור	תמונת האתר
7.	אתר בנוי מעשה ידי אדם	בית ספר שדה עין גדי - מבנה המשרדים והמבואה	עין גדי: צפונית לנחל דוד	1964-1966 אדריכל נחום זולוטוב 1970- אדריכל ישראל גודוביץ בית הספר הוקם על ידי יוסי פלדמן ב- 1959 והיה לבית הספר לטבע הראשון בארץ. מיקומו הראשון היה באתר היאחזות הנחל של עין גדי. רק ב- 1966 עבר למיקומו הנוכחי המוצע לשימור.	החברה להגנת הטבע	בית ספר שדה	שמור ללא שינויים מהותיים במבנה.	הומלץ כאתר מס' 6 ברשימת השימור של מ.א. תמר. אתר מס' 7 בסקר שימור גלעדי 02/2017	לא	דרגה א'. אתר בעל חשיבות היסטורית, חברתית כבית ספר שדה הראשון בארץ. האתר נשמר בצורה מצוינת.	ראה המלצה לתוספת לאתר.			
8.	אתר בנוי מעשה ידי אדם	בית ספר שדה עין גדי - כל מתחם בית הספר	עין גדי: צפונית לנחל דוד	ראה לעיל	החברה להגנת הטבע	בית ספר שדה	ראה לעיל	אתר מס' 4 כפוטנציאל שימור בסקר גלעדי 02/2017	לא	דרגה א'. מתחם אדריכלי מרשים, ונקודה חשובה בהתפתחות אדריכלות השטיח בישראל ועבודתו של האדריכל זולוטוב. האתר נשמר בצורה מצוינת.	מומלץ להוסיף לשימור את כל מתחם בית הספר, כולל חדר אוכל, חדרי ארוח ומגורי עובדים.			
9.	אתר בנוי מעשה ידי אדם	חדר אוכל ישן ועגול	עין גדי: קיבוץ עין גדי	1959 אדריכל יעקב מטריקין	קיבוץ עין גדי	חדר אוכל של מלון עין גדי	שמור ומתפקד כחדר אוכל של מלון עין גדי. ב- 1979 נוספה למבנה תוספת אגף מלבני.	אתר מס' 6 ברשימת השימור שנערכה בסקר שימור גלעדי 02/2017 אתר מס' 2 בנספח שימור של שחר אלרם 07/2014	לא	דרגה א'. אתר בעל חשיבות היסטורית, חברתית כחדר האוכל הראשון בקיבוץ עין גדי, ונקודת תצפית חשובה. האתר נשמר בצורה טובה.				
10.	אתר בנוי מעשה ידי אדם	מתקן קירור חדר אוכל	עין גדי: קיבוץ עין גדי	1959	קיבוץ עין גדי	מבנה לקירור מים עבור הגז של מקררי חדר האוכל שפעל על ידי שאיבת מים מבריכה וקירורם על ידי הרוח דרך 8 צינורות בגג המבנה ולאורך הקירות	שלט מכריז עליו לשימור, אך האתר עצמו נמצא בשוליים ליד הגדר, די מוזנח ולא משומר או משוקם.	אתר מס' 1 ללא מיספור שנסקר בנספח שימור של שחר אלרם 07/2014	לא	דרגה ב'. אתר בעל חשיבות היסטורית ומדעית להתיישבות בעין גדי ולשיטות הקירור במדבר. האתר נשמר בצורה בינונית.				
11.	אתר בנוי מעשה ידי אדם	מרפאה	עין גדי: קיבוץ עין גדי	1959 המרפאה הראשונה במבנה קבע בעין גדי.	קיבוץ עין גדי	מרפאה כללית	פעיל ומשמש כמרפאה בקרוב המרפאה תעלה לאזור מגורי חברי הקיבוץ, והמקום יהפוך לחלק מבית ההארח.	אתר מס' 1 בנספח שימור של שחר אלרם 07/2014	לא	דרגה ב'. אתר בעל חשיבות היסטורית וחברתית להתיישבות בעין גדי. האתר נשמר בצורה בינונית.				

מס'	סוג אתר	שם אתר	מיקום: אזור כללי, מיקום, נ.צ.	שנת הקמה ורקע היסטורי	תאור אתר	בעלות	שימוש נוכחי	מצב פיזי	נגישות אתר לציבור	נסקר לשימור או נסקר לשימור	הוכרז לשימור	הערכת ודרוג אתר: אדריכלי; היסטורי; חברתי; מדעי.	הערות והמלצות לשימור	תמונת האתר
12	אתר בנוי מעשה ידי אדם	אתר בתי רכבות עם גג כפול, מבנה מגורים קיבוץ עין גדי	מיקום: עין גדי; קיבוץ עין גדי	1959 ממבני המגורים הראשונים בקיבוץ. מבנה נסיוני בשיטת הקירור שלו.	מבנה רכבת למגורים ארוך המחולק למספר יחידות. המבנה כולל עמודים טרפזיים בולטים מהקיר החיצון המחזיקים גג כפול קל. על גג הבטון התחתון היה פתח בתקרה דרכו היה מוחדר אויר קר דרך קירור מים.	קיבוץ עין גדי	מכונה צבאית ושימושי ציבור אחרים (בגדי יד 2, משרד וכו')	פעיל לא שמור	נגיש לציבור מבחוץ. לא נגיש מבפנים היות והמבנים משמשים לפעילות פרטית.	אתרים מס' 3, 4, א' בנספח שימור של שחר אלרם 07/2014	לא	דרגה א'. אתר בעל חשיבות היסטורית ומדעית להתיישבות בעין גדי ולשיטות הקירור במדבר. האתר נשמר בצורה טובה מאוד.		
13	אתר בנוי מעשה ידי אדם	הבית המפולש, מבנה מגורים קיבוץ עין גדי	מיקום: עין גדי; קיבוץ עין גדי	1959		קיבוץ עין גדי	מבנה ציבורי	פעיל לא שמור	נגיש לציבור מבחוץ. לא נגיש מבפנים היות והמבנים משמשים לפעילות פרטית.	אתר ללא מיספור שנסקר בנספח שימור של שחר אלרם 07/2014	לא	דרגה ב'. אתר בעל חשיבות היסטורית ומדעית להתיישבות בעין גדי ולשיטות הקירור במדבר. האתר נשמר בצורה בינונית.		
14	אתר בנוי מעשה ידי אדם	מרכז חברתי קיבוץ עין גדי	מיקום: עין גדי; קיבוץ עין גדי	1973 אדריכל אלכס קשטן. מרכז הכולל שני מבנים מקושרים המשמשים למרכז החברתי והמינהלי של הקיבוץ וכוללים את המזכירות, הנהלת חשבונות וכו'.	המבנים בנויים מבטון חשוף והם ממוקמים בין רחבת חדר האוכל לכביש ההיקפי. מתחת לבנין חצר מפולשת בקומת העמודים.	קיבוץ עין גדי	מרכז חברתי קיבוץ עין גדי	פעיל ושמור	נגיש לציבור.	אתר מס' 7 בנספח שימור של שחר אלרם 07/2014	לא	דרגה ב'. אתר בעל חשיבות היסטורית וחברתית להתיישבות בעין גדי. האתר נשמר בצורה טובה מאוד.		
15	אתר בנוי מעשה ידי אדם	חדר אוכל חדש	מיקום: עין גדי; קיבוץ עין גדי	1972 אדריכל שמואל מסטצ'קין. כמו ביתר עבודותיו באזור גם כאן חוזר השימוש בבטון חשוף לצד חלוקי נחל. כאן נכנסות לראשונה גם צורות הקשת העגולות- בקירות בתוספת המאוחרת להרחבת חדר האוכל כאלמנט מאזכר לחאן דרכים מדברי, ובגג - וקאלמנט המתכתב עם בית ספר שדה עין גדי שתכנן זולוטוב לפניו.	סגנון בניה: ברטליזם מקומי- ורנקולרי. מבנה חדר אוכל בנוי מקירות בטון מחופי חלוקי נחל גדולים מאבן מקומית. המבנה כולל קשתות בחוץ ובתקרת המבנה בפנים. בשלב מאוחר יותר נעשתה הרחבה של חדר האוכל שכלל בהתחלה רק 2 קשתות בחזיתות בעוד קשת שלישית לכיוון מזרח.	קיבוץ עין גדי	חדר אוכל קיבוצי	פעיל ושמור ללא שינויים במבנה	נגיש לציבור.	אתר מס' 1 ברשימת אתרים עם פוטנציאל לשימור שנערכה בסקר שימור גלעדי 02/2017. אתר מס' 6 בנספח שימור של שחר אלרם 07/2014	לא	דרגה א'. אתר בעל חשיבות היסטורית וחברתית להתיישבות בעין גדי, ומבחינה אדריכלית לגבי מכלול עבודתו של אדריכל מיסטצ'קין. האתר נשמר בצורה מצוינת.	 	
16	אתר בנוי מעשה ידי אדם	בית התרבות ע"ש שלמה אבני	מיקום: עין גדי; קיבוץ עין גדי	1984 אדריכל שמואל מסטצ'קין, ובנו יוסי מסטצ'קין.	כאן החליף הטיח את החלוקים האופייניים למיסטצ'קין, והבטון החשוף קיבל מקום נרחב יותר.	קיבוץ עין גדי	מרכז תרבות	פעיל ושמור	נגיש לציבור.	אתר מס' 3 ברשימת אתרים עם פוטנציאל לשימור שנערכה בסקר שימור גלעדי 02/2017. אתר מס' 8 בנספח שימור של שחר אלרם 07/2014	לא	דרגה ג'. אתר שחשיבותו כחלק ממכלול מבני הציבור בקיבוץ ועבודתו של מיסטצ'קין. האתר נשמר בצורה מצוינת.		
17	אתר בנוי מעשה ידי אדם	אולם ספורט	מיקום: עין גדי; קיבוץ עין גדי	1986 אדריכל שמואל מסטצ'קין, זו העבודה האחרונה שלו שנבנתה באזור ים המלח.				פעיל ושמור	נגיש לציבור.	אתר מס' 9 בנספח שימור של שחר אלרם 07/2014	לא	דרגה ג'. אתר שחשיבותו כחלק ממכלול מבני הציבור בקיבוץ ועבודתו של מיסטצ'קין. האתר נשמר בצורה מצוינת.		
18	אתר בנוי מעשה ידי אדם	מועדון עגול	מיקום: עין גדי; קיבוץ עין גדי	1986 אדריכל חנן הברון	סגנון בניה: ברטליזם מקומי-	קיבוץ עין גדי	מועדון	פעיל ושמור	נגיש לציבור.	אתר מס' 5 בנספח שימור של שחר אלרם 07/2014	לא	דרגה ג'. אתר שחשיבותו כחלק ממכלול מבני הציבור בקיבוץ ומיקומו על ציר לשימור ואפשרות התצפית ממנו. האתר נשמר בצורה מצוינת.		

מס'	סוג אתר	שם אתר	מיקום: אזור כללי, מיקום, נ.צ.	שנת הקמה ורקע היסטורי	תאור אתר	בעלות	שימוש נוכחי	מצב פיזי	לציבור	האתר נסקר לשימור או	הוכרז לשימור	הערכת תרבות; היסטורי; חברתי; מדעי.	הערות והמלצות לשימור	תמונת האתר
19	אתר בנוי מעשה ידי אדם	טיילת המצוק וציר אורך דרום-צפון	עין גדי: קיבוץ עין גדי		קיבוץ עין גדי	טיילת נופית	משולטת ומסודרת בחלקה	נגיש לציבור.	אתר מס' א' בנספח שימור של שחר אלרם 07/2014	לא	דרגה ג'. אתר שחשיבותו כחלק ממכלול האתרים בקיבוץ. האתר נשמר בצורה מצוינת.			
20	אתר בנוי מעשה ידי אדם	מתחם וכיכר חדר אוכל חדש ומרכז חברתי	עין גדי: קיבוץ עין גדי	1972 אדריכל שמואל מסטצ'קין.	קיבוץ עין גדי	ככר	פעיל ושמור	נגיש לציבור.	אתר מס' ב' בנספח שימור של שחר אלרם 07/2014	לא	דרגה ב'. אתר שחשיבותו כחלק ממכלול האתרים בקיבוץ. האתר נשמר בצורה מצוינת.			
21	אתר בנוי מעשה ידי אדם	פיתוח סביב אולם מופעים ואולם הספורט	עין גדי: קיבוץ עין גדי		קיבוץ עין גדי	שטח פתוח	פעיל ושמור	נגיש לציבור.	אתר מס' ג' בנספח שימור של שחר אלרם 07/2014	לא	דרגה ג'. אתר שחשיבותו כחלק ממכלול האתרים בקיבוץ. האתר נשמר בצורה מצוינת.			
22	אתר בנוי מעשה ידי אדם	מרחצאות עין גדי	עין גדי: כביש 90 סמוך לעין גדי	שנות ה-70 אדריכל גדעון יגר המבנה המקורי כלל את אזור המרחצאות והגגות עם החלונות מתחת העליונים מתחת לגג ופתחי מיזוג בעמוד המשושה בחלקו העליון. מאוחר יותר המבנה הורחב	קיבוץ עין גדי	מרחצאות הרחב בתשלום	פעיל ושמור. האתר כולל הרחבה של המבנה המקורי ברוח המקור.	לא	לא	לא	דרגה א'. אתר בעל חשיבות היסטורית לתיירות לאורך ים המלח, ומבחינה אדריכלית בזכות סגנונו העיצובי ואנלוגיות למבנים אחרים. האתר נשמר בצורה מצוינת עם תוספות בניה מאוחרות.		 	
23		דרך עפר ראשונה בין סדום לעין גדי	מצדה: חלקה הבולט נראה באזור זה מערבית לכביש 90		מועצה אזורית תמר	דרך עפר	דרך עפר לא בשימוש ובחלקה חסומה במפולות אבנים	נגישה לציבור באופן חלקי.		לא	דרגה ב'. אתר בעל חשיבות היסטורית להתיישבות בעין גדי.			
24	אתר בנוי מעשה ידי אדם	"משכן תרבויות ים המלח" (מ-2016) "מרכז מחקר ים המלח"	מצדה: נמצא מדרום ובצמוד למבנה הרכבל ומרכז המבקרים של המצדה.	מבנה שזכה ב-1961 בתחרות אדריכלית בתכנון פרדי כהנא ודניס קאהן. למבנה המקורי נוספה תוספת חדשה בתכנון אדריכל דגן מושלי. שנת בניה 1963-2016 - מבנה מקורי, 2016 - מבנה חדש.	מועצה אזורית תמר	מרכז מחקר ים המלח	חוץ ופנים המבנה עברו שינויים ותוספות. קירות האבן וגגות בטון כמפרש נשמרו, אך הם נבלעים מאחורי לראותם בעיקר במבט מלמעלה.	נגיש לציבור.		לא	דרגה ב'. אתר בעל חשיבות היסטורית לפיתוח מצדה, ומבחינה אדריכלית בזכות סגנונו העיצובי, אנלוגיות למבנים אחרים ואדריכל המבנה. האתר נשמר בצורה חלקית עם תוספות בניה מאוחרות.		 	
25	מרחב נופי מעשה ידי אדם	בריכות אידוי	נוה זוהר: דרום ים המלח עד ככר סדום	1937 הוקמו הבריכות הראשונות באזור סדום. בשנות ה-50 התרחבו דרומה. הבריכה הדרומית שבגבול התכנית הוקמה בסוף שנות ה-90.	מפעלי ים המלח בזכרון מהמדינה	מפעל פעיל להפקת מלחים	פעיל	נגיש לציבור בחלקים מסוימים.	אתר מס' 3 בנספח שימור של גודוביץ 12/2016	לא	דרגה ב'. אתר בעל חשיבות היסטורית ומדעית.	מומלץ לאפשר הסוללות כולל תצפיות מהסוללות הדרומיות ביותר על אזור מלחת סדום.		
26	אתר בנוי מעשה ידי אדם	מלון עין בוקק (היום מגורי עובדים בתחום שטח מלון ליאונרדו איין)	נוה זוהר: עין בוקק	1959? כנראה חלק ממבני המלון הראשון בעין בוקק.	מלון ליאונרדו איין	מגורי עובדים	פעיל מעט מוזנח	נגיש לציבור, אך משמש לעובדי המלון.		לא	דרגה ב'. אתר בעל חשיבות היסטורית בהתפתחות עין בוקק, ומבחינה אדריכלית בזכות סגנונו העיצובי, אנלוגיות למבנים אחרים ואדריכל המבנה שיש לחקור עליו עוד. האתר נשמר בצורה מצוינת.			

נספח שימור לתכנית מתאר כוללנית למועצה אזורית תמר

גודוביץ architects GOODOVITCH

פרוג 29 ת"א

050.8437800 054.8173366

מס'	סוג אתר	שם אתר	מיקום, נ.צ. אזור כללי, מיקום, נ.צ.	שנת הקמה ורקע היסטורי	תאור אתר	בעלות	שימוש נוכחי	מצב פיזי	נגישות אתר לציבור	הומלץ לשימור או נסקר לשימור	הוכרז לשימור	הערכת תוכנית; אדריכלי; היסטורי; חברתי; מדעי.	הערות והמלצות לשימור	תמונת האתר
27	אתר בנוי מעשה ידי אדם	מלון עין בוקק (היום ליאונרדו)	נוה זוהר: עין בוקק	תחילת שנות ה-60	סגנון בניה: ברוטליזם.	רשת מלונות ליאונרדו	מלון ליאונרדו אין	פעיל ושומר	נגיש לציבור.		לא	דרגה ב'. אתר בעל חשיבות היסטורית בהתפתחות עין בוקק, ומבחינה אדריכלית בזכות סגנונו העיצובי, אנלוגיות למבנים אחרים. האתר נשמר בצורה מצוינת.		
28	אתר בנוי מעשה ידי אדם	מלון גלי זוהר (היום פרימה)	נוה זוהר: עין בוקק	תחילת שנות ה-60	סגנון בניה: ברוטליזם.	רשת מלונות פרימה	מלון פרימה אואזיס	פעיל ושומר	נגיש לציבור.		לא	דרגה ב'. אתר בעל חשיבות היסטורית בהתפתחות עין בוקק, ומבחינה אדריכלית בזכות סגנונו העיצובי, אנלוגיות למבנים אחרים. האתר נשמר בצורה טובה.		
29	אתר בנוי מעשה ידי אדם	מלון גנים (היום ישרוטל גנים)	נוה זוהר: עין בוקק	תחילת שנות ה-60	סגנון בניה: ברוטליזם.	רשת מלונות ישרוטל	מלון ישרוטל גנים	פעיל ושומר	נגיש לציבור.		לא	דרגה ב'. אתר בעל חשיבות היסטורית בהתפתחות עין בוקק, ומבחינה אדריכלית בזכות סגנונו העיצובי, אנלוגיות למבנים אחרים. האתר נשמר בצורה מצוינת.		
30	אתר בנוי מעשה ידי אדם	שכונת מגורים	נוה זוהר	1964 אדריכל שמואל מסטצ'קין.	סגנון בניה: ברוטליזם מקומי-ורנקולרי. שכונת מגורים הכוללת מבני מגורים דו קומתיים בנויים מקירות עם חלוקי נחל מקומיים.	פרטי	מגורים-בתים פרטיים	פעיל ושומר חלקית	נגיש לציבור.	אתר מס' 2 ברשימת אתרים עם פוטנציאל לשימור שנערכה בסקר שימור גלעדי 02/2017	לא	דרגה א'. אתר בעל חשיבות היסטורית לנוה זוהר, ומבחינה אדריכלית בהתפתחות טיפוס שכונות המגורים בישראל, במכלול יצירתו של מיסטצ'קין, ובסגנונו העיצובי ואנלוגיות למבנים אחרים. האתר נשמר בצורה מצוינת.	 	
31	אתר בנוי מעשה ידי אדם	מעון ילדים	נוה זוהר, מרכז שכונת המגורים	1964 אדריכל שמואל מסטצ'קין.	סגנון בניה: ברוטליזם מקומי-ורנקולרי. מבנה ציבורי קטן חד קומתי בנוי מקירות עם חלוקי נחל מקומיים וגג בטון חשוף מרחף.	מועצה אזרית תמר	מעון ילדים	פעיל ושומר	נגיש לציבור.		לא	דרגה א'. אתר בעל חשיבות היסטורית לנוה זוהר, ומבחינה אדריכלית במכלול יצירתו של מיסטצ'קין, ובסגנונו העיצובי ואנלוגיות למבנים אחרים. האתר נשמר בצורה מצוינת.		
32	אתר בנוי מעשה ידי אדם	מוזיאון בית היוצר	נוה זוהר	1964 אדריכל שמואל מסטצ'קין	סגנון בניה: ברוטליזם מקומי-ורנקולרי. מבנה מדורג הכולל בראשו מוזיאון טרפזי ותצפית. בנוי מקירות טרפזיים מבטון חשוף עם חלוקי נחל מקומיים. המבנה כולל מסלול נחש היקפי סביב המבנה ברמפה, או לחלופין עליה במדרגות ישירה לתצפית ממרכז המבנה.	מועצה אזרית תמר	נטוש ומזנח	נטוש ומזנח	כרגע מזנח, אבל ניתן בקלות להנגיש לציבור.	אתר מס' 3 ברשימת השימור של מ.א. תמר. אתר מס' 5 בסקר שימור גלעדי 02/2017	לא	דרגה א'. אתר בעל חשיבות היסטורית לאזור ים המלח, ומבחינה אדריכלית במכלול יצירתו של מיסטצ'קין, ובסגנונו העיצובי הייחודי ואנלוגיות למבנים אחרים. האתר נשמר בצורה מצוינת.	 	
33	אתר בנוי מעשה ידי אדם	אכסניית בית היוצר	נוה זוהר	1964 אדריכל שמואל מסטצ'קין	מבנה מדורג עוקב אחר הטופוגרפיה, ששימש כאכסניה במקור.	מועצה אזרית תמר	נטוש	מוזנח. פרוץ ונטוש. למרות זאת נשמר יפה מבחינת המבנה והחללים.	כרגע מזנח, אבל ניתן בקלות להנגיש לציבור.	במקום מוצב שלט של המועצה לשימור אתרים	לא	דרגה א'. אתר בעל חשיבות היסטורית לאזור ים המלח, ומבחינה אדריכלית במכלול יצירתו של מיסטצ'קין, ובסגנונו העיצובי הייחודי ואנלוגיות למבנים אחרים. האתר נשמר בצורה מצוינת.	 	

נספח שימור לתכנית
מתאר כוללנית
למועצה אזרית תמר

גודוביץ GOODOVITCH architects

פרוג 29 ת"א

050.8437800 054.8173366

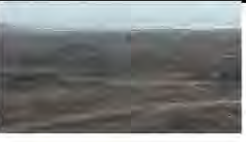

מס'	סוג אתר	שם אתר	מיקום: אזור כללי, מיקום, נ.צ.	שנת הקמה ורקע היסטורי	תאור אתר	בעלות	שימושי נוכחי	מצב פיזי	נגישות האתר לציבור	הומלץ לשימור או נסקר לשימור	הוכרז לשימור	הערכת ודרוג אתר: אדריכלי; היסטורי; חברתי; מדעי.	הערות והמלצות לשימור	תמונת האתר
34	אתר בנוי מעשה ידי אדם	מרכזית טלפונים	נוה זוהר: נוה זוהר	1972 אדריכל שמואל מסטצ'קין	סגנון בניה: ברוטליזם מקומי- ורנקולרי. מבנה 2 קומות מבטון חשוף וחלוקי נחל	בק	נטוש וסגור, ללא שימוש	שמור. עומדת לפני שיפוץ	כרגע מוזנח, אבל ניתן בקלות להנגיש לציבור.		לא	דרגה א'. אתר בעל חשיבות היסטורית להתיישבות באזור ים המלח, חשיבות מדעית לשימוש במרכזית טלפונים, ומבחינה אדריכלית במכלול יצירתו של מיסטצ'קין, ובסגנונו העיצובי הייחודי ואנלוגיות למבנים אחרים סמוכים שתכנן. האתר נשמר בצורה מצוינת.		
35	אתר בנוי מעשה ידי אדם	בנין המועצה השני, מרפאה ותחנת כיבוי אש	נוה זוהר: נוה זוהר	סגנון בניה: מקומי- ורנקולרי. מבנה הכולל שני אגפים מחוברים כשבכל אגף יש קמרון בגודל שונה. המבנה מחופה טיח לבן ולא אבן מקומית או בטון חשוף.	מועצה אזורית תמר	מגורי ומנהלה תחנת כיבוי אש	שמור אך דורש שיפוץ בשל בליה וסדקים	נגיש לציבור.		לא	דרגה ב'. אתר בעל חשיבות היסטורית להתיישבות באזור ים המלח, ייחודי באזור מבחינה אדריכלית. האתר נשמר בצורה מצוינת.			
36	אתר בנוי מעשה ידי אדם	בנין המועצה השלישי	נוה זוהר: נוה זוהר	סגנון בניה: ברוטליזם מקומי- ורנקולרי. מבנה דו קומתי הבנוי בעיקר מטיח ובו אלמנטים בודדים המודגשים באבן מקומית (גדרות וחומות) או בטון חשוף (מדרגות, גג וחלונות מיזוג).	מועצה אזורית תמר	פעיל כמשרדי רשות ניקוז ים המלח	שמור באופן כללי. חלק מהחלונות הוחלפו.	נגיש לציבור.		לא	דרגה ב'. אתר בעל חשיבות היסטורית להתיישבות באזור ים המלח, מבחינה אדריכלית הינו חלק ממכלול בניינים ורצף מבני המועצה. האתר נשמר בצורה מצוינת.			
37	אנדרטה	אנדרטה למשה אברמוביץ' נובומ'סקי	סדום: בכניסה לחדר אוכל מפעלי ים המלח	פסל אבן שחורה של מייסד מפעלי ים המלח - משה אברמוביץ' - נובומ'סקי - מוצב על במה בכניסה לחדר האוכל על המדרכה.	מפעלי ים המלח	אנדרטה	מתוחזק ושומר	אינו נגיש לציבור, בתחום המפעל.		לא	דרגה ב'. אתר בעל חשיבות היסטורית לפיתוח מפעלי ים המלח. נשמר בצורה מצוינת.			
38	אנדרטה	הספינה של מולינה	סדום: בקומת קרקע במבנה הנהלה מפעלי ים המלח	1847 את הספינה מצא באנגליה זאב וילנאי והביאה לארץ. בארץ היא הוצגה במוזיאון בית היוצר בקומה התחתונה. לאחר סגירת המוזיאון עברה באופן זמני להנהלת מפעלי ים המלח ששומרת עליה עד שימצא מיקום חדש.	מפעלי ים המלח	פסל אנדרטה	מתוחזק ושומר	אינו נגיש לציבור, בתחום המפעל.		לא	דרגה א'. אתר בעל חשיבות היסטורית למחקר המדעי של ים המלח. נשמר בצורה מצוינת.			
39	אנדרטה	אנדרטת מצב האדם	סדום: במצוק מול מפעלי ים המלח	אנדרטה בצורת מגדל פלדה גבוה מאוד הממוקם על המצוק מעל מפעלי ים המלח ולכן בולט מרחוק לנוסעים על כביש 90. חלקי פלדה ארוכים דמויי חלקים ממסילת רכבת מונחים על הארץ ומטפסים על המגדל.	מפעלי ים המלח	פסל אנדרטה ותצפית מבקרים	פעיל ושומר כתצפית על מבקרים ים המלח	נגיש לציבור, כולל הסברים.		לא	דרגה ב'. אתר בעל חשיבות היסטורית לפיתוח מפעלי ים המלח, ובעל ערך אדריכלי בזכות העיצוב והנראות. נשמר בצורה מצוינת.			

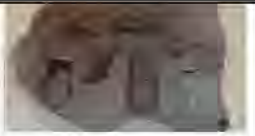

מס'	סוג אתר	שם אתר	מיקום: אזור כללי, מיקום, נ.צ.	שנת הקמה ורקע היסטורי	תאור אתר	בעלות	שימוש נוכחי	מצב פיזי	נגישה לציבור	נסקר לשימור או לשימור	הוכרז לשימור	הערכת ודרוג אתר: אדריכלי; היסטורי; חברתי; מדעי.	הערות והמלצות לשימור	תמונת האתר
40	אתר בנוי מעשה ידי אדם	מתקנים הנדסיים להפקת וחציבת מלח	סדום: כביש 90, סמוך למערת סדום 237494/555299	מתקנים הנדסיים לשקילת והפקת המלח מהמחצבה. המתקנים חלקם מתחת לרצפת עץ, ומעליהם סככה קלה			נטוש	נטוש. סככת מתקנים הנדסיים, ומחצבה לצידה.	נגיש לציבור.		כ. סככת המתקנים בתכנית 263/03/10 שאושרה ב-2000.	דרגה א'. אתר בעל חשיבות היסטורית ומדעית. התעשיית המלח באזור. האתר נשמר בצורה מצוינת.	מומלץ להוסיף לתכנית את שטח המחצבה, ואת מבנה המועצה הראשון הצמוד מדרום.	
41	אתר בנוי מעשה ידי אדם	מחצבת מלח	סדום: כביש 90, סמוך למערת סדום 237494/555299	מחצבה מלבנית בהר סדום לצד כביש 90, הכוללת במרכזה סככה מעל מתקני כריה.			מחצבה נטושה	נטוש. מחצבה לצד סככת מתקנים הנדסיים.	נגיש לציבור. העליה על המחצבה קשה ותלויה ללא שביל נח.		דרגה א'. אתר בעל חשיבות היסטורית ומדעית. לתעשיית המלח באזור. האתר נשמר בצורה מצוינת.	שטח המחצבה מומלץ לשימור כתוספת למתקנים ההנדסיים.		
42	אתר בנוי מעשה ידי אדם	מועדון לעובדי מפעל סדום, אכסניה, ומבנה מ.א. תמר הראשון	סדום: כביש 90, סמוך למערת סדום מצפון לה. 237597/555116	שנות ה-40. מבנה ששימש כמועדון לעובדי מחנה סדום, וב-1956 כמבנה המועצה תמר הראשון וכמבנה אכסניה קטן עם חדרי אירוח בודדים. המבנה היה סגור, ונשארו ממנו רק שרידי קירות, קורות ותקרות. מבחינה אקלימית נבנה בצמוד לדופן ההר כדי לקבל קרירות טבעית מההר.	סגנון בניה: מודרני-בינלאומי. הקירות עצמם בנויים מלבנים בצורות מלבניות שונות ולא אחידות שנחצבו מהר סדום שעשוי ממלח. זהו למעשה מבנה המלח הראשון היחיד בארץ. לבני המלח חופו בצידן הפנימי בבטון מטוּיח על ורשת ברזל כדי שכלפי פנים לא ימסו ויחתכו את המשתמשים כי המלח חד.			שרידים בלבד	נגיש לציבור.	אתר מס' 2 ברשימת השימור של מ.א. תמר.	לא	דרגה א'. אתר בעל חשיבות היסטורית ומדעית. להתיישבות בים המלח. מבחינה אדריכלית אתר בעל ערך גבוה במיוחד בשל היותו המבנה היחיד בארץ הבנוי מלבני מלח. האתר נשמר בצורה חלקית.	שטח מבנה המועצה הראשון הצמוד לשימור כתוספת למתקנים ההנדסיים.	
43	אתר בנוי מעשה ידי אדם	בית קולנוע לעובדי מפעל סדום	סדום: סמוך למערת הקולנוע	1942 מבנה מלבנים ששימש כקולנוע לעובדי מחנה סדום. חלק מחדר ההקרנה, שרידי במה למושבי הצופים מאבן ועמודי עץ עגולים, ומדרגות אבן. אל המקום מובילות מדרגות, והקולנוע עצמו נמצא על במה מוגבהת כשמשני צידיו ערוצונים קטנים בהם שבילי הליכה ומדרגות עליה לבמה מאבן.	סגנון בניה: מודרני-בינלאומי. הקולנוע היה מבנה סגור, שמשאר ממנו רק חלק מחדר ההקרנה, שרידי במה למושבי הצופים מאבן ועמודי עץ עגולים, ומדרגות אבן.		נטוש	שרידים בלבד	נגיש לציבור.	לא	דרגה א'. אתר בעל חשיבות היסטורית להתיישבות בים המלח. מבחינה מדעית לנושא קירור מבנים במדבר. מבחינה אדריכלית בשל היותו הקולנוע היחיד באזור. האתר נשמר בצורה חלקית.	מומלץ לשמרו כחלק ממחנה העובדים סדום הסמוך.		
44	אתר בנוי מעשה ידי אדם	מחנה עובדים סדום	סדום: מפעלי ים המלח הישנים בסדום	1934- הוקם המחנה ע"י נובומייבסקי ולנגוצקי. בשנות ה-30, 40, ו-50 הוקמו יתר המבנים במחנה. בשנים האחרונות עומד מוזנח.	סגנון בניה: מודרני-בינלאומי. מחנה עובדים הכולל שרידי מבנים ששימשו למגורים ועבודה, כמו בית הביטחון, חדר האוכל, מבני מגורים, מזחים ועוד. המבנים הוכרזו לשימור, והוקן תיק תעוד.		נטוש	נטוש ומוזנח ברובו, רק 2 מבנים שומרו, אך הם אינם פעילים ומצבם מדרדר.	אינו נגיש לציבור, בתחום המפעל.	אתר מס' 1 ברשימת השימור של מ.א. תמר.	כ. בתכנית 54/100/02/10 שאושרה ב-2003.	דרגה א'. אתר בעל חשיבות היסטורית וחברתית להתיישבות ולתעשייה בים המלח. מבחינה אדריכלית נשמרו מבנים רבים ומרשימים. האתר נשמר בצורה מצוינת.	מומלץ להוסיף לתכנית את: מבנה בית הקולנוע ממערב לכביש ולמחנה; האנגר למטוס קל מדרום.	

מס'	סוג אתר	שם אתר	מיקום: אזור כללי, מיקום, נ.צ.	שנת הקמה ורקע היסטורי	תאור אתר	בעלות	שימוש נוכחי	מצב פיזי	נגישות האתר לציבור	נסקר לשימור או לשימור	הוכרז לשימור	הערכת ודרוג אתר: אדריכלי; היסטורי; חברתי; מדעי.	הערות והמלצות לשימור	תמונת האתר
45	אתר בנוי מעשה ידי אדם	האנגר למטוס קל	סדום: מפעלי ים המלח הישנים בסדום	1943 הסככה הוקמה ב-1943 ביוזמת אברהם שכטרמן, ובניין כהנא, שהטיס מטוס "פרימוס" צ'כי מדגם זלין 12 שנרכש ע"י האצ"ל במצרים. הסככה והמטוס שימשו את מפעל האשלג ופעילות אצ"ל לפני הקמת המדינה. בצמוד לסככה הקים כהנא מנחת מטוסים, שאפשר קשר אווירי להעברת אספקה לעובדי המפעל הנצורים במלחמת העצמאות, וכיבוש.	סככה מלבנית במידות כ-12.00/10.00 מ', תחומה/מחופרת בתל אדמה ב-3 מצלעותיה. הצלע הרביעית פתוחה לכיוון צפון-מזרח. הדפנות הסגורות בנויות באיכות ירודה - בטון עם זיון ברזל מועט וחיפוי אבן לקט מקומית מסותתת קלות. גובה הקירות כ-1.5 מ'. גג הסככה היה דו שיפועי, עם קונסטרוקציית קורות עץ ומעליה חיפוי לוחות עץ.	מפעלי ים המלח	נטוש	מוזנח. הסככה קרסה. באתר שרידי לוחות עץ שנרקבו. גמלון עץ עם 2 פתחים קטנים שסגרו את גמלון הגג בצלע הדרום-מערבית. בגמלון 2 פתחים קטנים כעין חלונות ששימשו כנראה לאוורור הסככה.	אינו נגיש לציבור, בתחום המפעל.	אתר מס' 7 ברשימת השימור של מ.א. תמר. אתר מס' 4 בסקר שימור גלעדי 02/2017	לא	דרגה א'. אתר בעל חשיבות היסטורית וחברתית כהאנגר המטוס היחיד בשדה התעופה היחיד באזור שסיפק גם הגנה להתיישבות ולתעשייה בים המלח במלחמת העצמאות. האתר נשמר בצורה חלקית.	מומלץ לשמרו כחלק ממחנה העובדים סדום הסמוך.	
46	אתר בנוי מעשה ידי אדם	מיכל האשלג הגדול הראשון	סדום: מפעלי ים המלח החדשים	1930 מיכל האשלג הגדול הראשון במפעלי ים המלח. על חלק מלוחות הפח היו פעם חורים של פגזי מרגמות ממלחמת העצמאות. היום הלוחות הללו החולפו.	מיכל חצי כדורי ממסד של בטון קורות פלדה וגג קל מפח המשמש לאגירת אשלג הנשפך אליו מקדוקודו.	מפעלי ים המלח	פעיל מיכל לאגירת אשלג	משמש לאגירת אשלג, חלק מלוחות הפח החולפו, ומצבו הכללי טוב מאוד.	אינו נגיש לציבור, בתחום המפעל.		דרגה א'. אתר בעל חשיבות היסטורית ומדעית לתעשייה בים המלח. מבחינה אדריכלית מבנה מרשים. האתר נשמר בצורה מצוינת.			
47	אתר בנוי מעשה ידי אדם	חדר אוכל	סדום: מפעלי ים המלח החדשים	1970 אדריכל שמואל מסטצ'קין	האתר נמצא בעיצומו של בניה ושיפוץ נרחבים שמשנים לחלוטין את פניו וכוללים גג חדש וקירות חדשים. במקום נשארו רק כמה קירות מחופי חלוקי נחל מקוריים.	מפעלי ים המלח	פעיל כחדר אוכל שעובר שיפוץ בימים אלה.	אינו נגיש לציבור, בתחום המפעל.		לא	דרגה ב'. אתר בעל חשיבות היסטורית וחברתית להתיישבות בסדום, ומבחינה אדריכלית במכלול עבודתו של אדריכל מיסטצ'קין. האתר נשמר בצורה חלקית.			
48	אתר בנוי מעשה ידי אדם	פסי רכבת	סדום: מפעלי ים המלח החדשים	1930 מסילת רכבת זו הובילה לאורך 7 ק"מ אשלג מהבריכות אל המפעל בסדום.	קטע מפסי הרכבת באורך של כמה מטרים ולצידו שלט הסבר הכולל תמונה היסטורית של המסילה והקרונות.	מפעלי ים המלח	שומר. מסילת רכבת זו שוחזרה מחדש על ידי המועצה לשימור אתרים	אינו נגיש לציבור, בתחום המפעל.	במקום מוצב שלט של המועצה לשימור אתרים. האתר מגודר, מואר ומשולט		לא	דרגה א'. אתר בעל חשיבות היסטורית ומדעית לתעשייה בים המלח. האתר נשמר בצורה מצוינת.		
49	ציר היסטורי	כביש 2499	ככר סדום: באחריות מ.ע.צ 232514/54489 3 עד 236141/53786 1	נסלל בשלבים החל משנות ה-60 על תוואי דרך קדומה מהתקופה הרומאית לפחות.	כביש נופי שלכל אורכו ומשני צידי נופים טבעיים מיוחדים ואתרים שונים - ארכיאולוגיים, מעיינות, אנדרטאות ומבנים היסטוריים.		כביש	נגיש לציבור ומשולט לכל אורכו	אתר מס' 1 בנספח שימור של גודוביץ 12/2016	לא	דרגה ב'. אתר בעל חשיבות היסטורית ברצף הארועים שקרו לאורכו ובנופים שלצידו. האתר נשמר בצורה מצוינת.			
50	ציר היסטורי	שדרה פנימית ראשונה ביישוב	ככר סדום: נאות הכיכר 235905/53806 0 עד 236084/53784 0	1971. משמש כציר המרכזי בחלק הבנוי הראשון של נאות הככר כמושב. מקשר את המבצר עד קצה היישוב, ולמעשה ממשיך את הרחוב הפנימי שבמבצר.	ציר ירוק המורכב מ-4 צירי רוחב וציר אורך מרכזי ברוחב 2 מ' המוביל מהמבצר ועד קצה היישוב. לאורכו 4 מקלטים ולצידים ככרות קטנות עם ספסלים, הצללה וצמחייה עשירה		ציר פנימי הולכי רגל	שומר ומתוחזק	נגיש לציבור	אתר מס' 2 בנספח שימור של גודוביץ 12/2016	לא	דרגה א'. אתר בעל חשיבות היסטורית להתיישבות בנאות הכיכר, ובעל ערך אדריכלי בתכנון המרחב הציבורי ביישוב. האתר נשמר בצורה מצוינת.		
51	מרחב נופי	גבעות חוואר	ככר סדום: דרום-מזרחית לכביש 2499 32980/544697 עד ליישוב נאות הככר: 236032/53782 8	נוף גיאולוגי טבעי שהתפתח עם השנים. ללא שנת הקמה.	גבעות נמוכות שגובהן כ-70 מ' מפני מלחת סדום, עשויות מחומר הנקרא חוואר שצבעו לבן והוא אבן גיר רכה מאוד ומתפוררת, שהשטפונות והגשמים מבתרים ועושים בהן מערות, קניונים וצורות אחרות מרהיבות.	שמורת טבע	שמור כחלק משמורת טבע מדבר יהודה	נגיש לציבור ובחלקו משולט במסלול טיול נחל צלף.	אתר מס' 4 בנספח שימור של גודוביץ 12/2016	חלק משמורת טבע מדבר יהודה	דרגה א'. אתר בעל נופים טבעיים מרשימים הנצפים מהכביש. האתר נשמר בצורה מצוינת.			

מס'	סוג אתר	שם אתר	מיקום: אזור כללי, מיקום, נ.צ.	שנת הקמה ורקע היסטורי	תאור אתר	בעלות	שימוש נוכחי	מצב פיזי	נגישות האתר לציבור	הומלץ לשימור או נסקר לשימור	הוכרז לשימור	הערכת ודרוג אתר: אדריכלי; היסטורי; חברתי; מדעי.	הערות והמלצות לשימור	תמונת האתר
52	מרחב נופי	מלחת סדום	ככר סדום: בין כביש 2499, גבול מדיני ים המלח בצפון: 233139/544478 דרום: 234739/539738 במזרח: 237768/541633	נוף טבעי. ללא שנת הקמה.	אזור סבוך, עשיר בצמחית מדבר ומים-ברובה צמחית שיחים גבוהים. האזור מישורי ומשתרע מכביש 2499 ומזרחה, למעט שטחים חקלאיים ושטחים אחרים שהכשיר האדם		נוף טבעי	נתון ללחצי פיתוח חקלאי ואחר	לא נגיש לציבור. אזור סבוך ללא שבילים, ועם חשש למיקוש.	אתר מס' 5 בנספח שימור של גודוביץ 12/2016	לא	דרגה א'. אתר בעל נופים טבעיים ייחודיים לאזור זה, מיני צמחים, חיות, עופות ודגים בסכנת הכחדה. האתר נשמר בצורה טובה.		
53	מרחב נופי מעשה ידי אדם	עין תמר (עין אל ערוס)	ככר סדום: נאות הכיכר בריכה (מיקום משוער) ותחילת אמת מים: 233531/543926 קצה אמה חשופה: 233514/544018	1937 הבריכה והאמה שיוצאת ממנה הוקמו כדי להוליך מים למפעל האשלג של ים המלח בסדום. ב-2010 בערך, האמה נחשפה במבצע משולב עם ילדי האזור.	בריכת בטון (שכוסתה בסבך), וממנה מוליכה תעלת בטון מלבנית ונמוכה על פני הקרקע. התעלה אטומה בפתחלקה התחתון. האתר צמוד לשטח חקלאי המשמש לגידול תמרים, וגזם ממנו מפוזר באזור. במקום ישנם עצים נדירים, וכן מספר עצי דקל ושינגטוניה זקורים וגבוהים.	נאות הכיכר	מטע תמרים	מוזנח, השטפונות והשטחים החקלאיים הצמודים גורמים לכיסוי הבריכה בחול, גזם וסבך כך שאין לדעת את מיקומה המדויק של הבריכה, והאמה נראית רק בחלקה.	לא נגיש לציבור. שער סגור לרכב בכניסה למקום. קיים כביש פנימי עד לאתר, אבל האתר לא משולט ולא מוגש.	אתר מס' 6 בנספח שימור של גודוביץ 12/2016	לא	דרגה א'. אתר בעל חשיבות היסטורית להתישבות בסדום, ובעל ערך אדריכלי בתכנון אמת המים הארוכה. האתר נשמר בצורה חלקית.		
54	מרחב נופי	עין הככר 234374/541458	ככר סדום: צמוד לכביש 2499 234374/541458	מעין טבעי. ללא שנת הקמה.	מעין טבעי, הכולל מספר עצי דקל נמוכים וצמחיה סבוכה וצפופה. הגישה למעין בלתי אפשרית בשל סבך הצמחיה.		מעין טבעי. לצידו הוקמה בריכה אופרטיבית של מקורות.	נתון ללחצי פיתוח חקלאי	נגיש לציבור. לא מפותח.	אתר מס' 7 בנספח שימור של גודוביץ 12/2016	לא	דרגה ב'. אתר בעל נופים טבעיים מרשימים הנצפים מהכביש. האתר נשמר בצורה מצוינת.		
55	מרחב נופי	עין פלוטית	ככר סדום: צמוד לכביש 2499 234661/540799	מעין טבעי. ללא שנת הקמה. בשנים האחרונות סודר לרווחת הציבור.	מעין טבעי, לצידו קבוצת עצי דקל מרשימה הנותנת צל רב, וסבך קני סוף וצמחית מים. הגישה למעין נוחה, ישנו מגרש חניה צמוד, פח אשפה גדול, שילוט מסודר של המועצה.		מעין טבעי	משולט ומסודר עם חניה לצידו	נגיש לציבור, משולט, כולל חניה ופח אשפה.	אתר מס' 8 בנספח שימור של גודוביץ 12/2016	לא	דרגה ב'. אתר בעל נופים טבעיים מרשימים הנצפים מהכביש. האתר נשמר בצורה מצוינת.		
56	מרחב נופי	שפך נחל צין במפגש עם כביש 2499	ככר סדום: מפגש נחל צין וכביש 2499 במערב: 232514/544897 במזרח: 232979/544705	ערך טבעי. ללא שנת הקמה.	שפך נחל צין למלחת סדום. ערוץ נחל יבש ורחב החותר בגבעות החוואר ונשפך למלחת סדום. הנוף הטבעי באזור מרשים במיוחד גם בעת שהינו יבש וגם בזמן שיטפון. עם זאת הנחל מוטה על ידי סוללות עפר להגנה על בריכות האידוי, כך שערוצו במקום להישפך טבעי צפונה, נשפך מזרחה.		שטח טבעי פתוח	נגיש לציבור	אתר מס' 9 בנספח שימור של גודוביץ 12/2016	לא	דרגה ב'. אתר בעל נופים טבעיים מרשימים הנצפים מהכביש. האתר נשמר בצורה מצוינת.			
57	מרחב נופי	נחל אמציהו	ככר סדום: צמוד לכביש 2499 בצפו 235071/539090 דרום: 235336/538765	ערך טבעי. ב-2016 הסתיימו עבודות עפר ופיתוח נחל להקלה בזמן שיטפונות.	שפך נחל אמציהו לכביש 2499 משמש כנקודת כניסה למסלול טיול מסומן ברכב. בשפך הנחל ממערב לכביש 2499 יצקה המועצה את קרקעית הנחל בבטון ודיפנה את צדדיו בסלעים גדולים למניעת הצפות בשיטפונות. הפעולות הסתיימו ב-2016.		שטח טבעי פתוח בו בוצעו עבודות פיתוח לניקוז שטפונות	כ-300 מ' במעלה נחל מהכביש - הנחל טבעי לגמרי ללא התערבות אדם.	אתר מס' 10 בנספח שימור של גודוביץ 12/2016	לא	דרגה ב'. אתר בעל נופים טבעיים מרשימים הנצפים מהכביש. האתר נשמר בצורה מצוינת.			

מס'	סוג אתר	שם אתר	מיקום, נ.צ. אזור כללי, מיקום	שנת הקמה ורקע היסטורי	תאור אתר	בעלות	שימוש נוכחי	שימוש נוכחי	מצב פיזי	לציבור	נגישות האתר	הומלץ לשימור או נסקר לשימור	הוכרז לשימור	הערכת ודרוג אתר: אדריכלי; היסטורי; חברתי; מדעי.	הערות והמלצות לשימור	תמונת האתר
58	מרחב נופי ואתר מעשה ידי אדם	פארק אקולוגי ככר סדום	ככר סדום: צמוד לכביש 2499 בצפון: 235124/53901 8 בדרום: 235130/53890 2	2014	שדרת דקלים המוליכה מהכביש הראשי, לסכנת התכנסות מבטון ופרגולת עץ. הסברים על האזור תלויים על העמודים, ושתי אבנים מוצבות במקום: אבן שחורה מהאזור (המקום הגבוה בעולם), ואבן לבנה מהאזור (המקום הנמוך בעולם).		מרכז יציאה לטיולים ומרכז הסברה פתוח	הפארק מאפשר אזור התכנסות להסברים לקראת תחילת מסלול באזור.		נגיש לציבור, משולט ומוסדר.	אתר מס' 11 בנספח שימור של גודוביץ 12/2016	לא	דרגה ג'. אתר בעל ערך מדעי בזכות האבנים שבו והיותו נקודה חשובה במרחב. האתר נשמר בצורה מצוינת.			
59	מרחב נופי ואתר מעשה ידי אדם	נחל וסכר ערבה	ככר סדום: דרומית ליישוב נאות הכיכר	נחל ערך טבעי נופי. הסכר: סכר ראשון ככל הנראה בשנות ה-60. בשנות ה-70 הוגבה וחוזק הסכר.	נחל טבעי שבקצהו סכר גבוה ורחב בנוי מסוללת עפר מוגבהת, עליה עוברת דרך לשטחים החקלאיים ודרך שטטוש צבאית בגבול.		דרך שטטוש צהלית ודרך חקלאית	הסכר המקורי עבר שינויים רבים. התואי המקורי נשאר.		לא נגיש לציבור הרחב.	אתר מס' 12 בנספח שימור של גודוביץ 12/2016	לא	דרגה ג'. אתר בעל ערך היסטורי כהגנה על היישובים משיטפונות, ונקודה גבוהה במרחב. האתר נשמר בצורה מצוינת.			
60	מרחב נופי ופיתוח שטח מעשה ידי אדם	תעלות ניקוז והשקיה	ככר סדום: שדות חקלאיים נאות הכיכר מהגבול המדיני ונחל הערבה, ומערה עד ל. בצפון: 237013/54154 9 בדרום: 236383/53852 1	הוקמו החל בשנות ה-60. התעלות מנקזות את השטח השטוח החקלאי בעיקרו, ושטפונות.	לאורך חלק מהתעלות ישנן דרכים סלולות מאספלט או עפר כבוס. התעלות הפכו עם השנים לאלמנט ירוק ובלוט בשטח ובתכנית. סכנת מיקוש בתעלות.		חקלאי	קיים ומשמש לחקלאות וניקוז		נגיש לציבור, אך בסכנת מיקוש.	אתר מס' 13 בנספח שימור של גודוביץ 12/2016	לא	דרגה ג'. אתר בעל ערך היסטורי ומדעי כהגנה על היישובים משיטפונות, ואלמנט נופי בולט במרחב. האתר נשמר בצורה מצוינת.			
61	מרחב נופי ופיתוח שטח מעשה ידי אדם	קו גבול מדיני ישראל ירדן	ככר סדום: גבול מדיני ישראל ירדן	1949 נחתם הסכם שביתת נשק. קו הגבול סומן מאוחר יותר. בין המדינות היו מספר מלחמות, וכן מתיחות והסתננויות לאורך הגבול. עם חתימת הסכם השלום עם ירדן ב-1994 משמש כגבול של שלום.	קו הגבול מסומן בעמודים אדומים לבנים על גבי בסיסי בטון, והוא עובר בנחל הערבה מוסתר ברובו על ידי צמחייה סבוכה. במרחק מהגבול עצמו נמתחה גדר תיל, עוברת דרך שטטוש צבאית, ושלטי גבול ומיקוש.		גבול מדיני	שמור		לא נגיש לציבור. ניתן להשקיף על הגבול.	אתר מס' 14 בנספח שימור של גודוביץ 12/2016	לא	דרגה ב'. אתר בעל ערך היסטורי בסימון קו הגבול, ואלמנט נופי במרחב. האתר נשמר בצורה מצוינת.			
62	פיתוח שטח מעשה ידי אדם	מאגר מים מקורות-ליסטר	ככר סדום: נאות הכיכר 235809/53856 1	כנראה בין 1963 - 1965, שימש כנראה כמאגר הראשון לאספקה או טיהור מים ליישוב נאות הכיכר עם הקמתה בנקודה החדשה בשפך נחל אמציהו. קרוי בפי התושבים "הליסטר".	בריכת מים שהקימה חברת מקורות בעת הקמת היישוב נאות הכיכר	מקורות	מאגר מים מגודר וסגור	מגודר ללא גישה בשימוש חברתי מקורות		לא נגיש. מגודר.	אתר מס' 15 בנספח שימור של גודוביץ 12/2016	לא	דרגה ג'. אתר בעל ערך היסטורי בהתפתחות נאות הכיכר. האתר נשמר בצורה מצוינת.			
63	אנדרטה	אנדרטה לראשית ההתיישבות	ככר סדום: מול עין תמר המעין 233004/54464 5	2009 לרגל 50 שנה להתיישבות בנאות הככר שהחלה כחוזה ב-1959 על המצוק מעל מקום האנדרטה. ידי ראשוני המתישבים, בראשות עמירם אברוצקי.	למרגלות המצוק עליו הוקמה חוות הראשונים, הוצבה האנדרטה לזיכרון.		אנדרטה	פעיל ושמור		נגיש לציבור.	אתר מס' 16 בנספח שימור של גודוביץ 12/2016	לא	דרגה ג'. אתר בעל ערך היסטורי בתולדות נאות הכיכר. האתר נשמר בצורה מצוינת.			

מס'	סוג אתר	שם אתר	מיקום, אזור כללי, מיקום, נ.צ.	שנת הקמה ורקע היסטורי	תאור אתר	בעלות	שימושי נוכחי	שימוש	מצב פיזי	לציבור	אנדרטה	נסקר לשימור או לשימור	הוכרז לשימור	הערכת ודרוג אתר: אדריכלי; היסטורי; חברתי; מדעי.	הערות והמלצות לשימור	תמונת האתר
64	אנדרטה	אנדרטה לנפלים בעין אל ערוס	ככר סדום: מול עין תמר המעין 233000/544673	בשנת 1939 חיבלו מחבלים באמת המים המוליכה מים מעין אל ערוס למפעל בסדום. הצוות שיצא מהמפעל הדרומי לתקן את התקלה נקלע למארב ו-3 מהמגינים נפלו בקרב. לזכרם מוצבת במקום התקריט, לא רחוק מהמעין אנדרטה.	על לוח הזיכרון כתוב: "לזכר עולם מיכאל בלום שמואל ברנשטין הארי לוביאנוב אנשי עמל ויצירה שנרצחו בידי בני-עולה ביום 3.1.1939"		אנדרטה	פעיל ושמור	נגיש לציבור.	אתר מס' 17 בנספח שימור של גודוביץ 12/2016	לא	לא	דרגה ג'. אתר בעל ערך היסטורי בתולדות נאות הכיכר. האתר נשמר בצורה מצוינת.			
65	אנדרטה	גלעד ותצפית ע"ש אמיר פילוסוף	ככר סדום: מול עין תמר המעין 232993/544625	הגלעד והתצפית הוקמו בשנת 2003 על ידי משפחת פילוסוף וגיא עופר לזכרו של החייל אמיר פילוסוף. האתר יושב בנקודה בה הוקם צריף הראשונים בהתיישבות נאות הכיכר ב-1959.	תצפית נוף לשלושה כיוונים כולל לוחות ברזל על הסברים על התצפית וגלעד לזכרו של פילוסוף. העליה לתצפית במדרגות נוחות מכיוון הכביש.		אנדרטה ותצפית נוף	פעיל ושמור	נגיש לציבור.	אתר מס' 18 בנספח שימור של גודוביץ 12/2016	לא	לא	דרגה א'. אתר בעל ערך היסטורי בתולדות נאות הכיכר כנקודת ההקמה הראשונה. האתר נשמר בצורה מצוינת.			
66	אנדרטה	אנדרטה לאסון חדר האוכל	ככר סדום: שפך נחל אמציהו, בכניסה לנאות הכיכר 235293/538792	האנדרטה הוקמה בשנת 2010, ותוכננה על ידי אדריכל צבי פסטרוק. היא נבנתה לציון האסון בו ב-1970 קרס סלא ענק על חדר אוכל של בסיס צבאי ששכן במקום, וקבר תחתיו למוות 20 חיילים. הבסיס שכן במיקומו של היישוב נאות הכיכר.	למרגלות שבר של סלע מן המפולת, בראש שלוש מדרגות העולות מרחבה מרוצפת, נבנה קיר מאבני הסביבה. הקיר מעוצב כפירמידה שראשה קטום, ואבניו בעלות גוונים שונים - לבן, שחור ואדום. במקום שרידים לבסיס: תעלת קשר, חבית פח, ועמדת פח.	צה"ל	אנדרטה	פעיל ושמור	נגיש לציבור.	אתר מס' 19 בנספח שימור של גודוביץ 12/2016	לא	לא	דרגה א'. אתר בעל ערך היסטורי בתולדות נאות הכיכר והאסון לחיילי צה"ל. האתר נשמר בצורה מצוינת.			
67	אנדרטה	אנדרטה – שלט אבן	ככר סדום: נאות הכיכר 235904/538123	1963. מקרא על שם התורמים היהודיים מקהילת ויקטוריה שתרמו להקמת מבנה המבצר ב-1963, והקק"ל רצתה להסב את השם נאות הכיכר ל"נחלת ויקטוריה" לכבודם. בלחץ התושבים, דבר זה לא נעשה והשם נשאר נאות הכיכר, ונחלת ויקטוריה נשארה לציון רק כגן.	גן גדול שנמצא מצפון למבצר וכלפי הכביש הראשי. לצד בשביל הכניסה מכיוון הכביש למבצר – ממוקמת אבן ההנצחה לגן ויקטוריה.	נאות הכיכר	שלט אבן	המצבה קיימת, הטקסט התבלה ולא שרד. הגן מתוחזק כהלכה.	נגיש לציבור.	אתר מס' 20 בנספח שימור של גודוביץ 12/2016	לא	לא	דרגה א'. אתר בעל ערך היסטורי בתולדות נאות הכיכר המקפל בתוכו סיפור מרתק. האתר נשמר בצורה גרועה.			
68	אתר בנוי מעשה ידי אדם	אתר בנוי מעשה ידי אדם	ככר סדום: בבריכות אידוי ים המלח. בצפון: 234334/545612 בדרום: 233197/544872	סוף שנות ה-30 ותחילת שנות ה-40	סוללת עפר להגנה על בריכות האידוי משטפונות נחל צין והטית דרומה ומזרחה.	מפעלי ים המלח	סוללות הגנה על בריכות האידוי ודרך עליה	על התוואי המקורי נבנתה סוללה חדשה	לא נגיש. דרך עפר בתחום מפעלי ים המלח.	אתר מס' 21 בנספח שימור של גודוביץ 12/2016	לא	לא	דרגה ג'. אתר בעל ערך היסטורי בהפתחות תעשיית מפעלי ים המלח. האתר המקורי לא נשמר, רק התואי נשמר.			
69	אתר בנוי מעשה ידי אדם	אתר בנוי מעשה ידי אדם	ככר סדום: נאות הכיכר 232927/544795	שרידי סכר אבנים מהתקופה הנבטית ככל הנראה	סכר עשוי מאבני וחלוקים גדולים מקומיים וביניהם חומר מליטה. גובה הסכר כמטר אחד ואורכו כ-6 מ', והוא נמצא באזור יחסית חשוף עקב שטפונות ולכן בולט, וביתן אף לראותו מהכביש הראשי.		אתר ארכיאולוגי	לא משולט ולא מוגן. נתון לסכנת שטפונות והרס.	לא נגיש לציבור.	אתר מס' 22 בנספח שימור של גודוביץ 12/2016	לא	לא	דרגה א'. אתר בעל ערך היסטורי ומדעי להבנת טכנולוגיית הבניה והחקלאות הנבטית. אתר ארכיאולוגי מוכרז. האתר נשמר בצורה בינונית.			

מס'	סוג אתר	שם אתר	מיקום, אזור כללי, מיקום, נ.צ.	שנת הקמה ורקע היסטורי	תאור אתר	בעלות	שימוש נוכחי	מצב פיזי	נגישות אתר לציבור	נסקר לשימור או לשימור	הוכרז לשימור	הערכת ודרוג אתר: אדריכלי; היסטורי; חברתי; מדעי.	הערות והמלצות לשימור	תמונת האתר
70	אתר בנוי מעשה ידי אדם	מערות נזירים נבטיות וכניסה ביזנטית	ככר סדום: נאות הכיכר מערות הנזירים: 233013/544441 1 כניסה: 233005/544481	מערות קבורה מהתקופה הנבטית (מאה 1-3 לספירה). כניסה ביזנטית (מאות 5-6 לספירה).	2 מערות קבורה חצובות בסלע המצוק הדרומי וכוללות גומחות קבורה ארוכים. מולן במצוק הצפוני של הנחל- כניסה ביזנטית עם קמרון חבית חצובה בסלע, ובתוכה גומחה וצלבים בולטים על קמרון החבית שלה.		אתר ארכיאולוגי	משולט עם הסברים מכביש 2499.	נגיש לציבור כולל שביל ושילוט.	אתר מס' 23 בנספח שימור של גודוביץ 12/2016	לא	דרגה א'. אתר ארכיאולוגי מוכרז. האתר נשמר בצורה בינונית.	אתר ארכיאולוגי מוכרז, ומשולט מהכביש.	
71	מרחב נופי מעשה ידי אדם	נחל צין, סכר צין (ב) זמני(נו), מאגר צין	ככר סדום: דרומית לבריכות מפעלי ים המלח. סכר צין: 234652/541411 1 מאגר צין משתרע מהסכר ועד עין אל ערוס בערך ב: 234180/543369	לא ידוע. נדרש מחקר. קצת לפני 2002 מופיע לראשונה במפות.	סכר מגלש מים. בנוי מחלוקי נחל גדולים כחלק ממערכת ההגנה על בריכות האיזוי והטית מי נחל צין לכיוון נחל הערבה.	מפעלי ים המלח	סכר ומאגר	קיים ופעיל	נגיש לציבור.	אתר מס' 24 בנספח שימור של גודוביץ 12/2016	לא	דרגה ב'. אתר בעל ערך היסטורי בהתפתחות תעשיית מפעלי ים המלח, ובעל ערך נופי. האתר נשמר בצורה מצוינת.	מומלץ לסדר שילוט מכביש 2499.	
72	מרחב נופי מעשה ידי אדם	בריכות דגים	ככר סדום: בין נאות הכיכר לעין תמר הישנה כל כביש 2499 בצפון: 234883/540006 6 בדרום: 234967/539424	בתחילת שנות ה-60 הוקמו בריכות דגים על ידי חוות נאות הככר שנמצאות בחלק הצפוני של האתר. לאחר עזיבתם והקמת המושב הורחבו בריכות הדגים דרומה, עד שנסגרו ב-2013.	בריכות דגים מלבניות, עגולות וטרפזיות סמוך לכביש 2499.		שטח חקלאי מוזנח	לא פעילות, מוזנחות. שרידים.	לא נגיש לציבור.	אתר מס' 25 בנספח שימור של גודוביץ 12/2016	לא	דרגה ב'. אתר בעל ערך היסטורי בתולדות החקלאות והדגים של נאות הכיכר. האתר נשמר בצורה טובה.	מומלץ לשמר ולסדר שילוט מכביש 2499.	
73	אתר בנוי מעשה ידי אדם	צריפי עין תמר הישנה	ככר סדום: שפך נחל אמציהו וכביש 2499 235017/539118	1982. הוקם כיישוב הזמני מצפון לשפך נחל אמציהו. בתחילה הוקמו צריפים טרומיים מבטון ואסבסט ששימשו למבני ציבור: גן ילדים, מכבסה, צרכניה וכו'. ב-1997 היישוב עבר למיקומו החדש.	צריפי בטון ואסבסט סביב רחבה משותפת סלולה אספלט ומשמשת ככביש. כיום שרדו כ-7 צריפים באתר.		מוזנח ונטוש בחלקו. חלק קטן מהצריפים פעיל	נגיש לציבור.	אתר מס' 26 בנספח שימור של גודוביץ 12/2016	לא	דרגה ב'. אתר בעל ערך היסטורי בתולדות עין תמר כראשית היישוב. האתר נשמר בצורה טובה.	מומלץ לשמר ולסדר שילוט מכביש 2499.		
74	אתר בנוי מעשה ידי אדם	"המבצר"	ככר סדום: נאות הכיכר 235886/538087	1964 - גמר בניית שלד. לאחר מכן עמד המבנה ללא גמר וחיבור לתשתיות. 1971 - גמר בניה. עד 1975 שימש למגורי חברי המושב. עד 2006 שימש כבית ספר. עד 2012 שימש לפעילויות ציבוריות חינוכיות. בשנים האחרונות עומד מוזנח.	מבנה דמוי חאן סביב חצר מרכזית, שאמור היה לענות על כל צרכי המתיישבים. הוא כולל חדר אוכל ומטבח, וסביב החצר מגורי החברים. רחוב פנימי חצי מקורה נמצא במפלס תחתון בגובה הכביש.	נאות הכיכר	מזכירות המושב, חדר אחד למגורים, תיבות דואר	נגיש לציבור. עובר בימים אלה שיפוץ אלא בהתאם למקור ולא על פי ערכי השימור	אתר מס' 28 בנספח שימור של גודוביץ 12/2016	לא	דרגה א'. אתר בעל ערך היסטורי כנקודת הקבע הראשונה. בעל ערך אדריכלי רב בתולדות האדריכלות, בעבודתו של זולוטוב, ובשל גודלו של האתר. האתר נשמר בצורה טובה.	המקום עבר שיפוץ שפגע בערכי המורשת שלו. יש לשמר ולסדר שילוט מכביש 2499.		
75	אתר בנוי מעשה ידי אדם	מקלטים ציבוריים	ככר סדום: נאות הכיכר 235785/538192 235935/538040 235975/537994 236011/537949 236049/537898	5 מקלטים שנבנו לאורך ציר השדרה המרכזית בנאות הככר בשנות ה-70. מקלטים תת קרקעיים משותפים עבור התושבים, שבתיהם נבנו ללא מרחב מוגן בתוכם. בעבר שימשו המקלטים לספרית המושב, מועדון, בית כנסת, מחסן, חוגים, ולנוער.	המקלטים בנויים מבטון ומחופים בחלוקי נחל מקומיים. מצידו השני של הציר מול המקלטים נבנו ככרות קטנות, עם ספסלי בטון בצורות עגולות למנוחה, שמשיות ושפע צמחיה.	נאות הכיכר	שמור, לא פעיל	נגיש מבחוץ בלבד. המקלטים נעולים ולא פעילים.	אתר מס' 29 בנספח שימור של גודוביץ 12/2016	לא	דרגה ב'. אתר בעל ערך היסטורי בתולדות נאות הכיכר. בעל ערך אדריכלי בתולדות האדריכלות. בשל חומרי הבניה. האתר נשמר בצורה מצוינת.	מומלץ לצקת תוכן במקלטים, ולסדר שילוט.		

מס'	סוג אתר	שם אתר	מיקום, אזור כללי, מיקום, נ.צ.	שנת הקמה ורקע היסטורי	תאור אתר	בעלות	שימוש נוכחי	מצב פיזי	נגישות האתר לציבור	נסקר לשימור או לשימור	הוכרז	הערכת ודרוג אתר: אדריכלי; היסטורי; חברתי; מדעי.	הערות והמלצות לשימור	תמונת האתר
76	ציר היסטורי	כביש 90 הישן ליד נחל צפית	דרום המועצה: כביש 90 ליד נחל צפית	קטע כביש שנשלל ב-1950. מדובר במסלול עוקף שכבר אינו משמש ככביש 90 ובסמוך לו פונדק נטוש ולא רחוק ממנו על כביש 90 אנדרטה לפורצי כביש 90 לסדום.	כביש עפר רחב על סוללת עפר מוגבהת.			דרך עפר לשעבר הכביש הראשי	לא נגיש ולא משולט.	לא	לא	דרגה ג'. אתר בעל ערך היסטורי בתולדות סלילת כביש 90. האתר נשמר בצורה מצוינת.	מומלץ לשמר ולסדר שילוט מכביש 90.	
77	מרחב נופי ואתר היסטורי	עין אמציהו	דרום המועצה: נחל אמציהו סמוך לכביש 90	מנדט בריטי- כנראה שנות ה-30. צמחית מים.	מעין ולצידו שוקת בטון מטויחת, וסביבם צמחית מים.		מעין יבש	שמור	לא נגיש ולא משולט.	במקום שלט של המועצה לשימור אתרים.	לא	דרגה א'. אתר בעל ערך היסטורי ואתר ארכיאולוגי מוכרז כשוקת מים בריטית. האתר נשמר בצורה טובה.	מומלץ לשמר.	
78	אנדרטה	אנדרטה לפורצי הדרך בערבה לסדום	דרום המועצה: על גבעה בעיקול הדרך לצד כביש 90. מדרום לנחל צפית. 229283/54227 2	אנדרטה בצורת פירמידה טרפזית לבנויה מאבני לקט בהירות מהאזור. סביב האנדרטה סלעים גדולים לא מסותתים המגדירים את אזור האנדרטה.			פעיל ושמור	נגיש, אך לא משולט.	לא	לא	לא	דרגה ב'. אתר בעל ערך היסטורי בתולדות סלילת כביש 90. האתר נשמר בצורה מצוינת.	מומלץ לשמר, לסדר שילוט, ולסדר גישה ברכב מהכביש.	
79	אנדרטה	אנדרטה לפורצי הדרך לסדום	דרום המועצה: מעל צומת הערבה על כביש 25 בתצפית	הוקמה לזכרם של שני עובדי חברת מע"צ, שעבדו ב-1951 על סלילת כביש בין דימונה ובין מפעלי ים המלח והערבה. על פי הדיווחים הם נהרגו ממארב שערכו להם "מסתננים". הרכב נפגע והם התהפכו ונהרגו.	אנדרטה בצמוד לעצירת תצפית על כביש 25 משקיפה על צומת הערבה. האנדרטה בנויה מעמוד גבוה ובמה מדורגת המובילה אליו. על העמודים כתובים שמות הפורצים שנהרגו.		פעיל ושמור	נגיש, אך לא משולט.	לא	לא	לא	דרגה א'. אתר בעל ערך היסטורי בתולדות סלילת כביש 25. האתר נשמר בצורה מצוינת.	מומלץ לשמר ולסדר שילוט.	
80	אתר בנוי מעשה ידי אדם	פונדק דרכים	דרום המועצה: פונדק דרכים שהוקם על כביש 90 סמוך לנחל צפית	פונדק דרכים שהוקם בשנות ה-60 ככל הנראה על ידי תושב מקומי. לאחר הקמת הפונדק, מסלולו של כביש 90 שונה והועתק מסמוך לקיסוק למקומו החדש רחוק מהפונדק, ובכך חדל הפונדק להתקיים	מבנה בנוי מאבני לקט מקומיות וקירות מעוגלים בבניה חופשית טבעית		נטוש, לא פעיל	לא נגיש ולא משולט.	לא	לא	לא	דרגה ב'. אתר בעל ערך היסטורי בתולדות כביש 90. בעל ערך אדריכלי כאדריכלות מקומית. האתר נשמר בצורה מצוינת.	מומלץ לשמר ולסדר שילוט.	
81	אתר בנוי מעשה ידי אדם	מבני ציבורי במרכז היישוב עין חצבה	דרום המועצה: עין חצבה	מכלול מבנים ציבוריים במרכז היישוב עין חצבה. המבנים בני קומה אחת בנויים בטון חשוף וטיח ובעלי גיאומטריה ישרה עם הדגשות לפתחים ולגג.			מבנה מרכזי, מבנה גן ילדים ובריכה	שמור ופעיל	נגיש לאנשי היישוב בלבד.	לא	לא	דרגה ב'. אתר בעל ערך היסטורי בתולדות עין חצבה. בעל ערך אדריכלי כחלק מסגנון הברוטליזם. האתר נשמר בצורה מצוינת.	מומלץ לשמר ולשפץ המבנים.	
82	ציר היסטורי	מסוע האשלג	מזרח המועצה: מפעלי ים המלח	1986 שלמה אהרוסון בשיתוף חברת המסועים "קמברל" אנגליה	מסוע המטפס על מצוק המדבר ובולט בנוף. המסוע כולל לאורכו 16 גשרים.		מפעלי ים המלח	פעיל	לא משולט. נגיש בחלקו.	לא	לא	דרגה א'. אתר בעל ערך היסטורי בתולדות תעשיית מפעלי ים המלח. האתר פעיל ונשמר בצורה מצוינת.	מומלץ לפתח שביל טיול לאורך המסוע כולו.	
83	ציר היסטורי	כביש 31 - כביש נופי עם שלטי גובה מקרמיקה	מזרח המועצה: באחריות מ.ע.צ	1964 קטע הכביש בין ערד לסדום הוחל בפריצתו ב-1961 וסלילתו הסתיימה ב-1964. שלט מעץ המסביר על עבודות סלילת הכביש מוצב ליד צומת זוהר.	הכביש הינו כביש חד נתיבי בכל כיוון. לאורך הכביש משולבים בגבעות שלטים בנויים המתארים את הגובה מעל או מתחת לפני הים		כביש	משולט לאורכו בשלטי גובה	נגיש בחלקו.	לא	לא	דרגה ב'. אתר בעל ערך היסטורי בתולדות הכביש. בעל ערך אדריכלי בשל היותו בולט וחוזר במרחב והשוואתו לסימוני גובה בכבישים אחרים. האתר נשמר בצורה מצוינת.	מומלץ לסדר נקודות עצירה לאורך הכביש וסימוני הגובה, וכן לחדש כמה מהסימונים.	

מס'	סוג אתר	שם אתר	מיקום, אזור כללי, מיקום, נ.צ.	שנת הקמה ורקע היסטורי	תאור אתר	בעלות	שימוש נוכחי	מצב פיזי	נגישות אתר לציבור	הומלץ לשימור או נסקר לשימור	הוכרז לשימור	הערכת ודרוג אתר: אדריכלי; היסטורי; חברתי; מדעי.	הערות והמלצות לשימור	תמונת האתר
84	ציר היסטורי	כביש סדום - כביש 25 - כביש נופי עם שלטי גובה מקרמיקה	מזרח המועצה: באחריות מ.ע.צ.	1953 עבודת הסלילה החלו ב- 1951 והסתיימו ב- 1953.	כביש שיורד בקטע מדימונה לסדום כ- 800 מ' ולכן נחשב למבצע הנדסי מסובך, לאורך הכביש שלטי קו גובה.		כביש	משולט לאורכו בשלטי גובה	נגיש בחלקו.	לא	לא	דרגה ב'. אתר בעל ערך היסטורי בתולדות הכביש. בעל ערך אדריכלי בשל היותו בולט וחוזר במרחב והשוואתו לסימוני גובה בכבישים אחרים. האתר נשמר בצורה מצוינת.		
85	ציר היסטורי	מעלה עקרבים המנדטורי	מזרח המועצה: חלקו המרכזי של הכביש	נסלל ב- 1927 ע"י הבריטים כדרך מקשרת בין שתי תחנות משטרת רוכבי הגמלים: משטרת כורנוב (ממשית) ומשטרת עין חוצוב (עין חצבה), כדי לחזק את השליטה באזור זה. במלחמת העצמאות נתפס הכביש ע"י צה"ל ושימש לכיבוש אילת. ב- 1950 הכביש נסלל מחדש ע"י חיל ההנדסה, ושימש כדרך לאילת עד 1956, עת נסלל כביש מעלה עצמאות (כביש 40) דרך דימונה.	כביש פתלתל שמספרו 227, רחבו כ- 3.5-6 מ', ואורכו כ- 20 ק"מ, מתוכם כ- 4 ק"מ של עקלתון רצוף. לצידי הכביש חביות נפט שהוצבו כנראה על ידי הבריטים. לאורך הכביש תצפית על הוודיות ומעלה עקרבים הרומי. ב- 1954 נעשה בכביש פיגוע נגד נוסעי אוטובוס אגד והכביש נסגר לתנועה.		כביש	שמור ומתוחזק. יש לשקם חלק מהחביות לאורכו.	נגיש. כביש משולט לאורכו עם נקודות עצירה והסברים.	אתר מס' 4 ברשימת השימור של מ.א. תמר. נסקר ללא מיספור בסקר שימור גלעדי 02/2017	לא	דרגה א'. אתר בעל ערך היסטורי בתולדות הדרך לאילת. האתר נשמר בצורה מצוינת.	 	
86	אנדרטה	גלעד לזכרו של פנחס סלע	מזרח המועצה: בראש זוהר דרומית מזרחית לערד, בצמוד למשטרת א זווירה, סמוך לכביש 31 222634/571183	גל-עד, לזכרו של פנחס סלע שהיה מראשוני הסיירים והטיילים בנגב. השתתף בקרבות במסגרת חטיבת הנגב כסייר ולוחם של הגדוד התשיעי, עד תום המלחמה. ב- 28.12.1950 נעדר מיחידתו ורק כעבור ימים מספר נמצאה גופתו דרומית לבאר-שבע. נקבר בבית-הקברות הצבאי בנחלת-יצחק, ובראש זוהר נמצא גלעד על-שמו.	בנוסף במקום תצפית מרהיבה על טרנספורם ים המלח והרי מואב		שמור	שמור	נגיש בטיול רגלי או בג'יפים.	לא	לא	דרגה ב'. אתר בעל ערך היסטורי וחברתי בתולדות האזור ואנשיו. האתר נשמר בצורה מצוינת.		
87	אנדרטה	אנדרטה לחיל הנדסה	מזרח המועצה: מעלה עקרבים	1950 כנראה	סגנון בניה: סימבולית. אנדרטה בצורת צריח-סמלו של חיל ההנדסה.		שמור	שמור	נגיש, אך לא משולט.	לא	לא	דרגה א'. אתר בעל ערך היסטורי בתולדות הדרך לאילת. האתר נשמר בצורה מצוינת.		
88	אתר בנוי מעשה ידי אדם	משטרת אל זווירה	מזרח המועצה: ראש זוהר	משטרת רוכבים בריטית. הבריטים הקימו נקודת משטרה בראש זוהר אשר נועדה לאבטח את הדרך הקדומה מפני שודדים בדווים ושאר פורעי חוק.	שרידי משטרה הכוללים משטח בטון.		השרידים שמורים	נגיש בטיול רגלי או בג'יפים.	לא	לא	לא	דרגה ב'. אתר בעל ערך היסטורי ואדריכלי בתולדות משטרות המנדט הבריטי בנגב. האתר נשמר בצורה חלקית וכולל רק שרידי רצפות בטון.		
89	אתר בנוי מעשה ידי אדם	שרידי מחנה עובדים	מזרח המועצה: כביש 25 סמוך למצד תמר	העבודה החלה ב- 1951 ונחנך חלקית ב- 1953 כשהירידה לסדום היתה עדיין דרך מעלה עקרבים. רק ב- 1955 הושלם הכביש.	שרידי מחנה העובדים שסללו את קטע כביש 25 דימונה סדום, וכוללים משטחי בטון לרצפות צריפי העובדים.		עזוב ונטוש	לא נגיש ולא משולט.	לא	לא	לא	דרגה א'. אתר בעל ערך היסטורי בתולדות סלילת הדרך לסדום ואילת. יש לבדק את מצב האתר.	